

UNIVERZITA KARLOVA

FAKULTA SOCIÁLNÍCH VĚD

Institut komunikačních studií a žurnalistiky

**Kritická žurnalistika v radničních zpravodajích a regionálních
mutacích Deníků**

–

**případová studie dvou médií na
Benešovsku**

Diplomová práce

Autor práce: Vojtěch Dvořáček

Studijní program: Žurnalistika

Vedoucí práce: doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rok obhajoby: 2023

Prohlášení

1. Prohlašuji, že jsem předkládanou práci zpracoval samostatně a použil jen uvedené prameny a literaturu.
2. Prohlašuji, že práce nebyla využita k získání jiného titulu.
3. Souhlasím s tím, aby práce byla zpřístupněna pro studijní a výzkumné účely.

V Praze dne ... **01.08.2023**

Vojtěch Dvořáček

Bibliografický záznam

DVOŘÁČEK, Vojtěch. *Kritická žurnalistika v radničních zpravodajích a regionálních mutacích Deníků – případová studie dvou médií na Benešovsku*. Praha, 2023. 93s. Diplomová práce (Mgr.). Univerzita Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Institut komunikačních studií a žurnalistiky. Vedoucí diplomové práce doc. PhDr. Barbora Osvaldová

Rozsah práce: 108 132

Abstrakt

Tato diplomová práce zkoumá stav kritické žurnalistiky v jednom lokálním a jednom regionálním médiu na Benešovsku v současnosti. Vybranými médii jsou okresní mutace Deníku vydavatelství VLTAVA LABE MEDIA a radniční zpravodaj. Tato média jsou společně zástupci dvou nejdominantnějších typů regionálních médií v České republice, která je zasažená fenoménem zpravodajských pouští. Kritická žurnalistika je v pojetí této práce taková, jejíž obsah přesně a s důrazem na fakta informuje o dění týkajícím se procesů ve veřejné správě v nejširším slova smyslu a současně poskytuje dostatečný relevantní kontext a umožňuje tak čtenáři pochopit popisovanou problematiku komplexně a v celé její šíři. Cílem této práce je skrze následující výzkumné metody ověřit funkčnost tohoto novinářského procesu, jež je klíčový pro fungování procesů demokratických na místní úrovni: obsahová analýza vzorků zastupujících jeden rok vydání vybraných médií, polostrukturované hloubkové rozhovory s tvůrci vybraných médií a dotazníkové šetření provedené mezi jejich čtenáři.

Abstract

This thesis examines the state of critical journalism (or watchdog journalism) in one local and one regional media in the Benešov region today. The selected media are the district mutation of the Daily newspaper published by VLTAVA LABE MEDIA and the town hall newsletter. Together, these media represent the two most dominant types of regional media in the Czech Republic, which is affected by the phenomenon of news deserts. Critical journalism, in understanding of this thesis, is that whose content accurately and with an emphasis on facts informs about events related to processes in public administration in its broadest sense and at the same time provides sufficient relevant context to allow the reader to understand the described issue comprehensively and in its entirety. The aim of this thesis is to verify the functionality of this journalistic process, which is crucial for the functioning of democratic processes at the local level, through the following research methods: content analysis of samples representing one year of the selected media outlets' editions, semi-structured in-depth interviews with creators of the selected media outlets and a questionnaire survey conducted among their readers.

Klíčová slova

Lokální média, regionální média, zpravodajské pouště, kritická žurnalistika, radniční zpravodaje, koncentrace vlastnictví, VLTAVA LABE MEDIA

Keywords

Local media, regional media, news deserts, watchdog journalism, council newspapers, concentration of ownership, VLTAVA LABE MEDIA

Název práce

Kritická žurnalistika v radničních zpravodajích a regionálních mutacích Deníků - případová studie dvou médií na Benešovsku

Title

Critical journalism in council newspapers and regional mutations of Denik - a case study of two media at the Benesov district

Obsah

Úvod	1
Teoretické ukotvení lokálních a regionálních médií	2
Vymezení regionálních a lokálních médií	2
Kritická žurnalistika a její funkce na místní úrovni	6
Zpravodajské pouště	10
Kontext České republiky	15
Deníky vydavatelství VLTAVA LABE MEDIA a.s	15
Radniční zpravodaje	20
Případová studie - radniční zpravodaj a mutace Deníku na Benešovsku	21
Benešovsko	21
Benešovský deník	22
Čerčanský zpravodaj	24
Metoda	26
Postup výzkumu	26
Představení výzkumu & diskuze	30
Benešovský deník - nad průměrem delokalizované pětky	31
Čerčanský zpravodaj - z řady radničních listů	35
Závěr	38
Summary	40
Použitá literatura	42
Teze Diplomové práce	48
Seznam příloh	53
Příloha č. 1 - Dotazník mezi čtenáři Benešovského deníku (grafy)	53
Příloha č. 2 - Dotazník mezi čtenáři Čerčanského zpravodaje	57
Příloha č. 3. - Doslovný přepis rozhovoru s šéfredaktorem Benešovského deníku	63
Příloha č. 4 - Doslovný přepis rozhovoru s šéfredaktorkou Čerčanského zpravodaje	73
Příloha č. 5 - Kódování obsahové analýzy Benešovského deníku	81
Příloha č. 6 - Kódování obsahové analýzy Čerčanského zpravodaje	84
Příloha č. 7 - Tabulka výpočtu indexu IRON u Čerčanského zpravodaje	86

Úvod

Motivací pro vznik této práce byl původně autorův osobní vztah k tematice lokálních médií a mnohým paradoxům, jež ji provázejí – profesní nároky kladené na novináře, jež musejí vykonávat v prostředí, kde si tykají polovinou veřejných činitelů; komplikovaný vztah jednotlivců k místu jejich bydliště v éře bouřlivé globalizace; nebo lokální média, jež vymírají, zatímco zástupci místních komunit stále říkají, že chtějí dostávat informace ze svého okolí. Tato diplomová práce se zabývá jedním regionálním a jedním lokálním médiem a studuje jejich schopnost vykonávat plnohodnotnou politicko-společenskou roli tisku ve své oblasti.

Vybranou oblastí je autorovo domovské Benešovsko. Výběr známého kraje umožňuje už ze začátku spolehlivěji formulovat některé hypotézy o zkoumaných radničních zpravodajích a okresních mutacích Deníků vydavatelství VLTAVA LABE MEDIA (VLM), která ovládají český regionální mediální prostor. Hypotézami jsou, že Deníky VLM vlivem úsporných opatření centralizují svoji mediální produkci a stále více se vzdalují místním obyvatelům, především ale že redakce nemají dostatek prostředků na to, aby mohly vykonávat kritickou žurnalistiku.

Předpokladem z toho vyplývajícím je, že obyvatelé menších obcí se musejí už takřka výhradně spoléhat na zpravodajské pokrytí radničními zpravodaji jejich obecních úřadů. Ty však z podstaty své funkce jakožto věstníku místní vládnoucí politické síly nejsou schopné kritiky sebe sama a oblasti tak zůstávají bez novinářského dozoru.

Práce vychází z teoretického základu zahraničních autorů zabývajících se propojením médií a funkčnosti místní demokracie, funkce médií celkově, a pak praktičtěji mezinárodním srovnáním špatné situace lokálního tisku (nebo onlinu) se situací v tuzemsku. V „české“ teoretické části je hlavním cílem popsat vývoj české regionální mediální scény se zaměřením na německá vydavatelství, z nichž se postupně zrodilo VLM, nyní ve vlastnictví Penty.

Od podaných tezí se výsledná práce liší ve struktuře práce a metodě vymezení podkladového materiálu. Důvodem tomu je nabytí nových vědomostí o výzkumu médií.

Praktická část se věnuje Čerčanskému zpravodaji a Benešovskému deníku, které zkoumá z pohledu jejich tvůrců, čtenářů i obsahu, aby zjistila, jak nikoliv perfektní podmínky vnímají sami tvůrci, co od svých médií chtějí čtenáři a jak média skutečně vypadají, když je člověk otevře.

Teoretické ukotvení lokálních a regionálních médií

Vymezení regionálních a lokálních médií

Pojem lokálnost je takřka ve všech svých významech spjatý s autenticitou a osobitostí, může působit jako záruka kvality i probudit důvěru, ať už při nákupu lokálních potravin, žádání o radu místních při návštěvě cizího města, nebo při čtení lokálního média. Lokálnost v tomto smyslu působí jako projev a produkt lidské sounáležitosti, která je jedním z pilířů demokratické společnosti. Výše zmíněné pojetí lokálnosti s sebou nicméně nese emoční zátěž, reprezentuje mýtus (Calabrese, 2001 cit. dle Waschkové Císařové, 2017, s. 20), v němž je lokálnost a priori vnímána jako pozitivní a její vnitřní problematika je opomíjena. Pojetí lokálních komunit jako “idylických a homogenních” je jejich “romantizací a fetišizací”, které je třeba mít na paměti při jejich zkoumání (Ali, 2017 dle Waschkové Císařové, 2017, s. 20). Mýtické pojetí lokalismu nicméně není zcela neúčinné; stejně jako “demokracie je sporným konceptem ... ideálem, podle něhož poměrujeme (politicko-společenskou) realitu” (Arblaster, 2002, s. 7) na celonárodní úrovni, výše zmíněné pojetí lokalismu může fungovat jako normativní ideál na místní úrovni. Tato práce vychází ze zavedeného pojetí médií jako čtvrtého pilíře moci, původně z anglického “fourth estate”¹, jenž by měl svoji roli vykonávat jak na celostátní, tak místní úrovni, a to tím, že bude jako korektiv mocných dohlížet na naplňování onoho nedosažitelného ideálu. Definování lokálního média pouze touto perspektivou je však nedostatečné, jelikož tradiční lokální média ve skutečném světě nešíří své výtisky do společensko-kulturních uskupení postavených jen na hodnotách jejich jednotlivců, ale častěji podle pravidel umělé geografické fragmentace (Brečka, 2002 cit. dle Waschkové Císařové, 2013, s. 17), tedy v rámci hranic měst, okresů či krajů.

Dalším aspektem definice lokálních médií je rozdíl v jejich vnímání z pohledu publika a z pohledu (například) novin, respektive jejich vydavatele. Vezmeme-li v potaz geografickou plochu, již dané noviny pokrývají, jednotlivec v publiku hodnotí, zda zapadá do jejího společenského kontextu, zda cítí s pokrývaným místem sounáležitost (Gulyasové a Baines, 2020, s. 3) a zda dané noviny píšou o činnosti místní samosprávy nebo místních firem. Vydavatelství naproti tomu sestavuje obchodní model, kterým ukojí poptávku po tištěném médiu v dané oblasti. Z podstaty věci se tyto dva přístupy musejí alespoň do jisté míry protínat.

¹ Termín “fourth estate” má původ v britském parlamentním systému, kde odkazoval na tisk jako na čtvrtý pilíř moci společně se šlechtou (králem), duchovenstvem a běžným lidem, ačkoliv některé zdroje uvádějí původ v předrevoluční Francii (Political Dictionary, 2023). Do parlamentních republik se později přenesl jako doplněk k výkonné, zákonodárné a soudní moci.

“Termín ‘lokální’ odkazuje jak na obchodní strategii, která drží noviny při životě, tak na redakční filozofii, která definuje jejich poslání” (Pauly a Eckert, 2002 cit. dle Leeové, 2020, s. 419).

Základní stavební jednotkou publika lokálního média je to, co se ve Spojených státech nazývá “komunitou”, tedy uskupení lidí, kteří sdílejí minimálně silný pocit sounáležitosti s určitým geografickým prostorem, mohou to ale také být podobné kulturní, společenské i politické hodnoty. Američtí autoři tento termín používají i v textech zabývajících se lokálními médii a například Walkerdineová a Studdert (2016, s. 2) činí rozdíl mezi komunitou jakožto “objektem” a komunitou jakožto “akcí, aktivitou, procesem”, přičemž první zmíněné odkazuje na příležitost “k využití ke komerčním účelům” (Gulyasová a Baines, 2020, s. 4), kterou již existující komunity představují pro marketingové agentury. Druhé příhodně popsali Hess a Waller:

“Být považovaný za ‘místního’ znamená, že máme nohy jasně postavené ve fyzickém prostoru, který hluboce a pohodlně známe. Do lokálnosti investujeme sociálně, ekonomicky, kulturně i psychologicky. Je to místo, kde se cítíme nejvíce jako ryba ve vodě, ale které potřebuje čas, aby v nás dožrálo”.

(Hessová a Wallerová, 2017, s. 7)

Je třeba podotknout, že v dnešním kontextu České republiky potřeba komplexnější definice poněkud opadá, a to kvůli jevu, který ve veřejném prostoru získal název “zpravodajská poušť” (Boček, 2020; Boháč, 2020; Evropská komise, 2022). Nazývají se tak regiony států, kde místní mají přístup jen k málu, nebo vůbec žádným zpravodajským kanálům zabývajícím se jejich geografickou oblastí. Nejužitečnější dělení médií menších než celostátních pak je podle Tušera (2007, s. 23) na lokální a regionální, přičemž lokálními se rozumí média obecní a městská (ty lze dále dělit na městské části nebo obvody, média sublokální), a regionálními se rozumí média okresní, oblastní a krajská.

“Někteří autoři rezignují na diferenciaci typů lokálního a regionálního tisku, považují je za synonyma. Například Ivantýšin (1991, s. 26) do subsystému regionálních médií zařazuje okresní noviny, městské noviny, podnikové noviny a ostatní periodika vydávaná institucemi nebo soukromými osobami s působením omezeným na region nebo jeho část. Jiní slučují pohled na lokální a regionální tisk do termínu lokální noviny.”

(Waschková Císařová, 2013, s. 19)

Pro správnou kategorizaci konkrétního média je třeba hledět dál než jen na název a geografický rozsah distribuce (Tušer, 1995 cit. tamtéž). Důkazem toho budiž i jedno ze dvou médií zkoumaných v případové studii níže - tištěná verze Benešovského deníku je sice vydávána na geografickém území Benešova ve Středočeském kraji a nese název onoho města, notná část jeho obsahu je ale tvořena v centrální redakci ve Středočeském kraji a zahrnuje témata nejen z Benešovska, ale celé západní poloviny Středočeského kraje a Prahy. Pro účely zkoumání médií na Benešovsku je nicméně přesto relevantní na něj nahlížet jako na okresní médium, jelikož je v dané lokalitě jediné, které si klade za cíl pravidelně a seriózně pokrývat místní dění a také se tak prodává svým čtenářům.

Ambicí dalších kapitol této práce, včetně její výzkumné části, je nahlížet na celek lokálních médií a vybraná média zkoumat s přihlédnutím k trojici jejich hlavních rysů podle Gulyasové a Bainesové (2020, s. 4 - 8):

1. **“Geografický a společensko-politický kontext”** - média v České republice sdílejí se svými kolegy v jiných vyspělých světových zemích výdobytky technologického pokroku, fungují v tržní ekonomice a určitým způsobem se vztahují k anglosaskému modelu objektivní a nezávislé žurnalistiky, i v rámci evropského kontinentu však vycházejí z různých historických pozadí, *“země jako Polsko, Maďarsko a Česká republika mají část společné historie s demokraticko-korporativními zeměmi², ale zkušenost komunismu pochopitelně odděluje jejich politickou a mediální historii (od dalších evropských zemí)”* (Hallin a Mancini, 2004, 144). Příkladem ekonomického specifika českého mediálního prostoru je, že ve ČR pro regionální a lokální média, na rozdíl od Itálie, Finska, Švédska nebo Rakouska (Nielsen a Linnebank, 2011; Murschetz, 2020; Nygren, 2020), nefunguje žádný systém státní podpory nezávislých regionálních médií.
2. **“Pozice v makromediálním ekosystému”** - jedním z důležitých principů investigativní novinářské práce je sledování stopy peněz. Stejný princip lze aplikovat i na média samotná - vlastnické struktury mediálních domů a motivace majitelů k nákupu médií jsou faktory, které se výsledku promítají do takřka všech aspektů daného média od fyzické infrastruktury až po jeho obsah. Rámec makromediálního ekosystému v daném státě dávají zákony upravující pravidla fungování médií, v případě českých médií studovaných v této práci je to především Zákon o právech a

² Demokraticko-korporativními zeměmi označují Hallin a Mancini (2004, s. 143) Skandinávii a německy mluvící evropské země.

povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů (dále jen tiskový zákon) (Zákony pro lidi, 2023). Média také pochopitelně nefungují jen v izolovaném vztahu se svým publikem, ale interagují s konkurencí, a to především tím, že se navzájem sledují a jsou si inspirací pro tvorbu dalšího obsahu. Obrazným projevem významu lokálních a regionálních médií v tomto smyslu je zavedené, a dnes až banální, úsloví, že “na lokální úrovni začíná veškeré zpravodajství” i to, které si pak najde cestu do celostátních médií. Lokální a regionální média se u nás historicky potýkala s problémem, že jim jejich větší kolegové toto prvenství nepřiznávali. Takto popsal situaci před patnácti lety Macků (2007, s. 101): *“Zatímco média na celostátní úrovni zásadu víceméně respektují a vzájemně se citují, když konkurence přišla na něco jako první, na regionální úrovni zmíněné funguje minimálně. Z pěti nejsledovanějších (celostátních médií působících v regionech) necituje či nepřiznává prvenství lokálních týdeníků prakticky nikdy”*. K podobnému závěru došel v téže publikaci také Orság který hovoří o investigativní práci, které se mohou díky větším personálním i jiným kapacitám věnovat především celostátní média, ale *“lokální a regionální média pro ně hrála roli předskokanů”, jejichž původní informaci rozvedla “a neuvedla původní zdroj”* (Orság, 2007, s. 57).

3. **“Vztah vůči komunitě”** - *“Lokální média byla vždy rozkročená mezi věrností komunitám, jež informují, a věrností toku peněz, jenž jejich fungování umožňuje”* (Reader a Hatcher, 2020, s. 205), specifikem lokálních a regionálních médií oproti těm celostátním je, především na lokální úrovni, menší míra anonymity, a to oboustranně; novinář netvoří obsah pro nejednoznačnou masu občanů státu, ba naopak v malých komunitách musí jednat s lidmi, kteří mohou být *“subjektem článku, zdrojem, vypravěčem nebo publikem, někdy i vším najednou”*, píše Harcup (2020, s. 479) ve své práci o alternativním přístupu k žurnalistice a potažmo i etickým zásadám, které si podle něj práce na lokální úrovni mnohdy žádá. V souladu s výše zmíněným je evidentní, že rolí místního novináře není pouze informovat a působit, řečí dalšího zavedeného úsloví, jako “hlídací pes” místní demokracie, ale být lidem i “dobrým sousedem” (Gulyasová a Baines, 2020, s. 7) a budovat místní komunitu. S konceptem “dobrého souseda” souvisí i čtvrtý rys zkoumání lokálních a regionálních médií.
4. Čtvrtým přidaným rysem oproti citovaným autorům v této práci je **vztah komunity, potažmo publika k vybraným médiím**. Z rozsáhlé studie amerického publika lokálních a regionálních médií (Pew Research Center, 2019, s. 6) vyplynulo, že “více než každý čtvrtý Američan z pěti je přesvědčený, že by místní žurnalista měl rozumět historii místní komunity a být osobně její součástí” a že “jednotliví členové místních

komunit hodnotí svá lokální média výrazně pozitivněji, když vidí, že jejich lokální novináři mají na místní komunitu vazby” oproti těm, kteří z lokálních novinářů takový dojem nemají. Jak již bylo zmíněno výše, ona lokální bezprostřednost není jen výhodou, ale i potenciální etickou komplikací při vykonávání kritické žurnalistiky v prostředí, kde si místní novinář, lidově řečeno, “tyká s polovinou radnice” a většinou místních významných osobností. I tento aspekt svého povolání reflektují tvůrci médií zkoumaných (níže) v této práci. Výzkumníci dochází k závěru, že přílišné osobní vazby redaktorů na místní informační zdroje mohou vést k jejich větší konformitě, jinými slovy jim mohou být překážkou k vykonávání kritické žurnalistiky (Orság, 2007, s. 57). Bezprostřednost na lokální úrovni má za efekt také to, že místní publika od svých médií očekávají hlavně *“praktické, věcné informace, hutné zpravodajství o regionu a relativně neutrální tón”* (Ballarini, 2012, s. 25). “Přesné informování o aktualitách” uvádí také již zmíněný výzkum (Pew Research Center, 2019, s. 27) jako přední očekávání, které Američané od lokálních médií mají.

Kritická žurnalistika a její funkce na místní úrovni

Jak si všímá také Orság (2007, s. 55), o významu svobodného tisku a kritické žurnalistiky psal už před téměř dvěma staletími francouzský aristokrat a politický filozof Alexis de Tocqueville ve své rozsáhlé publikaci *Demokracie v Americe* (první vydání 1835). Tocqueville si při svých cestách po Spojených státech všiml, že “málokterá vesnička nemá vlastní noviny” (2002, s. 209) a že vliv svobodného tisku v USA *“nepůsobí jen na politické názory, ale rozšiřuje se na též názory lidí, upravuje zvyky, stejně tak jako zákony”* (2002, s. 204).

“Na ten ohromný počet amerických novin má mnohem větší vliv mimořádné rozdělení správní moci než velká politická svoboda v zemi a absolutní svoboda tisku. Kdyby všichni obyvatelé Unie měli volební právo ..., které by se vztahovalo pouze na volbu jejich zákonodárců v Kongresu, potřebovali by jen málo novin, protože by museli společně jednat jen při několika velmi důležitých, ale velmi vzácných příležitostech. V rámci velkého sdružení národa však byla v každé zemi, v každém městě, a dokonce i v každé vesnici zákonem zřízená menší sdružení pro účely místní správy. Zákony země tak nutí každého Američana, aby každý den svého života spolupracoval se svými spoluobčany na společných cílech. A každý z nich potřebuje noviny, které ho informují o tom, co dělají ostatní.”

(Tocqueville, 2002, s. 587)

Ačkoliv se Tocqueville ve své práci zaměřuje především na politickou funkci tisku, nastiňuje také jeho schopnost budovat komunity a být zdrojem zábavy. Tocquevillovo pojetí tisku jako “předního demokratického nástroje svobody” (2002, s. 776) je dnešní optikou opět jistou romantizací, základní platnost však nese stále.

Tocqueville svoji první cestu do Spojených států podnikl v roce 1831, shodou okolností ve stejné době, kterou si Chalaby (1996) vybral jako počátek své komparativní studie britských, amerických a francouzských médií. Chalaby po studování sta let vydání vybraných novin dochází k závěru, že “žurnalistika je angloamerickým vynálezem” (1996, s. 303). Američtí a britští novináři podle něj položili základy politického rozhovoru a objektivního reportování, když oddělovali komentáře od zpravodajství a dbali na fakticitu více než jejich francouzští kolegové (s. 306), kteří byli zatíženi diskurzem francouzských elit, jež na žurnalistiku shlížely spatra. Etika francouzských novinářů tehdy podle Chalabyho vycházela z literárních hodnot³, které bránily plnému rozvoji faktické žurnalistiky nezávislé na politice. Provázanost médií s literárními a politickými kruhy byla evidentní také v prvorepublikovém Československu.

S větším nadhledem a střízlivěji o americkém tisku píší o více než století po Tocquevillovi Američané Fred Siebert, Theodore Peterson a Wilbur Schramm v knize Čtyři teorie tisku (první vydání 1956), ačkoliv i tuto publikaci je třeba brát s určitou rezervou, jelikož kniha vznikla s podporou výzkumných grantů americké vlády a Ústřední zpravodajské služby (CIA). Autor pro tuto práci relevantní třetí kapitoly titulované *Teorie sociální odpovědnosti tisku* Peterson byl Siebertův doktorand a s teorií sociální odpovědnosti si “příliš nevěděl rady” a z velké části čerpal z již existujících etických kodexů mediálních domů a závěrů tzv. Hutchinsonovy komise, která normativním způsobem popisovala ideální budoucí stav tisku ve Spojených státech (Miessler, 2021). Společnost podle Petersona od tisku chtěla celistvé, pravdivé a inteligentně podané informace o každodenním dění, chtěla, aby tisk sloužil jako fórum komentářů a kritiky, byl reprezentativním odrazem skupiny tvořících společenský celek i nesl odpovědnost za představování a vyjasňování společenských hodnot (Peterson, 1956, s. 87 - 91). Tisk měl podle Petersona svobodu k naplňování svých cílů v souladu s vlastními etickými hodnotami a potřebami společnosti, ale nebyl svobodný od závislosti na technickém vybavení, finanční stabilitě a přístupu k informacím (tamtéž, s. 96). Posunem oproti předchozí libertariánské teorii tisku bylo také vnímání člověka, tedy publika. Peterson citoval zprávu Hutchinsonovy komise,

³ Nejvyšší poctou pro francouzského novináře tehdy bylo získat uznání a přijetí do Francouzské akademie (Chalaby, 1996, s. 314). Jelikož o tom rozhodovala literární elita, novináře to nutilo používat diskurzivní praktiky ryze literárního charakteru neslučitelné s kritickou žurnalistikou. “Pro některé spočívala nadřazenost literatury prostě v tom, že se psala pro věčnost, zatímco článek zůstává platný jen jediný den” (tamtéž, s. 316).

podle níž je “morální povinností” člověka být informovaný, a tedy proto nestačí pouze ochraňovat právo tisku na svobodu projevu, ale také právo občana na obdržení dostatečných informací (tamtéž, s. 101). Člověk není optikou teorie sociální odpovědnosti iracionální, ale spíše letargický, jinými slovy je líný a stává se snadnou kořistí pro demagogy, manipulátory a reklamu. Ve vnímání člověka a tisku šlo tedy podle autorů o posun oproti předchozímu libertariánskému období, které, vycházejíc z osvícenského pojetí člověka, položilo základy objektivního reportování (Siberet, 1956, s. 60) a vnímalo bez dalších skrupulí pravdu jako konečnou, prokazatelnou a schopnou prosadit se v aréně svobodných názorů (tamtéž, s. 44).

Ikonickým pomyslným vrcholem vývoje kritické a investigativní žurnalistiky se stala aféra Watergate⁴ v sedmdesátých letech minulého století. Tehdejší práce novinářů listu The Washington Post Carla Bernsteina a Roberta Woodworda dodnes slouží jako vzor ukázkové investigativní novinářské práce. Významným i méně významným politickým skandálům dodnes americká i britská média dávají koncovku “-gate”⁵. Idea novináře ozbrojeného mocí pravdy se schopností přimět k rezignaci ministry, premiéry i prezidenty zůstává dodnes jako obraz malovaný ve stylu propagandistických válečných plakátů ve výstavní síni moderní anglosaské žurnalistiky. Příčiny vzniku takového mediální systému a jeho potenciální problematičnost nastiňují Hallin a Mancini:

“Nepřátelský postoj vůči představitelům státu vsutku je součástí novinářské kultury angloamerických zemí. Projevuje se mimo jiné ve vývoji technik investigativní novinářiny se silným důrazem na skandál ... idea státu jakožto ‘primárního určovatele’ mediálního diskurzu má původ v angloamerických mediálních studiích. Množství výzkumu prokazuje silně institucionalizovaný vztah mezi novináři a představiteli státu v liberálních systémech ... V liberálním systému (a v posledních letech do jisté míry i v demokratickém korporativistickém systému) si jak státní úředníci, tak novináři nárokují jakousi neutrální autoritu jako zástupci veřejnosti stojící mimo stranické a sektářské zájmy, a to se zdá být základem pro stejně silný vztah - i když ve velmi odlišné podobě - jako ten vyplývající ze společných stranických vazeb mezi novináři a politiky v jižní Evropě.”

(Hallin a Mancini, 2004, s. 233)

⁴ Aféra Watergate odkazuje na politický skandál administrativy amerického prezidenta Richarda Nixona, jehož lidé se podíleli na odposlouchávání jeho politických oponentů z Demokratické strany. Aféra vyvrcholila Nixonovou rezignací a usvědčením více než 30 prezidentových úředníků, organizátorů kampaně či finančních dárců. Dvojice Bernstein a Woodward o kauze napsali přes 300 textů.

⁵ Například kauza Irangate o ilegálním vývozu amerických zbraní do Íránu za Reaganovy administrativy nebo současné kauzy Qatargate a Partygate, první jmenovaná se týká Evropského parlamentu, druhá bývalého britského premiéra Borise Johnsona.

Je mimo rozsah této práce posuzovat efekty kulturní globalizace či jiného historického vývoje, který zapříčinil, že i rodící se mediální scéna po vzniku České republiky v 90. letech minulého století se zhlížela v angloamerickém modelu kritické žurnalistiky (Metyková, Waschková Císařová, 2009, s. 727). Je také nutné podotknout, že již citovaní Hallin a Mancini ve své komparativní práci upozorňují na příliš lehkomyšlné používání praktického pojmu “angloamerická žurnalistika”. *“Britské a v menší míře irské a kanadské systémy sdílejí důležité vlastnosti s kontinentální evropskými systémy ... běžný předpoklad, že komercializace automaticky vede ke vzniku politicky nezávislého média je nepřesná. (V liberálním systému) existuje napětí mezi skutečností soukromého vlastnictví a očekáváním, že média budou sloužit veřejnému blahu, a s tím úzce související napětí mezi etikou novinářské profesionality a komerčními tlaky”* (2004, s. 246). Kritikové výše popsaného pojetí novináře jakožto “hlídacího psa” a médií jako “čtvrtého pilíře moci” poukazují na nebezpečí vzniku apatie a cynismu vůči politice a následného poklesu důvěryhodnosti mediálních výstupů napříč společnostmi, pokud jsou novináři příliš skeptičtí vůči možnému zneužití moci a jsou až “sžíravě kritičtí” a “cyničtí” vůči představitelům státu a kandidátům (Jebril, 2013, s. 2).

Pojetí kritické žurnalistiky v této práci bere v potaz výše popsané a vychází z trojice principů popsaných například Jebrilem (2013, s. 4), kterými na úrovni novinářského obsahu jsou **objektivita**⁶, **fakticita** a **kritické pokrytí**. Kritický novinářský obsah je v pojetí této práce takový, který přesně a s důrazem na fakta informuje o dění týkajícím se procesů ve veřejné správě v nejširším slova smyslu a současně poskytuje dostatečný relevantní kontext a umožňuje tak čtenáři pochopit popisovanou problematiku komplexně a v celé její šíři, pokud to jeho forma umožňuje. Na lokální úrovni je *“hloubková investigativní práce puncem lokální novinářiny”* a jedním ze třech jejích pilířů společně se zapojováním se do fungování politické i občanské obce a provázaností s komunitou (Ali, Radcliffe, Donaldová, 2020, s. 278). Je nicméně nutné podotknout, že v současném českém kontextu by zkoumání toho, zda lokální média kladou dostatečný důraz na “hloubkovou investigativní práci”, hraničilo s naivitou. Pro jakýkoliv výzkum je nosnější zaměřit se na výše popsanou kritickou žurnalistiku.

⁶ či přesněji “náležitá nestrannost” (BBC, 2023), která po novináři nevyžaduje neustálou absolutní neutralitu, ale kritické zhodnocování různých argumentů vzhledem k veřejnému zájmu, neopomíjení relevantních hlasů, konzistentnost a nadhled.

Zpravodajské pouště

Z dat brněnské Fakulty sociálních studií Masarykovy univerzity publikovaných Českým rozhlasem (iRozhlas, 2020) vyplývá, že mezi lety 2009 a 2019 v České republice zanikla polovina regionálních a lokálních médií, které nebyly radničními zpravodaji nebo nepatřily do vlastnické struktury vydavatelství Vltava Labe Media a.s. (dále jen VLM). V prosinci 2022 Evropská komise oznámila, že vydá 2 miliony eur na grant pro konsorcium organizací, které podporují lokální média a hledají řešení problému zpravodajských pouští (Evropská komise, 2022). Že je stav regionálních a lokálních médií v Česku “velice těžký” konstatovalo v roce 2019 i mezinárodní konsorcium mediálních organizací (EFJ, 2019): *“Velká část obyvatel bez lokálních médií nemá přístup k nezávislým a nestranným informacím o lokálních zájmech, což jim ztěžuje přístup k debatám o místním dění a účasti na demokratických procesech”*. V této práci již citovaná Waschková Císařová v rozhovoru pro server iRozhlas (2020) popsala, že na vině úpadku těchto médií byl nástup internetu⁷, ale také “sendvičový tlak” - shora na lokální média tlačí větší mediální organizace jako VLM, které usilují o jejich akvizici, a zdola radniční zpravodaje, které v obcích, kromě toho, že nabírají inzerci, začaly suplovat roli místního média, ačkoliv ze své podstaty nikdy nezávislé místní noviny nahradit nemohou. Úpadek regionálních a lokálních médií je nicméně problém takřka všech částí vyspělého světa, a proto se mu také věnuje řada zahraničních studií. Jak již bylo nastíněno v předchozí části této práce o funkcích kritické žurnalistiky, absence lokálního nezávislého média negativně dopadá na místní demokratické procesy; radnice obcí ve Spojených státech bez dohledu lokálních médií mají sklon divočeji zacházet s veřejnými penězi (Gao, Lee, Murphy, 2019)⁸, u veřejnosti v dotčených oblastech upadá politická angažovanost (Hayes, Lawlessová, 2018)⁹ a mírně narůstá i polarizace politických postojů, jelikož s odstoupením nezávislých médií dostává větší prostor agenda politických subjektů (Darr, Hitt, Dunawayová, 2018)¹⁰.

⁷ Přesněji řečeno digitální transformace, která v mediálních domech nejen pozměnila povahu práce novinářů, ale přiměla majitele a obchodní ředitele adaptovat obchodní modely svých médií a zabývat se designem webů, paywally, newslettery a tak dále (Ali, Radcliffe, Donaldová, 2020, s. 279).

⁸ Autoři ve výzkumu mimo jiné dokazují, že nejde o důsledek jiných ekonomických faktorů v regionu. Po zavření regionálního média v místě autoři popisují, že radnice si mají tendenci brát dražší úvěry, platit dražší veřejné zakázky i vydávat více financí na vlastní provoz (s. 41).

⁹ Autoři využili obsahovou analýzu zpravodajství před volbami do americké Sněmovny reprezentantů v letech 2010 a 2014. Výsledky porovnali s volebními daty v obou rocích a došli k závěru, že snížení objemu a kvality politického zpravodajství se negativně propisuje do politické angažovanosti.

¹⁰ Autoři využívají dat o fenoménu split-ticket hlasování (rozděleném lístku) ve Spojených státech, kde je běžné, že voliči při jedné volbě volí naráz kandidáty do vícera úřadů. Pokud u jedné volbě člověk vybere do různých úřadů kandidáty různých stran, hovoří se o rozděleném lístku. V místech, kde místní médium přestalo fungovat pozorují autoři pokles tohoto fenoménu, tedy větší politickou polarizaci.

Hlubkové případové studie efektů úpadku lokálních médií v nedávné době provedli Simonsová et. al (2020) ve čtyřech australských městech, jedním ze závěrů mimo jiné je, že novináři čím dál více zprávy přebírají, než aby je sami tvořili (s. 385) :

- 1. Byron Bay** (tamtéž, s. 381) je bohaté přímořské turistické letovisko 175 kilometrů jižně od Brisbane. Stálých obyvatel má kolem 9,000 a ročních návštěvníků 1,5 milionu. Dominantní politickou silou jsou Zelení, což reflektuje důraz, který místní kladou na environmentální témata, mimo jiné v souvislosti s každoročním zvládnutím přílivu turistů. V porovnání s ostatními zde uvedenými příklady je Byron Bay médii “dobře obslouženo”, v oblasti kromě celostátních médií fungují dva týdeníky zdarma, placený deník, odnož veřejnoprávní rozhlasové stanice, jež vysílá z vedlejšího města, a místní komerční rozhlas. Problém podle výzkumníků není v počtu lokálních médií, ale ve způsobu, kterým se média staví ke zhoršující se vlastní ekonomické situaci - některé se snaží suplovat nedostatek profesionálního novinářského obsahu tím, že celé rubriky zaplňují obsahem vytvářeným občany, jiné zaměstnává nadšené, ale neprofesionální novináře, kteří mají problém od obsahu oddělit vlastní agendu. Starosta Simon Richardson uvedl (s. 383), že lokálním médiím “jde naproti” tím, že zveřejňuje tiskové zprávy formulované tak, aby mohly být ihned publikovány i v novinách. “Pro mě je to skvělé,” řekl, ale dodal, že to “není tak skvělé pro komunitu.” (s. 383).
- 2. Moree** (tamtéž, s. 383) je město s asi 10,500 obyvateli ležící na černoze daleko na severu australského Nového Jižního Walesu, od nejbližšího relativně velkého města jej dělí 300 kilometrů. Historicky byla v Moree velice žhavá otázka systémového rasismu, asi čtvrtina obyvatel města jsou Aboridžinci a jejich vztahy s obyvateli bílé pleti byly historicky špatné. Město má dvě lokální média - list *The Moree Champion* vycházející každé úterý a čtvrtek a komerční rozhlas 2VM - obě vlastněná korporacemi se sídlem mimo město. *The Champion* má prodaný náklad asi 3,000 kusů a dostane se tak do téměř 75 procent domácností. Klesající náklad se projevil snížením počtu reportérů ze tří na dva a noviny nyní kladou menší důraz na zasedání městské rady i soudní slyšení. Jelikož ale ani pro novináře, ani pro místní obyvatele nejsou sociální sítě relevantním zdrojem informací, dvojice lokálních médií hraje nebývale důležitou roli. Sedmičlenný tým v rozhlase 2VM vede nejmenovaný muž bez novinářského vzdělání a předchozích zkušeností, který předtím obchodoval s náhradními díly. 2VM vysílá zprávy dvakrát denně, pokaždé v průměrně s pěti krátkými položkami, které se “téměř úplně” spoléhají na tiskové zprávy a informace zaslané místní radnici, správou Nového Jižního Walesu, parlamentem nebo sportovními kluby. Navzdory klíčové roli, kterou místní média hrají, město nemá jak

se vyrovnat s jistým úpadkem profesionality svých dvou médií, která jinak dobře plní svoji funkci jakožto pojítek místních komunit (s. 384).

- 3. Newcastle** (tamtéž, s. 384) je velké přístavní město s asi 440,000 obyvateli. Jeho relevance pro tuto práci nespočívá v plošném úpadku jeho regionálních a lokálních médií, ale v příkladu lokální investigace, která nabrala národního významu. Investigace místní novinářky *Newcastle Morning Herald* Joanne McCartyhové poukázala na sexuální zneužívání dětí zástupci místní diecéze katolické diecéze, z níž se stalo národní téma poté, co list uspořádal veřejnou debatu, které se zúčastnily stovky lidí včetně vysokých zástupců policie. Jeden z místních detektivů dostal díky tomu pozvání do celostátní televize a případ skončil ustanovením zvláštní veřejné vyšetřovací komise (pozn Royal Commission), která se věci začala zabývat. V srpnu 2015 majitel *Newcastle Herald* oznámil, že z listu propustí desítky zaměstnanců, jelikož *Herald* není “vysokopříjmový”. “Práce Joanne McCartyhové je typický příklad investigace provedené odíráním podrážek a klepáním na dveře a mluvením s lidmi. Takovou práci je těžké nahradit jakýmkoliv jiným druhem občanské činnosti” (s. 385).
- 4. Broadmeadows** (tamtéž, s. 380) je sociálně i ekonomicky znevýhodněná oblast na předměstí Melbourne s 12,000 obyvateli nezaměstnaností více než dvojnásobnou a příjmem průměrné rodiny nižším o téměř 37 procent oproti australskému průměru. V oblasti žije velké množství přistěhovalců; v každé šesté rodině z deseti se nemluví anglicky. Metropolitní a celostátní média v oblasti dostupná jsou, ale místní témata většinou nepokrývají, a pokud ano, je to v negativním světle, což “ničí snahy těch místních, kteří se snaží komunitu spojit dohromady”, například pořádáním akcí. Lokálními médii v oblasti jsou dva týdeníky vydávané čtenářům zdarma, přičemž obě jsou součástí větších syndikátů: *Northern Leader* je součástí News Corp Australia z impéria mediálního magnáta Ruperta Murdocha a *Star Weekly* patří australské Star Group. Místní popsali, že “údajně lokální” noviny nyní vypadají všechny stejně, protože “všechno je centrálně produkováno”¹¹. Místní občanská společnost se tak uchýlila na sociální sítě, kde poukazuje na nedostatky ve fungování radnice nebo se snaží uvést na pravou míru negativní zpravodajství celostátních médií. Stejně se zařídila i místní policie, její zástupce Ivan Petrunic výzkumníkům popsal, že kvůli nefungujícímu soudnímu zpravodajství opadla odstrašující schopnost médií od páchání zločinů a pro policii bylo obtížnější spolupracovat s veřejností při vyšetřování. Petrunic proto založil

¹¹ Podobně jako v případě mutací Deníků Vltava Labe Media a.s.

facebookovou skupiny *Eyewatch*, kde tyto funkce lokálního tisku s relativním¹² úspěchem supluje.

S tématem zpravodajských pouští se pojí hned několik paradoxů; bylo by nasnadě tvrdit, že zpravodajské pouště jsou přirozeným vedlejším produktem procesů jako je urbanizace nebo (kulturní) globalizace, která má u lidí za následek nižší zájem o dění v jejich geografickém okolí. Studie organizace MediaTrust v roce 2010 nicméně zjistila, že 97 procent Britů¹³ si přeje vidět a dostávat stejně nebo více zpravodajství ze svého regionu, jen 3 procenta odpověděla, že chtějí zpravodajství méně (MediaTrust, 2010, s. 27). Ke stejné jednoznačnému závěru došel i výzkum ve Švédsku, podle něhož každého devátého Švéda z deseti “velmi” nebo “vcelku” zajímá lokální zpravodajství (Nygren, 2020, s. 162). Britský výzkum mimo jiné konstatuje, že “všem tradičním komerčním lokálním médiím, ať už tisku, televizím, rozhlasu nebo online platformám, postupně klesají zisky a pracuje v nich méně novinářů a dalších zpravodajských profesionálů” a že úpadek tradičních médií má za následek rozmach hyperlokálních iniciativ provozovaných místními dobrovolníky, které jsou “hodnotným obohacením mediálního prostředí a vybízejí k občanské angažovanosti, ale nejsou náhradou běžné, spolehlivé, profesionální a nezávislé novinářiny” (tamtéž, s. 46). S upadající finanční situací lokálních médií souvisí další paradox: americké publikum a čtenáři byli, alespoň v roce 2019, široce přesvědčeni, že jejich lokálnímu médiu se daří “velmi dobře” (19 procent dotázaných) nebo “vcelku dobře” (51 procent dotázaných), ale 84 procent lidí současně uvedlo, že za poslední rok nevydali za lokální zpravodajství žádné peníze (Pew Research Center, 2019, s. 36). Jako hlavní důvod pro to nejvíce lidí uvedlo, že “může najít dostatek zpravodajství, které je zdarma” (49 procent dotázaných) (tamtéž, s. 37). Situaci komentoval Al Cross, ředitel Institutu pro venkovskou žurnalistiku a komunitní otázky: *“Američané se nechali rozmazlit a novinářský průmysl udělal ohromnou chybu, když se rozhodl, že bude svůj obsah šířit zdarma. Lidé si kvůli tomu zvykli dostávat co chtějí zadarmo ... teď je třeba tvořit podmanivý obsah, který je přiměje chtít zaplatit. A to je skutečná výzva.”* (Ali, Radcliffe, Donaldová, 2020, s. 280). Autoři téže studie také uvádějí příklad amerického média, které navzdory tomu, že bylo “v černých číslech”, muselo z vůle svého majitele, hedgeového fondu Alden Global Capital, propustit desítky zaměstnanců (tamtéž, s. 276). Jde o list *The Denver Post*, který 6. dubna 2018 publikoval pět let starou redakční fotografii z příležitosti, kdy deník

¹² přívlastek “relativním” odkazuje k faktu, že práci policie na sociálních sítích někdy komplikují lidé, kteří v komentářových sekcích komentují probíhající soudní procesy (s. 381)

¹³ MediaTrust provedla studii s focus groups ve čtyřech anglických obcích nebo městských částech s celkem asi 11,500 obyvateli.

vyhrál prestižní Pulitzerovu cenu. Více než polovina tváří byla v roce 2018 na fotografii¹⁴ z roku 2013 začerněná, jelikož z deníku odešli buď dobrovolně, nebo byli propuštěni kvůli škrtům. Dalších několik desítek zaměstnanců muselo list opustit do července toho roku. Podle statistik amerického ministerstva práce pracovalo v roce 2004 v redakcích amerických novin 71,640 lidí, jejich počet od té doby do roku 2020 meziročně klesal průměrně o zhruba 2551 (Pew Research Center, 2021).

Pro kontext je závěrem kapitoly o zpravodajských pouštích nutné zmínit případ Švédska, kde, stejně jako v dalších skandinávských zemích, mají lokální média, a především noviny, silnou historii. Švédsko se roky pohybovalo kolem vrcholu na mezinárodním žebříčku čtenosti novin, v roce 1999 byl jejich celkový průměrný oběh 536 listů na 1000 obyvatel, a to i díky silné síti lokálních novin (Nygren, 2020, s. 160)¹⁵. Ani Švédsku se přesto nevyhnul vývoj popsáný u jiných zemí výše - počet zaměstnanců v lokálních médiích byl v roce 2017 poloviční oproti roku 1997, o desítky procent klesly také zisk a oběh a změnil se také obsah. Ten se nyní méně vztahuje k tématům lokální kultury, politiky a podnikání a více se vztahuje ke kriminalitě a nehodám. Navzdory tomu v posledních letech ve Švédsku (před vrcholem pandemie covidu-19) zavřely jen tři redakce místních médií. Namísto toho došlo ke koncentraci vlastnictví, která umožňuje držet vlastníkům při životě větší množství titulů, byť velká část jejich obsahu je identická (tamtéž, s. 160) a méně lokální.

“Bylo by očekávatelné, že absence regionálního denního zpravodajství otevře dveře novým internetovým médiím, přesto (dvojice studií z Nizozemska a Dánska) ukázala opak ... poté, co z mediálního ekosystému odstoupily národní organizace, ani zbývajícím vydavatelům se nepodařilo udržet vzkvétající zpravodajský byznys a začala vznikat zpravodajská poušť” (van Kerkhoven, 2020, s. 251). Výzkum ve Švédsku v roce 2016 nicméně ukázal, že prázdná místa po mizejících lokálních médiích přebírají radniční zpravodaje, například radnice druhého největšího švédského města Göteborgu zaměstnávala ve zkoumaném roce v odboru komunikace 145 lidí (Tenorová, Nygren, 2017, s. 220) a šéf odboru komunikace v Gävle zase výzkumníky ujistil, že “médiá nemají monopol na tvoření obrazu o našem městě” (tamtéž, s.2020). Švédské radnice celkově úpadek lokálních médií vnímají se smíšenými pocity; někteří zástupci cítí respekt a sympatie vůči poslednímu zbývajcímu radničnímu reportérovi, někteří jsou zklamaní z menšího počtu návštěv novinářů, někteří se podivují nad tím, že jejich

¹⁴ fotografie je dostupná k zobrazení přímo na webu listu:

<https://www.denverpost.com/2018/04/13/readers-weigh-in-on-denver-posts-staff-cuts-and-ownership/> (The Denver Post, 2018).

¹⁵ Přispívaly také geografické faktory; “když bylo jedno malé město, druhé malé město a mezi nimi jen sníh a tma, tak v obou městech vycházely lokální noviny, pro celostátní nebyl důvod” (Boček, 2020).

lokální médium stále existuje (tamtéž, s. 226) a někteří cítí rozpačitost z toho, že mají na svých bedrech odpovědnost médií a musejí svoji práci portrétovat v pozitivním světle, ale současně si uvědomují nutnost otevřenosti. *“Nikdy nebudeme schopni dohlížet sami na sebe,”* popsal jeden ze zástupců radnic (tamtéž, s. 231).

Kontext České republiky

Jak již bylo uvedeno výše, počet nezávislých lokálních a regionálních médií v České republice v posledních letech rapidně klesá. V době od Sametové revoluce došlo také k významné koncentraci jejich vlastnictví, která je z výzkumnického hlediska jedním z nejvýznamnějších aspektů. *„V novém miléniu jsou lokální média lokální jen jménem. Jméno města nebo obce vyražené nad titulkem novin je nejspíš jednou z posledních vlastností doopravdy lokálních,”* (Gulyas a Baines, 2020, s. 2). Páteř lokálních médií v ČR v současnosti tvoří především mutace Deníků vydavatelství VLM a radniční zpravodaje. Chápání regionálního či lokálního média jako synonymum pro buď mutaci Deníku, nebo místní radniční zpravodaj bylo nicméně u českého publika rozšířené už v nultých letech (Osvaldová, 2007, s. 51), kdy po boku listů skupiny Vltava-Labe-Press¹⁶ vycházelo ještě zhruba šedesát regionálních titulů (Waschková Císařová, 2007, s. 65).

Deníky vydavatelství VLTAVA LABE MEDIA a.s.

Právní předchůdci vydavatelství VLM na český trh vstoupili bezprostředně po pádu železné opony a v následujících zhruba 10 letech se stali nejdominantnější mediální skupinou působící na trhu českých regionálních médií. Waschková Císařová (2013) ve své detailní publikaci započíná historii VLM u nás v roce 1988, kdy do čela bavorské firmy Verlagsgruppe Passau vstupuje dvaatřicetiletý Franz Xaver Hirtreiter, bývalý novinář pověřený restrukturalizací nakladatelství (AVP Autoland, 2023). Hirtreiter zahajuje strategii expanze na východ a v roce 1991 začíná nakupovat regionální deníky v České republice (Waschková Císařová, 2013, s. 160). V porevolučním Československu mezitím v roce 1989 a 1990 započal proces divoké privatizace, jenž Čelovský (cit. dle Waschkové Císařové, 2007, s. 66) v souvislosti s transformací v mediálním prostoru označil za “legální krádež”. Vedení některých redakcí v té době založilo nové firmy, do jejichž vlastnictví převedlo svá dříve státní média. *Jan Čulík míní, že účastníci těchto majetkových transakcí by mohli být snadno obviněni z toho, že ‘ukradli své*

¹⁶ právního předchůdce VLTAVA LABE MEDIA

vlastní noviny' (Waschková Císařová, 2007, s. 66). Legislativa i odborná veřejnost byla vůči regionálnímu tisku v prvních měsících po transformaci relativně netečná; tiskový zákon platný od konce března 1990 nahradil původní znění zákon z roku 1966, *„obsah a styl novin se však rychle měnil už v prvních třech měsících od revoluce, účinně ignorující zákon z roku 1966“* (Waschková Císařová, 2013, s. 88). Novela z roku 1990¹⁷ byla označována za poměrně liberální, jelikož neupravovala koncentraci vlastnictví, ani vstup zahraničních vlastníků na český mediální trh, což dalo prostor změnám, které nastaly v devadesátých a nultých letech. Navzdory euforické atmosféře, která provázela transformaci mediálního subsystému po revoluci v Česku (Waschková Císařová, 2013, s. 85), někteří autoři popisují, že transformace byla pro regionální novináře složitější než pro jejich celostátní kolegy. *„Hledání nové profesní sebedefinice i celý proces profesní socializace probíhal dosti neuspořádaně a byl demograficky nerovnovážený“* (Volek, 2007, s. 47).

Nová soukromá česká vedení redakcí (nejen) regionálních titulů byla pod velkým tlakem na inovace a investice. *„V mnoha redakcích se tehdy psalo pouze na psacích strojích, počítače či počítačový systém neexistoval. Dosluhovalo také další vybavení, jako staré kazetové diktafony, fotoaparáty či redakční automobily“* (tamtéž, s. 112). Význam zahraničního kapitálu pro přežití mnoha titulů rostl a čeští majitelé se svých podílů ve prospěch zahraničních investorů vzdávali ochotně, jelikož prodejní cena akcií převyšovala částku, kterou do jejich nákupu investovali (tamtéž, s. 112).

V roce 1992 Verlagsgruppe Passau (VGP) skupuje okresní a krajské tituly na jihu a západě Čech a o rok později se jeho¹⁸ aktivitami zabývá Úřad pro ochranu hospodářské soutěže (antimonopolní úřad). Úřad nicméně nekonstatoval, že by skupina porušila zákon, ačkoliv vlastnila 47 regionálních titulů, tedy více než 30 procent trhu (Waschková Císařová, 2007, s. 67). Ve druhé polovině 90. let pak česká vydavatelství s pasovským vlastníkem dokončovala budování sítě deníků ve všech českých okresech a začala s takzvanou racionalizací (Waschková Císařová, 2013, s. 166), tedy procesem transformace vydavatelství tak, aby bylo co nejvíce výdělečné. V praxi se racionalizace projevovala centralizací organizační struktury (tamtéž, s. 184), větší byrokratizací v rámci vydavatelství (tamtéž, s. 200) nebo snižováním počtu zaměstnanců a převáděním jejich povinností na zaměstnance zbývající, tedy celkovým zhoršením pracovních podmínek¹⁹ novinářů (tamtéž, s. 201). Co se redakční práce týče, texty

¹⁷ s jejím formulováním údajně pomáhal i sám Hirtreiter, který se netajil svými kontakty s českými politiky a disidenty (Waschková Císařová, 2013, s. 163).

¹⁸ respektive aktivitami vydavatelství Vltava a PNPRESS, společně s vydavatelství Labe dceřinými společnostmi VGP

¹⁹ Z výzkumu provedenému mezi lety 2003 a 2005 vyplývá, že regionální novináři trávili svojí práci více času oproti celostátním novinářům, spíše se cítili přetížení (Volek, 2007, s. 43), spíše měli pocit,

lokálních novinářů začaly putovat pod ruce centralizovaných editorů a obsah jako takový začal být napříč jednotlivými mutacemi homogennější kvůli centralizaci výroby (tamtéž s. 211), méně pestrý a celkově méně kvalitní (tamtéž, s. 236)²⁰. Racionalizace byla mimo jiné reakcí na pokles zisku a narůstající dluhy skupiny vydavatelství, která v první polovině 90. let zisková nebyla²¹, ale značně jí posiloval výkon (počet prodaných titulů i příjmů z inzerce).

Dalším významným bodem na cestě VGP k ovládnutí českého regionálního mediálního trhu byly roky 2000 a 2001. VGP už tehdy dominovala v Čechách se sítí deníků Deníky Bohemia.

“V roce 2000 figurovala na trhu regionálního tisku čtyři velká německá vydavatelství²² ... kromě toho existovala na severní Moravě síť okresních týdeníků české společnosti Region a desítky lokálních a regionálních zpravodajských tiskovin vlastněných českými soukromými firmami.”

(Waschková Císařová, 2007, s. 67)

VGP od svých konkurentů postupně získala týdeníky Region, Moravskoslezský den a celostátní Zemské noviny a Slovo. V říjnu 2001 začala (tehdy již jednotná) skupina Vltava-Labe-Press slučovat a upravovat nově nabyté²³ významné moravské lokální a regionální tituly tak, aby byly co nejziskovější. Vedle již existujících Deníků Bohemia tak vznikly také Deníky Moravia²⁴. V roce 2006 se všechny tituly VLP sjednotily pod značku Deník (tamtéž, s. 67).

Období mezi lety 2005 a 2008 se ve VLP neslo v duchu významných organizačních změn a investic manažerského dua Zoltán Morvai a Roman Gallo a narůstající popularity internetových médií. Gallo do VLP nastoupil v říjnu 2006 na pozici ředitele redakcí a šéfredaktora. *“Naším společným cílem je propojit sedm desítek našich regionálních listů tak, aby vznikly nejčtenější seriózní noviny v zemi, které nadále budou klíčovou rolí hrát v regionech,”* uvedl ke Gallovi jmenování tehdejší předseda představenstva VLP Morvai (MAM,

že nejsou dostatečně finančně ohodnocení (tamtéž, s. 44), byli v průměru staršího věku (tamtéž, s. 40) a jejich nejvyšší dosažené vzdělání bylo častěji středoškolské než vysokoškolské (tamtéž, s. 41).

²⁰ Citovaná Waschková Císařová vychází z analýzy zhruba 13,000 jednotek v Českobudějovickém a Brněnském deníku mezi lety 1990 a 2008.

²¹ společnost ekonomicky zatížily nákupy desítek titulů mezi lety 1991 a 1993 a investice do moderního vybavení redakcí (Waschková Císařová, 2013, s. 184).

²² šlo o VGP, Rheinisch-Bergische Druckerei und Verlagsgesellschaft, Mittelrhein Verlag Koblenz a Frankenpost Verlag GmbH (Waschková Císařová, 2007, s. 67).

²³ některé z těchto akvizic a fúzí proběhly za dodnes nejasných okolností, jejich aktéři se o věci s výzkumníky odmítli bavit a zjištění dalších informací *“není za použití metod přijatelných pro odborný text snadné”* (Waschková Císařová, 2013, s. 168)

²⁴ Okresní mutace na Moravě v rámci sítě Deníky Moravia začaly vznikat 1. října 2004 (Waschková Císařová, 2013, s. 171).

2006). V témže roce také poprvé v nákladu sta tisíc výtisků vyšel Pražský deník (MAM, 2006). Gallo v Denících jednak naplňoval již naplánované projekty (například vypovězení servisu ČTK a efektivnější využívání vlastních informačních zdrojů díky sjednocení redakčního systému), a jednak přišel s podněty vlastními - v souladu s tehdejšími žurnalistickými trendy například otevřel dveře občanské žurnalistice a zavedl rubriku "čtenář-reportér" (Waschková Císařová, 2013, s. 175), která se v Denících objevuje dodnes. Významným rozhodnutím VLP v té době také bylo transformovat zavedený deník Večerní Praha²⁵ na bulvární celostátní deník Šíp, jenž vyšel poprvé 16. října 2005 (MAM, 2005). Z rozhovorů s lidmi, kteří byli ve vydavatelství tehdy zaměstnaní, vyplývá, že politika manažerského dua Morvai-Gallo vyvolávala uvnitř firmy značnou kontroverzi (Vojtěchovská, 2009; Köppl, 2009 cit. dle Waschková Císařová, 2013, s. 175). Zatímco někteří oceňovali otevřenost, s níž Gallo o plánovaných změnách hovořil se zaměstnanci, jiní nesouhlasili s jeho záměrem posílit centrální redakci v Praze na úkor krajských nebo jeho marketingovými postupy (tamtéž, s. 177).

Šéfredaktor jedné z mutací Deníku v roce 2009 popsal:

"Krajskej rozměr jsme začali vytlačovat ... tomu byla přizpůsobená i struktura těch redakcí ... tlačilo se na ten lokál, ktorej se tveda neposiloval personálně ... Hlavně se oslabily ty krajský centra. U Morvaie jsem cítil jednoznačně, že z toho chce udělat celostátní list ... a že mu nekonvenuje ten Gallův postup, ale respektoval ho".

(Waschková Císařová, 2013, s. 219)

Jak Morvai, tak Gallo z vedení firmy postupně odešli v roce 2008²⁶. Novým předsedou představenstva VLP se stal bývalý předseda dozorčí rady vydavatelství Economia Miroslav Pavel, který nastoupil s cílem firmu finančně stabilizovat²⁷. Jedním z kroků tímto směrem byla přeměna bulvárního (a finančně neúspěšného) bulvárního Šípu z deníku na týdeník v únoru 2009 (pei, 2009). V redakcích obměna ve vedení tehdy vyvolala spíše rozpačitost, jelikož Pavel ani nový ředitel redakcí Marek Hovorka zaměstnance neseznámili s novou vizí společnosti, jediným cílem byla konsolidace a racionalizace (Waschková Císařová, 2013, s. 178). "Na redakční úrovni a úrovni výroby mediálního produktu nastala stagnace a v

²⁵ večerník původně vycházel pod názvem Večerník Praha, první číslo vyšlo 1. dubna 1955

²⁶ Gallo se vrátil po prodeji vydavatelství investiční skupině Penta a nyní je šéfredaktorem a ředitelem redakcí Deníku

²⁷ VLP se v roce 2005 dostalo do ztráty, která se v dalších třech letech, v době vedení Galla a Morvaie, propadla až k téměř 370 milionům korun (Waschková Císařová, 2013, s. 199)

jednotlivých okresních redakcích téměř rezignace ... v létě 2009 se do vydavatelství začali vracet manažeři, kteří z něj v letech 2004 až 2006 odešli ... ani nové vedení v čele s Jitkou Bosákovou po svém příchodu nezahájilo změny, pouze sčítalo škody” (tamtéž, s. 179).

Současný majitel, česko-slovenská investiční skupina Penta, vydavatelství Vltava-Labe-Press od pasovské VGP koupila v roce 2015 společně s dalšími většinovými i menšinovými podíly ve vydavatelských, distribučních a reklamních společnostech (MAM, 2015). Novým ředitelem se stal novinář a mediální manažer Michal Klíma, který nastoupil s programem další racionalizace vydavatelství, zvýšení digitální přítomnosti²⁸ a s příslibem nezávislosti na politických a obchodních silách (MAM, 2015). Klíma tím tehdy reagoval na slova spoluzakladatele Penty Marka Dospivy, který řekl, že “vlastnictví médií vnímá víc jako politiku” (Malecký, 2015) a jako štít proti “iracionálním útokům” na Pentu (Hospodářské noviny, 2015).

S nejmenovanými zaměstnanci médií VLP po změně vlastníka skupiny hovořila mezi lety 2015 a 2018 Waschková Císařová (2020). Zaměstnanci například uvedli:

“Mám pocit že (bývalí němečtí vlastníci) jsou šedou eminencí, kterou jsem nikdy nepotkal”. (s. 219)

“Pro Němce to byl jen obchod v pravém slova smyslu; nepřišli sem propagovat nějaké své vedlejší zájmy”. (s. 220)

“Opravdu věřím, že to Penta koupila, protože chce udělat svět lepším. I takoví lidé dnes jsou”. (s. 221)

“Nevím, co Penta chce. Nikdo nám nic neříká. Kam směřujeme? Do pekla”. (s. 221)

“Penta je predátor, zajímají je jen peníze. Zkusí si urvat co nejvíc to půjde”. (s. 221)

“Moje mzda nevzrostla za posledních 10 let ... jeden by řekl, že regionální manažer šetří na horší časy”. (s. 223)

²⁸ “Nepřicházím do VLP s tím, aby se to udržovalo v chodu tak, jak to je. Přicházím s tím, že se to vydavatelství má změnit. Ve VLP jsou i vydání, která mají náklad v řádech jednotek tisíc. A to je polygraficky za normálních okolností nevyrobitelné. Jeden výtisk pak vychází výrobně na desítky korun. S tím se musí něco dělat. Současně ale nechceme jít tou cestou, že bychom zastavovali mutace nebo vytvořili celostátní deník bez mutací,” řekl Klíma magazínu Marketing & Media (MAM, 2015).

“Když sníží počet lokálních stran a zvýší počet těch centrálně produkováných, (noviny) můžou snadněji sloužit jako médium vlastníkových zájmů”. (s. 222)

“Můžeme bouchnout do stolu a odejít. Ale já ve svých letech už nic jiného dělat nemůžu. Tak mlčím”. (s. 223).

Právním nástupcem VLP je dnes VLTAVA LABE MEDIA a.s. (dále jen VLM). V roce 2021 jako vydavatelská skupina zastávala asi pětinu českého trhu, její Deníky byly třetím nejčtenějším v zemi po bulvárním Blesku a Mladé frontě DNES a zpravodajský web Deník.cz byl čtvrtým nejnavštěvovanějším (MediaGuru, 2021). Ve 12 měsících od dubna 2022 do března 2023 měla mediální skupina VLM třetí nejsilnější inzertní síť s celkovou čteností 2,449,000 kusů (MEDIAN, STEM/MARK, 2023). Skupina, již na postu generálního ředitele od roku 2017 vede Vít Nantl, na svém webu uvádí, že *“má ambici zaujímat pozici největšího mediálního domu v ČR”, “následuje tradici etické žurnalistiky a nadále kultivuje mediální prostředí poskytováním objektivních a nezkreslených zpráv”* a *“má za cíl figurovat dlouhodobě mezi nejvyhledávanějšími zaměstnavateli v české mediální sféře”* (vlmedia.cz, 2023). Po ztrátovém roce 2020 (zhruba minus 177 milionů korun) operovala společnost v roce 2021 se kladným výsledkem hospodaření (zhruba 61 milionů korun) (Veřejný rejstřík, 2022).

Významnou součástí portfolia VLM jsou časopisecké tituly a webové projekty, pro tuto práci jsou nicméně relevantní Deníky a jejich mutace. Těch vychází ve všech českých okresech 70 s více než 300 novináři (vlmedia.cz, 2023).

Radniční zpravodaje

Periodika územní samosprávy, neboli radniční zpravodaje²⁹, vycházejí v České republice od 90. let minulého století. Ačkoliv předmětem této práce jsou obecní zpravodaje, je nutné podotknout, že vlastní periodika vydává například i devět českých krajů³⁰, magistráty a další sdružení. Radnice si jejich vydáváním především plní svoji povinnost informovat občany o své činnosti, která jim plyne ze zákonů č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím a č. 128/2000 Sb. o obecním zřízení (Zákony pro lidi, 2023). Není jasné, kolik přesně radničních zpravodajů v roce 2023 aktivně fungovalo, ministerstvo kultury nicméně k červenci 2023 evidovalo 3012 periodik kategorizovaných jako “obecní zpravodaje” (Ministerstvo kultury,

²⁹ jindy také listy, věstníky nebo noviny

³⁰ nevydávají je kraje Jihomoravský, Jihočeský, Moravskoslezský a Pardubický (Trunkátová, Svobodová, 2020).

2023) a Český úřad zeměměřický a katastrální evidoval 6254 obcí (CUZK, 2023), lze tedy předpokládat, že většina českých obcí nad 500 obyvatel vydává vlastní periodikum. U radničních zpravodajů (dále jen zpravodajů), patrně ještě více než u soukromých médií, platí, že jejich vlastník má zásadní vliv na podobu jejich obsahu; o to spíše, že zpravodaje jsou běžně občanům k dispozici zdarma. Zpravodaje se liší v tom, zda vycházejí jen v podobě tištěné nebo také internetové. Otázka přiměřené objektivnosti politických informací v nich poskytovaných a celkově jejich soulad se zásadami novinářské etiky z pohledu výzkumníků nabývá s rozšiřujícími se zpravodajskými poušti na důležitosti. *Názvem Radniční noviny nebo Zpravodaj budí takové tiskoviny v recipientech dojem, že přinášejí informace, a mohou dokonce suplovat místní deníky* (Osvaldová, 2007, s. 51). Engel v roce 2009 (cit. dle Waschkové Císařové, 2013, s. 26) zpravodaje nazval “špatně maskovanou propagandou” lokálních politických garnitur. Povinnost poskytovat informace “objektivní” a dávat “přiměřený prostor” i místní opozici ukládá vydavatelům obecních zpravodajů novela tiskového zákona od roku 2013 (Zákony pro lidi, 2023). Výzkumníci však i po roce 2013 docházeli k závěru, že politická vedení radnic mají tendenci zpravodaje zneužívat ve svůj prospěch (např. Trunkátová, Svobodová, 2020; Fleissner a Müller, 2016), a to tím, že de facto za veřejné peníze vyrábějí vlastní politickou reklamu v podobě pozitivního zpravodajství o změnách v obci, ale opomíjejí opoziční a kritické hlasy. Z pohledu novinářské etiky je také nutné podotknout, že na vytváření radničních listů se běžně nepodílí novináři z povolání a za gatekeeping a agenda-setting zodpovídá redakční rada, ve které může, ale nemusí být zastoupena místní opozice.

Případová studie - radniční zpravodaj a mutace Deníku na Benešovsku

Benešovsko

Benešovsko je region na jihu Středočeského kraje s asi 102 tisíci obyvateli (ČSÚ, 2023) a třemi obcemi s rozšířenou působností - Vlašimí, Voticemi a Benešovem. Z veřejné databáze periodického tisku vyplývá, že kromě okresní mutace Deníku v regionu neexistuje zpravodajské médium, které by nebylo radničním zpravodajem, a které by si kladlo za cíl nezávisle pokrývat dění v regionu (MKČR, 2023). Posledním zpravodajským médiem v Benešově, největším městě okresu, byla kromě mutace Deníku benešovská Jiskra, která už nicméně v tisku nevychází a na (stále aktivním) webu publikuje zřídka, nekonzistentně a

objevují se na něm i nehotové texty^{31 32}. Jak již bylo uvedeno výše, páteří lokálních médií v Benešově a okolí jsou radniční zpravodaje a mutace Deníku, čímž region de facto zrcadlí stav v převážné části zbytku ČR.

Benešovský deník

Benešovská mutace Deníků VLTAVA LABE MEDIA vznikla v roce 1997, tehdy s názvem Listy Benešovska a jako součást jihočeské divize výše popsaných Deníků Bohemia vydavatelství VLP. Šéfredaktorem byl už tehdy jmenován Zdeněk Kellner, který na pozici zůstává dodnes a je jedním z respondentů této studie. Na benešovské adrese Na Bezděkově 2056 sídlila redakce od samého začátku, ačkoliv se v průběhu let stěhovala z patra do patra a se snižujícím se počtem zaměstnanců³³ do stále menších prostor.

“Benešovskej deník má (v roce 2023) v podstatě dva redaktory. Jedním jsem já a druhým je kolegyně, která má na starosti kulturu a spolky. Takže všechno, co se týká těch spolků, ženský, co cvičej, hasiči, myslivci a tak dále, je její parketa, o to já se už vůbec nestarám. A současně se taky nestarám o vděčný kriminální témata jako je černá kronika, tu zpracovávají kolegové editoři. Takže tuhle agendu už nám tak jakoby odebrali a my už děláme v podstatě to ryzí zpravodajství”.

(Respondent Kellner)

Šéfredaktor dále popsal, že s kolegyní redaktorkou začali po začátku pandemie onemocnění covidu-19 pracovat z domova *“a zjistilo se, že to z domova jde, tak v rámci úspor se zrušily redakce některých okresů. Některý se nezrušily, ale to jsou výjimky”* (Respondent Kellner).

Středočeská divize Deníku je nyní rozdělená na deset okresních mutací a Prahu, přičemž Benešov spadá do východní části společně s Kutnou horou, Kolínem, Nymburkem a Mladou Boleslaví. V posledních letech došlo v rámci VLM k další fázi racionalizace, a potažmo k centralizaci produkce obsahu a jeho delokalizaci, která postihla především tištěnou verzi Benešovského deníku. *“Do printu se dostane máloco ... teď vlastně došlo k nějakému sloučení kvůli úsporám, kde vlastně už není Benešovskej deník jako Benešovskej deník, ale jsme v*

³¹ Podle analytického serveru SimilarWeb (2023) měl web Jiskry ve druhé čtvrtině roku 2023 oproti Deníku zanedbatelnou návštěvnost.

³² Autor se pokusil zjistit, zda je Jiskra na Benešovsku skutečně již nefunguje - důkazem toho budiž, že uvedené telefonní číslo do redakce již neexistuje a jiné autorovy pokusy o komunikaci zůstaly také bez odezvy.

³³ Tým Listů Benešovska tvořilo šest redaktorů, hospodářka, dva inzertní poradci a jeden distributor (Respondent Kellner).

podstatě pět deníků pohromadě pod tou jednou hlavičkou. Takže těch zpráv pro ten print je najednou pětkrát víc ... editoři z pěti okresů vybírají, co tam zrovna dají, co může zaujmout čtenáře,” popsal Kellner s tím, že zpravodajský obsah z pražské redakce přebírá jak východní, tak západní divize Středočeského kraje, přičemž centrála pro Střední Čechy - východ je v Kutné hoře, kde sídlí také editoři. Zda se v budoucnu chystá další fáze slučování šéfredaktor nevěděl: *“Tohle je v podstatě o tom, že když se něco připraví, tak se nám to v podstatě oznámí, jak to bude fungovat dál a udělej se opatření, aby to fungovalo, ale jaká je strategie šéfů vydavatelství, to fakt nevím”* (Respondent Kellner).

Počet předplatitelů Benešovského deníku nebo demografické údaje jeho čtenářů nejsou veřejně dostupné³⁴ a Kellner uvedl, že informace nemá:

“To nikdy přese mě nešlo. To měli na starosti ti distributoři a nám od nich chodívali kdysi dávno tabulky, kde jsme viděli počet předplatitelů, počet prodaných, volných výtisků. To už dneska nedostáváme, takže já nemám představu, kolik předplatitelů nám zůstalo a kolik lidí si koupí ty noviny na stánku. Každopádně co dostáváme zprávy od svých šéfů, tak ten print se upozaduje, kdežto web, elektronická média jdou dopředu a čte je daleko víc lidí než ten papír³⁵”.

(Respondent Kellner)

Benešovský deník nyní vychází každý všední den a v sobotu, což platí jak pro tištěnou, tak internetovou verzi. Tištěná verze nicméně v rámci výše popsaného slučování vyšla pod hlavičkou “BENEŠOVSKÝ deník” naposledy 31. ledna 2023. K 1. únoru 2023 už mutace určená pro Benešovsko vychází pod hlavičkou “BOLESLAVSKÝ, BENEŠOVSKÝ, NYMBURSKÝ, KOLÍNSKÝ, KUTNOHORSKÝ deník.cz” v rozsahu 16 stran bez přílohy a 24 stran s přílohou. Součástí některých čísel je také “Téma Deníku” - jedna ze stran, které jsou identické ve všech mutacích Deníků v republice.

³⁴ Autor této práce se telefonicky spojil se zástupkyní vydavatelství VLM, avšak ani po dohodě, že určité údaje vydavatelství pro účely výzkumu poskytne, autor žádné statistiky neobdržel.

³⁵ V době tvorby této práce byla na webu Deníku i v jeho tištěných mutacích anketa pro čtenáře s názvem “Jsou dnes ještě potřeba tištěné noviny?”. Redakce uvádí, že na základě odpovědí zpracuje sérii článků, lze nicméně předpokládat, že odpovědi poslouží i vedení vydavatelství při rozhodování se, zda dále držet při životě svá tištěná vydání.

Čerčanský zpravodaj

Čerčanský zpravodaj (ČZ) je radničním zpravodajem v Čerčanech, jedné z větších obcí v okolí Benešova s asi 3000 obyvateli (ČSÚ, 2023), který vychází v nákladu minimálně 1200 kusů každý druhý měsíc od roku 1991. Politicko-společenské dění v obci kromě zpravodaje a stále méně lokálního Benešovského deníku zpravodajsky nepokrývá žádné médium, ačkoliv za zmínku stojí "ZPRAVODAJ Místní akční skupiny Posázaví" (MAS Posázaví, 2023), který podrobně rozebírá především témata související s místním rozvojem a kulturou, publikuje ale také rozhovory s místními osobnostmi, píše o místních firmách a ohlíží se za zajímavostmi z Posázaví uplynulých týdnů a měsíců. Důvodem, proč posázavský zpravodaj nelze považovat za dostačující zdroj informací o místní samosprávě je jeho nízká periodicita - vychází třikrát ročně.

Obec Čerčany doručuje svůj zpravodaj obyvatelům zdarma do schránek každý první víkend v lichých měsících roku, přebytečné kusy jsou po zbytek k období zdarma k dispozici v obecním infocentru a starší vydání jsou k dispozici na obecním webu. Rozsah stránek je proměnlivý, v roce 2022 se pohyboval mezi 24 a 36 stránkami, nejčastěji 28 stran, vytištěnými barevně ve formátu A4 na výšku. Fungování zpravodaje zajišťuje 12bodový dokument "Pravidla pro vydávání Čerčanského zpravodaje", jehož znění schvaluje rada obce (Obec Čerčany, 2023). Za konkrétní vydání pak zodpovídá pětičlenná redakční rada³⁶ v čele s šéfredaktorkou, která radu k neveřejnému jednání svolává před vydáním každého čísla ČZ. Pravidla obecně stanovují, že *"posláním ČZ je objektivně a politicky neutrálně informovat obyvatele obce Čerčany a blízkých obcí o společenském, hospodářsko-ekonomickém, spolkovém, kulturním a sportovním dění, historii, tradicích a rozvoji obce a jejího blízkého okolí"* (Obec Čerčany, 2023, s. 1) a vytyčují také vlastní zpravodajské hodnoty v pořadí dle důležitosti následně:

- 1. informace o činnosti obecního úřadu*
- 2. usnesení zastupitelstva a rady obce*
- 3. informace pocházející od příspěvkových organizací obce*
- 4. názory členů zastupitelstva na řešení aktuálních problémů v obci*
- 5. informace o dění v obci*
- 6. informace zaslané místními neziskovými organizacemi, kulturními spolky, sportovními oddíly apod.*

³⁶ V současnosti je v radě jediným člověkem s politickou afiliací místostarostka obce.

7. příspěvky občanů týkající se aktuálního dění v obci

(Obec Čerčany, 2023, s.2)

Zcela prvním textem každého čísla ČZ je tradičně starostův úvodník doprovázený o jeho fotografii. Jak vyplývá z již výše citovaného tiskového zákona, ČZ má povinnost poskytnout prostor pro polemiku od zastupitelů. Tu omezuje rozsahem na 2000 znaků, včetně titulku a podpisu, a četností; *v každém čísle může být za volební stranu zastoupenou v zastupitelstvu obce zveřejněn pouze jeden příspěvek* (tamtéž, s. 3). Redakční rada nicméně do těchto příspěvků nemá právo zasahovat, pokud nemají nactiutřačný charakter. Do Zpravodaje mohou své příspěvky posílat i občané, ovšem bez nároku na zveřejnění a s povinností uvést své jméno³⁷. ČZ dává také prostor inzerci, která je společně s obecním rozpočtem jeden ze dvou druhů příjmu zpravodaje. Šéfredaktorkou ČZ je od roku 2017 Lenka Štollová, vystudovaná pedagožka se zaměřením na český jazyk a výtvarnou výchovu pro střední školy (Respondentka Štollová). Autorsky v každém čísle zodpovídá za rozhovor a několik proměnlivých rubrik. Zbytek obsahu dodá radnice, zástupci místních spolků, škol a školky, inzerenti a občané.

Za zmínku také stojí, že Čerčanský zpravodaj se od roku 2021 zapojuje do celostátního hodnocení o „Radniční listy roku“ neziskové společnosti Kvalikom, jejíž soutěž se prezentuje jako „největší česká soutěž radničních zpravodajů“. V roce 2021 získal Čerčanský zpravodaj 1. místo v okrese Benešov se 46 body z 50 možných. Hodnotitelé udělili plný počet bodů mimo jiné za „nestrannost“³⁸, „praktičnost“, „edukativní obsah“, „zábavní obsah“, „rozsah“, „kreativitu a originalitu“, „kvalitu fotografií“ a „texty“.

„Hodnocené periodikum je velmi kvalitním informačním kanálem. Obyvatelé díky němu mají přehled o všem důležitém. Zpravodaj referuje o činnosti radnice včetně zastupitelstva, a to objektivní formou bez náznaků zneužívání listu k politické propagaci. Zpravodaj se věnuje všemu dění, tedy neomezuje se pouze na činnost úřadu, ale zahrnuje také aktivitu spolků, sportovních klubů, kulturních a společenských aktivit, vybírá si různá zajímavá

³⁷ ČZ podle svých pravidel fungování nezveřejňuje anonymní příspěvky (Obec Čerčany, 2023, s.2).

³⁸ Hodnotící kritérium „nestrannosti“ je diskutabilní, vzhledem k tomu, že autoři ceny uvádějí, že „není v jejich silách podrobně analyzovat míru vstupu všech jednotlivých zastupitelů do obsahu periodika“. Pro rok 2023 hodnotitelé zaměnili kategorii „nestrannost“ za „politickou přiměřenost“, která zkoumá, zda radniční noviny neobsahují nadměrné množství fotografií, citací či zmínek politických představitelů obce (Kvalikom, 2023)

témata, která zpracovává více do hloubky. To vše ze zpravodaje činí kvalitní médium, které je obyvatelům dostupné v tištěné formě, ale i elektronický v on-line archivu“.

(Kvalikom, 2021)

Metoda

Výběr domovského kraje pro výzkum regionálních médií není v akademickém světě běžné a může mít svá úskalí, které je nutné reflektovat. Tohoto potenciálně kontroverzního kroku se dopustil i autor této práce. Dvojí pracovní novinářská zkušenost v Benešovském deníku z let 2017 a 2020 mu nicméně umožnila snadněji formovat některé hypotézy a předpoklady o zkoumaných jevech. Autor se už tehdy přesvědčil, že výše rozebrané procesy, jako například racionalizace, delokalizace a úpadek tištěných médií ve prospěch těch internetových, nejsou pouhými teoretickými zkratkami, ale trefně popsanými jevy. Středobodem zájmu tohoto výzkumu je zjistit, jaký je stav kritické žurnalistiky v konkrétních titulech³⁹⁴⁰, která jsou každé zástupcem dvou nejdominantnějších skupin regionálních médií u nás (mutací Deníků a radničních zpravodajů). Díky výběru jediného zástupce za každou skupinu se mohl autor každému z nich věnovat do hloubky a posoudit, jak je vnímají jeho čtenáři⁴¹ i jeho tvůrci⁴². Hypotézou výzkumu bylo, že Benešovský deník vlivem především úsporných opatření svých majitelů a měnícího se mediálního prostředí už není schopný plnohodnotně vykonávat funkci regionálního média, jelikož nemá kapacitu produkovat nic nad rámec toho nejnужnějšího zpravodajství, přičemž ani to nemusí dosahovat požadovaných standardů kritické novinářiny. V případě Čerčanského zpravodaje autor předpokládal, že tyto radniční listy dobře plní svoji funkci jako budovatelé komunity, ale ze své podstaty nemohou suplovat nezávislé lokální médium. To však může být matoucí pro místní obyvatele, jelikož oblast je z hlediska kritické žurnalistiky zpravodajskou pouští a radniční listy jsou jediným médiem připomínajícím noviny, které „černé na bílém“ poskytuje lidem informace o tom, jak jimi zvolení zastupitelé nakládají s veřejnou mocí.

Postup výzkumu

Výzkum kombinuje kvalitativní i kvantitativní postupy. Má tři složky, po jejichž syntéze autor představuje komplexní pohled na vybraná média – **obsahové analýzy** nastavené tak, aby

³⁹ VO1: Jaký je stav kritické žurnalistiky ve vybraných médiích na Benešovsku?

⁴⁰ VO2: Proč obyvatelé Benešovska vybraná média konzumují?

⁴¹ VO3: Hrají v očích čtenářů vybraná média roli v otázkách místní politiky a samosprávy?

⁴² VO4: Jak vnímají sami tvůrci vybraných médií kritickou roli žurnalistiky?

nabídlý reprezentativní obraz obsahu daného listu v jednom roce; **polostrukturované hloubkové rozhovory** s šéfredaktory listů; a **dotazníková šetření** s jejich čtenáři.

Výběrem proměnných v **obsahové analýze** autor operacionalizoval především pojem „kritická žurnalistika“, a to jeho dekonstrukcí na dílčí koncepty přiměřené objektivitě, přiměřené neutrality a relevance. Použití konceptu relevance ve smyslu „*zda médium poskytuje všechny potřebné informace k události*“ jako nástroj zkoumání objektivitě doporučují Trampota a Vojtěchovská (2010, s. 131) s odkazem McQuaila: „*I ta nejpřesnější data jsou bezcenná, pokud jsou triviální, nezajímavá, nebo netýkající se věci*“ (McQuail, 1992 cit. tamtéž, s. 132)⁴³. Vzhledem k tomu, že druhotným, a od kritické žurnalistiky neoddelitelným, tématem této práce jsou i zpravodajské pouště, byla zkoumaným faktorem u Benešovského deníku⁴⁴ také lokálnost.

V případě **Benešovského deníku** (viz Příloha č. 5) autor zvolil postup stratifikovaného vzorkování doporučený několika autory (např. Lynch a Peer, 2002, s. 6; Riffe et al., 2019, s. 85). Vzorkování spočívalo ve vytvoření dvou umělých týdnů o šesti dnech (pondělí až sobota, kdy Deník vychází), ve kterých jednotlivé dny zastoupí náhodně⁴⁵ vybrané pondělky, úterky, středy a tak dále z období celého roku. Dva umělé týdny použité v tomto výzkumu však tvoří jen 20 skutečných po sobě jdoucích týdnů⁴⁶. Důvodem tomu je výše popsaná změna ve zkoumané mutaci Deníku, která od 1. února 2023 zahrnuje pět okresů namísto jednoho, jež bylo kvůli validitě výzkumu nutné brát v potaz. V Benešovském deníku tvoří hlavní zpravodajskou sekci titulní strana a rubriky „Zprávy z regionu“ a „Události“. Po prvotní analýze obsahu bylo nicméně jasné, že se autor musí zaměřit pouze na titulní stranu a rubriku „zprávy z regionu“, jelikož rubrika „Události“ zahrnuje zprávy celostátní, zahraniční i ty převzaté z jiných mutací Deníku. Rubrika „Události“ je nicméně zahrnuta ve zkoumání míry lokálnosti, tedy podílu textů vztahující se k Benešovsku na všech stranách Deníku, na nichž se vyskytuje zpravodajství týkající se veřejné správy⁴⁷. Z provedených rozhovorů, teoretické rešerše i

⁴³ Titíž autoři paoukazují také na potenciální nedostatky tohoto postupu: „*Samozřejmě posouzení, kdo by se měl v dané zprávě objevit a které informace, může být subjektivní. Nejvhodnější proto je pro praktické posouzení objektivitě zvážít, jaký je běžný úzus informování o daném tématu a zda se zkoumaná zpráva / článek / televizní reportáž neodlišují od běžné normy zpracování tohoto typu témat*“ (Trampota a Vojtěchovská, 2010, s. 132).

⁴⁴ Zkoumat lokálnost u radničního listu by nemělo smysl.

⁴⁵ Náhodného výběru jednotlivých dní docílil autor s pomocí internetové aplikace Random.org a její funkce náhodně generovat daný počet dnů v týdnu z vymezeného období

⁴⁶ Posledním dnem, který mohl být zahrnutý do zkoumání, byl 25. Červen 2023, jelikož poté se na léto až do září přeruší zasedání benešovského zastupitelstva. Autor se vzhledem k tématu práce rozhodl toto vzít v potaz. Umělé týdny tvořily vydání Deníku z následujících termínů roku 2023: pondělí 12. června a 19. června; úterý 28. února a 25. května; středa 15. března a 22. března; čtvrtek 13. dubna a 20. dubna; pátek 26. května 9. června.

⁴⁷ Autorovým záměrem bylo vcítit se do role čtenáře, který si na Benešovsku koupí dostupnou mutaci Deníku – kolik zpráv se skutečně vztahuje k Benešovsku?

autorovy zkušenosti vyplývá, že internetová verze Deníku nabývá na popularitě oproti tištěné, což bylo nutné reflektovat při výzkumu. Ten proto zahrnuje také texty publikované na internetu ve stejné dny jako byly náhodně zvoleny pro analýzu tisku, ovšem v případě internetové verze opadá nutnost zkoumat míru lokálnosti, jelikož web Benešovského deníku umožňuje filtrovat zpravodajství jen podle regionu Benešovsko. Kromě lokálnosti autor použil při kódování obsahu stejné proměnné pro webovou i tištěnou verzi.

Proměnné použité pro kódování celkem **139 jednotek** v Benešovském deníku jsou následující:

1. Den vydání (číslo 1 až 6)
2. Formát (tisk; online)
3. Primární subjekt zprávy (radnice; JVI⁴⁸; SF⁴⁹; ostatní)
4. Sekundární subjekt zprávy (radnice; JVI; SF; ostatní; není)
5. Opoziční hlas (ano; ne)
6. Relevance (míra 1 až 3)⁵⁰
7. Přiměřená neutralita (ano; ne)⁵¹
8. Lokálnost (Benešovsko; jiné⁵²)

V případě **Čerčanského zpravodaje (ČZ)** (viz Příloha č. 6) autor bral v potaz, že jde o radniční list. Aplikování týchž proměnných jako na Deník by bylo ignorováním samotné podstaty radničních zpravodajů. Výzkum proto kombinuje již existující metodologii zkoumání radničních zpravodajů s obsahovou analýzou s proměnnými uzpůsobenými vlastním potřebám. Podle metodiky neziskového spolku Oživení (Trunkátová a Svobodová, 2020; Kužilek, 2014) a s inspirací od Fleissnera a Müllera (2016, s. 121) autor sledoval u Zpravodaje

⁴⁸ JVI = jiný veřejný orgán (veškeré organizace spjaté se státem, např. nemocnice, policie, hejtmanství atd.)

⁴⁹ SF = soukromá firma

⁵⁰ Autor míru relevance hodnotil v souladu s výše popsanou definicí podle Trampoty a Vojtěchovského a normativních novinářských idálů popsaných v teoretické části. Hypotetická zpráva s velmi nízkou relevancí by například oznamovala, že „na náměstí začne platit zákaz pití alkoholu“ a vycházela by pouze z prohlášení radnice, neobsovala by hlas obyvatel nebo majitelů podniků na náměstí, pořadatelů každoročního vinobraní, ani by nepřinesla srovnání s okolními městy. Míra relevance je nicméně zohledňována relativně vůči formátu a rozsahu jednotky, která může být buď krátkým sloupkem, ale i otvírákem.

⁵¹ Jazyk ani obsah zprávy jednoznačně neodhaluje autorův osobní postoj k věci

⁵² „jiné“ značí zprávu z jiného okresu zastoupeného v mutaci než z Benešovska

Politickou plochu (POP)⁵³, Index různosti názorů (IRON)⁵⁴ a analyzoval obsah **47 jednotek** POP s využitím následujících proměnných:

1. Časovost (popisuje děj: uplynulý; probíhající; budoucí)
2. Autorství (starosta nebo místostarosta; zastupitel; občan; redakční; opozice)
3. Obraz starosty/vedení (pozitivní; dvojznačné; negativní; neutrální)

Dotyčných 47 jednotek pochází ze 12 měsíců, tedy šesti vydání, Čerčanského zpravodaje mezi červencem 2022 a červnem 2023. Období bylo vybráno záměrně tak, aby se alespoň částečně překrývalo se zkoumaným obdobím Deníku.

Jak v případě Čerčanského zpravodaje, tak v případě Benešovského deníku autor usiloval o to, aby každá proměnná nabývala alespoň dvou odlišných hodnot; ke každému jejímu stavu mohla být přiřazena jen jedna hodnota; aby se jednotlivé varianty proměnných vzájemně vylučovaly; a aby byl obor hodnot proměnných vyčerpávající (Sedláková, 2014, s. 126). Při kódování jednotek v Deníku byl autor nucen u některých proměnných přidělit kód „x“, který značil, že proměnná není pro danou jednotku relevantní⁵⁵. Toto bylo zohledněno při analýze dat tak, aby nedošlo ke zkreslení výsledků.

Hlubkové polostrukturované rozhovory provedl autor v jednom případě osobně (viz Příloha č. 4) a v jednom případě dálkově přes platformu Zoom (viz Příloha č 3). Rozhovory byly strukturovány podle tipů a poznámek teoretiků výzkumu (Sedláková, 2014; Hendl, 2008) tak, aby zohledňovaly časové možnosti respondentů, byly citlivé vůči jejich soukromí, aby otázky byly jednoznačné a nenávodné a braly v potaz bezprostřední reakce respondentů na ně a rozhovor celkově.

Odpovědi v **kvantitativních dotazníkových šetřeních** byly sesbírány mezi čtenáři dotyčných listů v komunitních facebookových skupinách za pomoci aplikace Google Forms s cílem získat obrázky o postoji čtenářů k jejich médiu, a to konkrétně jak často jej čtou, zda na něj spoléhají

⁵³ Politický obsah je prizmatem tohoto výzkumu veškerý obsah, který se týká správy veřejného života, do níž zasahuje radnice, nebo jehož autorem je přímo zástupce radnice

⁵⁴ IRON představuje podíl plochy periodika, která obsahuje sdělení spadající do POP, ale jeho původcem není zástupce vedení obce. Výpočet IRON byl v případě ČZ jednodušší tím, že list neobsahuje komplexní zpravodajské texty s vícero názory, ale zpravidla texty pocházející od jednoho autora, u něhož je snadno identifikovatelné, zda je součástí vedení obce, opozice, jde o občana, nebo zda jde o redakční příspěvek, v němž de facto vedení hovoří k občanům ústy Zpravodaje.

⁵⁵ Například v případě internetové verze Deníku by bylo zkreslující všechny jednotky kódovat jako „lokální z Benešovska“, jelikož do této kategorie by spadaly všechny.

při významných politických a nepolitických událostech nebo zda jej vnímají jako spolehlivý zdroj relevantního a nezávislého zpravodajství⁵⁶.

Odpovědi od čtenářů **Čerčanského zpravodaje** byly sesbírány mezi 14. a 22. červencem 2023. Cílovou populací byli lidé sdružení ve facebookové skupině Čerčany s asi 4200 členy. Celý dotazník vyplnilo 44 respondentů, kteří tvoří vzorek čtenářů Zpravodaje⁵⁷, z toho 33 žen, 10 mužů, jeden člověk uvedl „jiné“ pohlaví, s průměrným věkem 38 let.

Odpovědi od čtenářů **Benešovského deníku** byly sebrány mezi 7. a 20. červencem 2023. Cílovou populací byli lidé sdružení ve facebookových skupinách BENEŠOVSKO SOBĚ a Benešov ŽIVĚ s celkem asi 13,000 členy. Celý dotazník vyplnilo 96 respondentů, kteří tvoří vzorek čtenářů Deníku, z toho 74 žen a 22 mužů s průměrným věkem 40,4 roku.

Veškerá sebraná data byla analyzována pomocí kontingčních tabulek v programu Microsoft Excel a následným vzájemným porovnáním a syntézou s přihlédnutím k výzkumným otázkám.

Představení výzkumu & diskuze

Benešovský deník a Čerčanský zpravodaj jsou diametrálně odlišná média. Jediné, co mají po formální stránce společného, je pasný formát a sídlo na Benešovsku. Výzkum bral jejich odlišnosti v potaz a sebraná data obou listů jsou tak proto spolu vzájemně takřka neporovnatelná. Jisté styčné plochy však existují; **zaprvé** v obou případech docházíme k závěru, že v komunální politice na Benešovsku není běžné, aby hlas opozice byl součástí mediálního sdělení. Ve Zpravodaji je obsah označený jako POP (viz kapitola Metoda) tvořený příspěvky buď starosty, zastupitelů, občanů nebo jde o příspěvky redakční, přičemž ty jsou de facto přímou komunikací vedení obce směrem k občanům⁵⁸. Ve sledovaném období ve Zpravodaji vyšlo 47 textů na POP, z toho 38 psala buď „redakce“ nebo starosta sám. Jen pět textů má původ z pera zastupitelů a jen jeden z těchto pěti textů vyznívá kriticky vůči radnici. Z obsahové analýzy Deníku zase vyplývá, že opoziční hlas byl zahrnut jen ve třech z celkem

⁵⁶ Pro konkrétní formulace otázek i s grafy a odpověďmi viz Přílohy č. 1 a 2

⁵⁷ Cílem dotazníků nebylo zjistit podíl obyvatel, který zkoumaná média čte. Autor už v žádosti o vyplnění dotazníku naznačil, že odpovídat mají ti, kteří list čtou alespoň výjimečně.

⁵⁸ Příspěvky označené jako redakční nejsou podepsané, ale z jejich formátu a jazykových prvků vyplývá, že jde o hlas vedení obce.

40 relevantních⁵⁹ jednotek (7,5 %) a v internetové verzi ze 12 relevantních jednotek ani jednou. Nutné je podotknout, že dva z těchto tří případů byly zprávy o pádu vládnoucí koalice v Poděbradech v dubnu 2023, které hlas opozice přímo vyžadovaly. Vytváření zdravě kritického prostředí je podhoubím pro občansko-politickou aktivitu, jeho součástí je zahrnování disentních hlasů do veřejné debaty a je bezpochyby úkolem nezávislých médií. **Zadruhé** čtenáři obou listů jsou rozpolčení v otázce významu jejich média pro pokrývání důležitých nepolitických událostí, ačkoliv Zpravodaj se v tomto prokázal jako významnější médium; 63,7 % dotázaných uvedlo, že by „spíše“ nebo „rozhodně“ se zájmem očekávali příští číslo, pokud se v obci stane něco významného nepolitického. Naproti tomu jen 39,6 % čtenářů by hledalo informace o významné nepolitické události v tištěné nebo internetové verzi Deníku, 54,2 % respondentů uvedlo, že pokud by v Benešově vypukl například velký požár, nebo se chystalo otevření nového pivovaru, po Deníku by jako po zdroji informací nesáhli⁶⁰

Níže následují podrobněji rozebraná data o dvojici analyzovaných listů.

Benešovský deník - nad průměrem delokalizované pětky

Texty v Deníku se i po významné změně v podobě sloučení pěti okresů do jedné noviny v únoru 2023 projevují velmi vysokou *relevancí*⁶¹ (zprávy obsahují dostatečný kontext a nenechávají čtenáři mnoho nezodpovězených otázek, pomíneme-li již výše zmíněný nedostatek prostoru poskytnutý politické opozici) a také *neutralitou*. Jako zaujaté označil autor jen dvě zkoumané jednotky; jednou byla zpráva⁶² o rekonstrukci lázeňského domu v Čáslavi, v níž autorka cituje starostu města a dvě zaměstnankyně stavebního odboru. Navzdory tomu, že podle autorky mělo jít o investici za „miliony“, v textu se bez dalšího kontextu píše, že město díky závěrům bližší neupřesněné studie s budovou naloží tak, aby „sloužila lidem a byla funkční“. Druhým textem⁶³ označeným jako zaujatý, je rozhovor s novou kancléřkou Pražského hradu Janou Vohralíkovou, jenž autorka vlastními slovy uvádí takto: „*Odpovědnost a optimismus. Těmito slovy bych charakterizovala novou kancléřku Janu Vohralíkovou. Novináře odzbrojuje upřímností a vírou v úřad, který řídí. Nedovedu si představit, že by kromě servisu pro prezidenta a služby státu mohla mít nějaké soukromé byznysové zájmy. Úžasná změna.*“

⁵⁹ Jako irelevantní pro hodnocení přítomnosti opozičního hlasu bylo označeno 99 jednotek. Většina z toho jsou krátké „zprávičky“, u nichž by nedávalo smysl je tímto atributem označovat.

⁶⁰ Autor při tvorbě této otázky v dotazníku udělal chybu a nechal otevřenou možnost „jiné“. Využilo ji 6,1 % respondentů, z toho většina uvedla, že by při hledání informací o významné nepolitické události šla na stránky nebo sociální sítě vedení města. Ačkoliv tento výzkum nenabízí čísla, která by tuto hypotézu potvrdila, lze předpokládat, že delokalizace Deníku odvrátila jeho čtenáře od tradičního média bližší k informačním zdrojům přímo z radnice.

⁶¹ S nejvyšší mírou relevance bylo kódovaných 111 jednotek ze 139

⁶² Z tištěné verze, 25. dubna 2023, s. 3

⁶³ Z tištěné verze, 26. května 2023, s. 1

Navzdory pozitivnímu hodnocení zpracování témat, která se Deník rozhodl pokrýt, z dotazníkového šetření vyplývá, že list zažívá se svými čtenáři jisté odcizení. Denně čte Benešovský deník (BD) (na webu i v tisku) jen 2,1 % respondentů. Nejčastější odpověď na otázku ohledně frekvence čtenosti byla „méně než jednou týdně“ s 63,5 % dotázaných, jednou týdně BD čte 21,9 % čtenářů a zhruba 3x týdně 12,5 %. Jen 30,2 % čtenářů také uvedlo, že BD nebo jeho web bude místem, kam půjde pro informace ohledně významné politické události. V odpovědi na dotaz, zda se Benešovský deník nějakým zvláštním způsobem angažuje v období před volbami, například organizováním předvolební debaty, uvedl šéfredaktor následující:

„To jsme taky měli, předvolební debatu, taky jsme měli. To jsme organizovali v tý Benice, v tom hotelu. Tam jsme měli předvolební debatu, byli tam pozvaný lidi, i politici. Já jsem to moderoval, možná je to někde na webu. Kdo přišel, tak ten se toho zúčastnil. No tak ale to bylo ještě v dobách, kdy jsem seděli ještě v redakci, a tam jsme byli snad ještě čtyři redaktoři. Teď v poslední době jsem se zúčastnil taky nějakých diskusí. Ale to bylo v rámci celého Středočeského deníku, kde jsme měli vlastně diskusi taky kvůli volbám, ale to byly krajské volby, takže v rámci toho kraje. Když jsou komunální volby, tak kvůli těm ne, ale kvůli krajským volbám jsme měli takovouhle diskusi.“

(Respondent Kellner)

V otevřené dobrovolné otázce⁶⁴ ohledně fungování BD se pak z 24 respondentů jen tři rozhodli napsat pozitivní kritiku, přičemž mezi negativními ohlasy se objevily i poznámky na kvalitu novinářského zpracování:

„Víc by se měl zajímat o radnici a dění kolem, o lidi, co zde žijí, a jaký mají potřeby.“

(Respondentka, 37 let)

„Nedostatkem je přílišná snaha o nekonfliktnost a z toho vyplývající povrchnost a někdy až lehká bulvárnost.“

(Respondent, 51 let)

„Neprofesionální přístup šéfredaktora, okrajové a zkreslené informace.“

(Respondent, 30 let)

⁶⁴ „Co na Benešovském deníku oceňujete a jaké jsou naopak podle Vás jeho nedostatky?“

Šéfredaktor Zdeněk Kellner uvedl, že psát negativně o místních politicích mu nedělá problém, pokud si to situace žádá. Odmítl také, že by kdy čelil přímému politickému nátlaku ohledně své práce:

„To jo, (na radnici) znám spoustu lidí. Ale to nic nemění na tom, že pokud se vyskytne nějaký případ ... kdyby se třeba starosta napil piva a boural v autě, tak samozřejmě musí počítat s tím, že o něm budu psát ... Nikdy se nestalo, že by za mnou třeba přišli nebo mi zatelefonovali a řekli, že tohleto ne, tuhleto kauzu ne, to tam nedávej. Nikdy se mi to zatím nestalo. Možná že všechno je jednou poprvé a budu na to muset reagovat. Ale jsem novinář od roku 1997 a nikdy se mi to nestalo.“

(Respondent Kellner)

Jediným sledovaným faktorem související s tématem zpravodajských pouští byla v obsahové analýze *lokálnost* – podíl zpráv z pětice regionů sloučených ve zpravodajské sekci zkoumané mutace Deníku. Ve všech sledovaných dnech bylo na tiutlní straně a v rubrikách „Zprávy z regionu“ a „Události“ celkem 521 jednotek. Z toho 118 (22,6 %) pocházelo z pětice sloučených regionů a 26 jen z Benešovska (4,99 %). Poznámka, že Deník obsahuje „málo informací z Benešovska“ se mimo jiné vyskytla v připomínkách k Deníku v dotazníkovém šetření (Respondentka, 47 let). Navzdory tomu celkově více než polovina dotázaných (55,2 %) uvedla, že „Benešovský deník podle nich svým zpravodajstvím dostatečně pokrývá dení v jejich městě nebo obci na Benešovsku“. „Spíše ne“ nebo „rozhodně ne“ jako odpověď v této otázce zvolilo 44,8 % dotázaných⁶⁵.

„Kdysi se Deník prezentoval tak, že je v každý vesnici, v každý dědině, a přinášel v podstatě takovou informovanost do těch míst, i právě z těch míst, který by se v celostátních médiích v životě nevyskytly ... Taky jsme přinášeli, a v tom byla velká síla pro ty obyvatele na tom venkově, výsledky fotbalových soutěží až u tý úplně nejnižší soutěže, u tý čtvrtý třídy. To se teď se všema těma opatřeníma zbouralo ... a lidi se na to poměrně často stěžují ... Takže Deník nějakou úlohu má, ale ta se postupně nějakým způsobem vyvinula, možná řekl bych, teď budu asi kritickéj vůči svým zaměstnavatelům, možná v neprospěch těch čtenářů.“

(Respondent Kellner)

⁶⁵ Je nicméně nutné zmínit, že validita této konkrétní části dotazníkového šetření může být zpochybněna, jelikož autor sbíral odpovědi na tento dotaz ve dvou facebookových skupinách, z nichž jen jedna sdružuje obyvatele širšího Benešovska, zatímco druhá se zaměřuje hlavně na obyvatele Benešova, ačkoliv administrátoři do ní připustí i kohokoliv z okolí.

Ačkoliv se počet redaktorů BD od doby jeho vzniku snížil z šesti na dva, šéfredaktor uvedl, že si nemyslí, že by měl nyní víc práce, ani že by neměl příležitost potřebným tématům věnovat dostatek času: „*Spíš se zaměřujeme na to, abysme ty kauzy daleko víc rozpracovali, spíš než abysme šli po jedny zprávě za druhou*“ (Respondent Kellner). Snižování počtu zaměstnanců a další úsporná opatření se podle něj projevují spíše *delokalizací*; Deník si mnohem pečlivěji vybírá, jaké zprávy pokryje⁶⁶ a už dnes neplatí heslo, že by „byl v každé vesnici“. Centralizaci produkce a obsahovou delkokalizaci potvrdil i výzkum provedený k této práci. Z analýzy dat vyplývá, že Benešovsko byl jako jeden z pěti sloučených okresů oproti zbylým čtyřem v primárně sledovaných stranách⁶⁷ zastoupený nadprůměrně – z 92 jednotek, u nichž bylo relevantní posuzovat lokálnost, pocházelo z Benešovska 25, tedy z 29,25 %.

Poslední sledovanou proměnnou v obsahu Benešovského deníku byl primární a sekundární subjekt zpráv. U zpráv, kde to bylo možné jednoznačně určit, byla hlavním zdrojem nebo „hybatelem“ zprávy nejčastěji veřejná instituce typu krajského úřadu, policie nebo nemocnice (47 jednotek). Na druhém místě byla radnice (28 jednotek) a na třetím soukromá firma (15 jednotek), ostatních jednotek bylo 49. Sekundární subjekt se vyskytoval ve 26% jednotek, nejčastěji šlo o „jinou veřejnou instituci“ (14 jednotek) nebo radnici (12 jednotek). Příkladem takové kombinace může být například zpráva o přestavbě silnice v Mladé Boleslavi (primární subjekt: radnice) načasované tak, aby se práce překrývaly s podnikovými prázdninami Škoda Auto (sekundární subjekt: soukromá firma).

Závěrem stojí za zmínku poměrně vysoký počet respondentů, kteří v nepovinné otázce o potenciálních kladech a nedostatcích Deníku zmínili, že za obsah odmítají platit (8 respondentů) a stěžovali si na vysoký počet reklam (3 respondenti).

„Vadí mi, že na webu je čím dál víc reklam. Přibývá placených článků, a to i témata, která jsou dost důležitá a měla by být přístupná zdarma - např. dopravní informace, co je kde uzavřené. Takže ho postupně na webu přestávám číst a tištěný si určitě kupovat nehodlám, to si ty informace radši dohledám jinde.“

(Respondentka, 61 let)

„Mnoho článků je placených, čili si je bez zaplacení poplatku nemohu ani přečíst - velký nedostatek. BD není podle mě periodikum, které by se mělo z tak významné části platit.“

(Respondentka, 37 let)

Benešovský deník jako součást vydavatelského impéria VLTAVA LABE MEDIA prošel několika fázemi úsporných opatření, která se projevila snížením počtu zaměstnanců,

⁶⁶ Podle Kellnera nyní pokrývá především „*okresní top zprávy*“

⁶⁷ Na titulní straně a v rubrice „Zprávy z regionu“

odebíráním jejich pracovního prostoru, slučováním jednotlivých mutací Deníků, což se na obsahu podepsalo delokalizací a snižování kvality a relevance zpravodajství v očích čtenářů. Prvek, jež má Deník společný s radničními zpravodaji, je systematické nezlačleňování postojů opozice v komunální politice způsobem, který by v celostátním prostoru z hlediska mediální etiky neobstál. Co se týče jiných aspektů kritické žurnalistiky, například hlubší analýzy nebo investigace, autor si takových typů textů při obsahové analýze nevšiml. V odpovědi na dotaz, zda by například v hypotetickém případě skandálního kolapsu nově postavené budovy v Benešově, ivnestice za desítky miliard, měl šéfredaktor prostor obcházet radnici, stavební firmu a další zúčastněné subjekty ve snaze přinést čtenářům něco navíc oproti informacím z radnice či policie odpověděl následující:

„No tak samozřejmě, že bych měl kapacitu na takovýchle jednoduchých věcí. Ale určitě bych nejel za dodavatelem z, nevím, Moravy, těžko bych honil nějakýho jejich šéfa, aby mi odpověděl, abych si ho třeba natočil na video. To by asi museli udělat kolegové, který jsou na tom místě, nebo by se to muselo obejít bez toho. Ale takhle normálně pracujeme. Máme telefonický vyjádření, že jo, nebo mailový, z nějakých případů, kde jsme položili ty otázky a ty lidi nebo ty firmy, kterejch se to týká, tak odpovídaj, když neodpovídaj, tak to je jejich problém. Ale v podstatě i neodpověď, že se s náma nebudou bavit, tak i to je svým způsobem forma odpovědi, takže i ten se dá použít a ty čtenáři chtěj vidět, že jsme oslovili. Druhou stranu mince nebo druhou stranu toho případu. Bez toho by to redaktoři ani nepustili. Kdyby to tam nebylo tak jakože, u takovejch kauzálních věcech jenom jeden názor vyjádřenej a druhej ne.“

(Respondent Kellner)

Čerčanský zpravodaj - z řady radničních listů

Čerčanský zpravodaj (ČZ) má oproti svému benešovskému kolegovi z VLM věrnější čtenářskou základnu – silná většina respondentů dotazníkového šetření (61,4 %) čte každé číslo a jen zhruba pětina (20,5 %) uvedla, že „čte jen výjimečně“. V odpovědi na dobrovolný dotaz ohledně potenciálních přínosů a potenciálních nedostatků ČZ pak ze 17 odpovědí téměř polovina nějakým způsobem uvedla, že oceňuje, že zpravodaj vůbec vychází. Oproti BD by také čtenáři výrazně více spoléhali na ČZ, že zajímavě pojedná o významné nepolitické události v obci – se zájmem by další číslo čekalo „rozhodně“ 20,5 % a „spíše ano“ 43,2 %.

„No tak určitě základ jsou ty zprávy z obce, co se děje,“ popisuje šéfredaktorka ČZ svůj pohled na funkci zpravodaje, *„a myslím si, že je jako někdy docela těžký něco z tý obce vytáhnout. Záleží, kdo zrovna dělá místostarostu. Myslím totiž, že by se neměl vždycky prezentovat jenom ten výsledek (jednání o změnách v obci), ale že ty lidi zajímá i ten proces. A nemusí se jim líbit, když se prezentuje až hotová věc“.*

(Respondentka Štollová)

Časovostí publikovaných informací se autor zabýval i v obsahové analýze, konkrétně posouzením, jaká část textů informuje o již padlých rozhodnutích o veřejné správě, jaká o těch, které je ještě možné změnit, a jaká o plánech do budoucna. Trojice těchto atributů byla napříč všemi jednotkami politického obsahu (47) rozdělená takřka úplně rovnoměrně (16 zpráv o plánech do budoucna, 16 zpráv o probíhajícím dění a 15 zpráv o ději již proběhlém. Politický obsah (POP⁶⁸) v Čerčanském zpravodaji lze rozdělit také podle *autorství*, a to na čtyři typy. Z celkového vzorku 47 zkoumaných jednotek bylo rozdělení podle autora textu následující: autorem je starosta nebo místostarosta (12); obecní zastupitel (5); příspěvek je redakční (26); jde o dopis občana (4).

Šéfredaktorka popsala, že v listu má roli editorky a sama autorsky zodpovídá za vytváření rozhovorů, historických článků nebo zvláštních nepravidelných rubrik. Není však běžné, že by suplovala roli místní novinářky:

„Tak ten rozhovor a potom některý třeba dělám kulturní kalendář, teďka třeba jsem začala, to je tak dvě čísla dozadu, dávat takovou historii vytaženou z nějakých historických Zpravodajů, jakože co máme archiv od roku dva šest. Takže když bylo březnový číslo, tak třeba co bylo v březnu roku 2006. Tehdy byly takový hrozný povodně, takže jakoby tam já dávám, i když je to vlastně už výtah něčeho hotovýho. Takže takhle. Ale pak jsem třeba dělala dva ročníky jsem měla fotosoutěž, takže tam jsem taky vždycky dávala něco k tomu. A teďka pracuju na novým webu a vizuálu Čerčan, takže taky tam třeba dám nějakou zprávičku, jako v jaký to je fázi.“

...

No jinak kdyby se stalo (něco mimořádného) tak bych (novinářskou práci asi udělala). Ještě by záleželo, jestli zrovna v ten čas bych byla k dispozici, no. Ale jinak jo, třeba jsem byla, když bylo otevření nový tělocvičny, tak jsem tam byla na to pozvána, na to otevření, takže jsem tam byla, fotila jsem si to. Pak jsem ještě dělala rozhovor i s ředitelem a se starostou, jako k tomu.

(Respondentka Štollová)

Šéfredaktorka také dodala, že speciální číslo zpravodaje nevydávala ani jednou, ačkoliv pravidla vydávání to umožňují při mimořádné události. *„Spíš jsme někdy číslo posouvali s ohledem k volbám, aby to vyšlo před nimi a lidi si mohli prohlídnout ty kandidátky“* (Respondentka Štollová).

⁶⁸ Politický obsah a obsah týkající se veřejné správy, viz Metoda. Ve sledovaném roce zabíral z celkové výměry zpravodaje POP v průměru 12,6 % plochy. K výpočtu výměry byly použity digitální kopie Zpravodaje otevírané vždy na témže monitoru, díky čemuž bylo možné plochu počítat praktičtěji pomocí pixelů namísto centimetrů čtverečních (viz Příloha č. 7)

Z analýzy výstupů obsahové analýzy jednoho roku POP ve vydáních Zpravodaje vyplývá, že mezi *časovostí* a obrazu o vedení obce, který zkoumaný text vytváří, nelze učinit nosné závěry, stejně jako mezi *autorstvím* a *časovostí*.

Užitečnější pro posouzení politické neutrality, jakožto jednoho z aspektů kritické žurnalistiky, zpravodaje je sledovat počet příspěvků, které radnici ukázaly v pozitivním⁶⁹ světle; ze 47 zkoumaných šlo o 12 příspěvků, z toho šest napsal starosta a šest bylo redakčních. Nejpočetnější skupina textů (30) jsou klasifikovány jako „neutrální“ a nejčastějším *autorstvím* bylo redakční (26). Lze tedy říci, že nejtypičtější zprávou Čerčanského zpravodaje je neutrálně psaný vzkaz radnice občanů o tom, co udělala, čím se zabývá nebo co chystá do budoucna, avšak bez zahrnutí disentančního pohledu, alternativního návrhu nebo jiného kontextu, který by běžně nabídlo nezávislé médium. Vhodnějším ukazatelem politické neutrality radničního zpravodaje je výpočet Indexu různosti názorů (IRON)⁷⁰, který ukáže, jaký podíl politického obsahu výměrou na stránkách tvoří postoje osob mimo vedení obce. V případě zkoumaného radničního listu index IRON odpovídá 11,19 %. Avšak vzhledem k tomu, že první ze zkoumaných čísel Zpravodaje⁷¹ v daném období bylo předvolebním číslem, index IRON tohoto samotného čísla odpovídá 41,8 %⁷². Pokud bychom do celkového průměrného indexu toto vydání nepočítali, IRON by odpovídal 5,08 %, což by optikou roku 2020 byl stále silný republikový nadprůměr (Trunkátová a Svobodová, 2020).

Čtenáři Zpravodaje projevíli v názoru na politickou nezávislost a kvalitu jiných informací ve svém listu až překvapivou rozpolcenost; nejvíce lidí (ale stále jen 25%) uvedlo, že ČZ jim poskytne „*důležité novinky a zajímavosti z obce a nezávislé informace o místní politice*“. O něco méně lidí (22,7%) si myslí, že poskytované nepolitické zprávy jsou kvalitní, ale „*informace o místní politice nejsou nezávislé a objektivní*“. Kolem 20% je pak přesvědčeno, že se ze Zpravodaje dozví „*jen některé novinky a zajímavosti z obce*“, ale současně „*nezávislé a objektivní informace o místní politice*“. Nejméně lidí (18,2%) je přesvědčeno, že ČZ poskytuje ty nejdůležitější novinky a zajímavosti obce, ale „*informace o místní politice nejsou nezávislé a objektivní*“.

⁶⁹ Aby byl text kódovaný jako pozitivně vyznívající, musí přímo obsahovat nějaký způsob chvály práci radnice

⁷⁰ viz kapitola Metoda

⁷¹ Červenec/srpen 2022

⁷² V Čerčanech v komunálních volbách v tom roce kandidovala čtyři uskupení, z nichž dvě opoziční měla každá po jedné celé straně k dispozici ve Zpravodaji na představení kandidátů a programu. Při výměře byly tyto strany započítány jako disentanční názor, což významně zvýšilo index IRON.

Ačkoliv rozličné výzkumy radničních zpravodajů u nás už od 90. let upozorňují, že věstníky místních garnitur nebývají zcela politicky nezávislé, je třeba si uvědomit, že se nejedná o tradiční noviny, ani jejich spolehlivou náhradu (Osvaldová, 2007. s. 53). Úskalí vedení obecního zpravodaje si v Čerčanech jeho šéfredaktora uvědomuje; popsala, že v předvolebním období si dává pozor, aby navzdory výzvam neudělala tradiční víkendový rozhovor s někým, kdo figuruje mezi uchazeči o místo v zastupitelstvu. Štollové se také podařilo prosadit změnu ve znění Pravidel pro vydávání Čerčanského zpravodaje⁷³ v reakci na kontroverzní politický kok bývalého starosty, jehož osoby se mimo jiné týkalo referendum⁷⁴ probíhající současně s volbami, a proti jehož osobě byla vypsána petice:

„Tak já jsem jako říkala proč ne, dáme to do Zpravodaje. To je nějaká informace, týká se to obecního dění, neměla jsem proti tomu výhrady, ale pak na redakční radě proti tomu výhrady měl, protože ta petice nebyla ještě oznámená, ono se to musí nějak oznamovat na obecním úřadě, ta petice, musí to projít nějakým procesem. No a potom vlastně pan starosta na to chtěl reagovat v tom čísle a vyřešil to tak, že si zaplatil inzerci na celou stranu. No tak to se mi moc nelíbilo, protože jsem si říkala, že takhle to nejde dělat, aby si někdo zaplatil stranu a napsal si tam, co chce.“

(Respondentka Štollová)

Čerčanský zpravodaj jsou moderní radniční listy, které se oproti benešovské mutaci Deníku těší relativně velké přízni i důvěře svých čtenářů. V jeho čele nyní stojí šéfredaktorka, jež má tendenci svoji práci reflektovat a usiluje o to, aby provozovala na poměry radničních listů neutrálně laděné médium. Ve své podstatě je však ČZ stále radničním listem, který nedostatečně prezentuje názory politické opozice, a především neprodukuje obsah, který by bylo až na výjimky možné označit za profesionální žurnalistický.

Závěr

Tato diplomová práce v teoretické i výzkumné části představila pojem kritické žurnalistiky a jejího významu na lokální úrovni. Lokální a regionální média za pomoci výzkumů zahraničních i tuzemských autorů vymezuje jako produkt současně ideálu komunitní sounáležitosti a vztahu člověka k místu a tržních kapitalistických mechanismů, jimž se

⁷³ Pravidla nyní uvádějí, že „v každém vydání ČZ má starosta obce (případně v jeho zastoupení místostarosta) možnost promluvit k občanům na aktuální témata, a to prostřednictvím úvodníku“.

⁷⁴ Šlo o referendum o provedení změny v územním plánu a přeměnu orných pozemků na pozemky stavební, shodou okolností dotýčnou půdu vlastní sám starosta

podřizují. Z praktického výzkumného hlediska pak autor média dělí na lokální a regionální podle geografické plochy, kterou pokrývají.

Média byla v teoretické části nahlížena optikou společensko-politického kontextu, v němž se vyvíjejí, a který není omezený hranicemi národních států, ale spíše procesy kulturní a ekonomické globalizace. V kontextu České republiky se média v tomto smyslu potýkala s odkazem komunismu v Československu a zároveň kulturními vlivy anglo-americké a francouzské žurnalistiky. Důraz byl kladen také na postoj publik k jejich médiím, jakou roli podle nich v komunitách mají a do jaké míry jsou za tuto roli ochotni zaplatit penězi. V českém i světovém kontextu se práce zabývala fenoménem šířících se zpravodajských pouští, který celou teoretickou i praktickou část zaštilil.

Druhá teoretická část představila kontext zpravodajských pouští v tuzemsku – nezávislá média za poslední dekády z mapy systematicky mizela vlivem obtížné ekonomické situace, digitální transformace i tlaku, který na ně vyvíjely větší společnosti ze zahraničí, které si cestu na český trh začaly hledat po Sametové revoluci. Páteř regionálních médií v ČR dnes tvoří radniční zpravodaje a okresní mutace Deníku vydavatelství VLM, jedné z původně zahraničních společností, která ovládla český lokální mediální trh.

Úsporná opatření, k nimž se vydavatelství VLM v posledních letech uchyluje, mají negativní dopad na kvalitu novinářského obsahu v regionech, ale také zapříčiňují, že zpravodajské pokrytí v regionech je stále řidší. Situace přiměla publika k odklonu od tradičních (a mizejících) lokálních médií a přiklonila je blíže k radničním zpravodajům, které svoji přítomnost udržují ve většině českých obcí nad 500 obyvatel.

Pomocí obsahových analýz, polostrukturovaných hloubkových rozhovorů a dotazníkových šetření zaměřujících se jeden radniční zpravodaj a jednu mutaci Deníku na Benešovsku tato diplomová práce dochází k závěru, že kritická žurnalistika v českých regionech podobných Benešovsku není v dobré kondici, což dává větší prostor lokálním veřejným činitelům divočeji nakládat s mocí jim svěřenou.

Námětem pro další výzkum na tomto poli by mohlo být bližší prozkoumání fenoménu zpravodajských pouští se zaměřením na alternativy (jako jsou hyperlokální média, sdružení na sociálních sítích a další), které začaly občané sami budovat. Dalším námětem na výzkum by mohla být role radničních zpravodajů z hlediska budování místních komunit.

Summary

In both the theoretical and research parts, this thesis introduced the notion of critical journalism and its importance at the local level. Using research from foreign and domestic authors, it defines local and regional media as a product of both the ideal of community belonging and the relationship between people and place as well as the market capitalist mechanisms to which they are subject. From a practical research point of view, the author then divides media into local and regional according to the geographical area they cover.

In the theoretical part, the media were viewed through the lens of the socio-political context in which they develop, which is not limited by the borders of nation-states, but rather by processes of cultural and economic globalization. In the context of the Czech Republic, the media in this sense struggled with the legacy of communism in Czechoslovakia, as well as the cultural influences of Anglo-American and French journalism. Emphasis was also placed on the attitude of audiences towards their media, what role they believe they have in their communities and to what extent they are willing to pay for this role with money. In the Czech and international context, the thesis dealt with the phenomenon of spreading news deserts, which underpinned the whole theoretical and practical part.

The second theoretical part presented the context of the news deserts in the Czech Republic - independent media have systematically disappeared from the map over the last decades due to the difficult economic situation, digital transformation and the pressure exerted on them by larger foreign companies, which began to find their way into the Czech market after the Velvet Revolution. The backbone of the regional media in the Czech Republic today consists of town hall newsletters and district versions of Deník, published by VLM, one of the formerly foreign companies that dominated the Czech local media market.

The austerity measures that the VLM publishing house has resorted to in recent years have had a negative impact on the quality of journalistic content in the regions, but they have also caused news coverage in the regions to become increasingly thin. The situation has forced audiences to move away from traditional (and disappearing) local media and closer to town hall news outlets, which maintain their presence in most Czech municipalities with a population of over 500.

Using content analyses, semi-structured in-depth interviews and questionnaire surveys focusing on one town hall newsletter and one version of the Benešov Region Daily, this thesis

concludes that critical journalism in Czech regions similar to Benešov is not in good shape, which gives more room for local public officials to run wild with the power entrusted to them.

A suggestion for further research in this field could be a closer examination of the phenomenon of news deserts, focusing on alternatives (such as hyperlocal media, social media associations and others) that citizens themselves have started to build. Another topic for research could be the role of town hall newsrooms in terms of building local communities.

Použitá literatura

Ali, C., Radcliffe, D., Donaldová, R. (2020) "Not all doom and gloom: the story of American small-market newspapers", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) The Routledge Companion to Local Media and Journalism. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4

Arblaster, A. (2002) Democracy. Buckingham: Open University Press. ISBN 0-335-20969-6

Ballarini, L. (2012) "Pourquoi lire la presse régionale aujourd'hui?", Sciences de la société, 84-85, s. 17 - 31. doi: 10.4000/sds.1795

Boháč, D. (2020) "Neviditelné pouště v regionech, které dusí českou demokracii", Voxpot, Dostupné na: <https://www.voxpot.cz/neviditelne-pouste-v-regionech-ktere-dusi-ceskou-demokracii/>. (Navštíveno 2. července 2023).

Boček, D. (2020) "Analýza: za 10 let zanikla polovina regionálních novin. ,Můžou za to i radniční zpravodaje, říká expertka", iRozhlas, Dostupné na: https://www.irozhlas.cz/zpravy-domov/regionalni-lokalni-noviny-media-denik-lenka-cisarova_2002030630_jab. (Navštíveno: 2. července 2023).

ČSÚ. (2023) Počet obyvatel v obcích - k. 1. 1. 2023. Dostupné na: <https://www.czso.cz/csu/czso/pocet-obyvatel-v-obcich-k-1-1-2023>. (Navštíveno 22. července 2023).

Darr J., Hitt M., Dunawayová J. (2018) "Newspaper Closures Polarize Voting Behavior", Journal of Communication, 68(6), s. 1007 - 1028, doi: 10.1093/joc/jqy051

EFJ. (2019) Fact finding mission to Czech Republic, 7th-8th October 2019. Brussels: European Federation of Journalists

Evropská komise (2022) 2 miliony eur na mapování zpravodajských pouště v Evropě a poskytování grantů místním, regionálním a komunitním sdělovacím prostředkům. Brussels: DG CONNECT. Dostupné na: <https://digital-strategy.ec.europa.eu/cs/news/eu-2-million-map-news-deserts-europe-and-provide-grants-local-regional-and-community-media>. (Navštíveno 30. května 2023).

Fleissner, K., Müller, K. (2016) "Radniční listy jako hlásné trouby politiků? Místní periodika jako indikátory demokratizace na lokální úrovni", Mediální studia, 10, s. 113 - 139.

Geo, P., Lee, C., Murphy, D. (2019) "Financing Dies in Darkness? The Impact of Newspaper Closures on Public Finance", Journal of Financial Economics, 135(2), s. 445 - 467, doi: 10.2139/ssrn.3175555

Gulyas, A., Baines, D. (2020) "Introduction: demarcating the field of local media and journalism", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) The Routledge Companion to Local Media and Journalism. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4

- Hallin, D., Mancini, P. (2004) *Comparing Media Systems*. New York: Cambridge University Press. ISBN 978-0-521-83535-0
- Harcup, T. (2020) "Alternative journalism, alternative ethics?", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) *The Routledge Companion to Local Media and Journalism*. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4
- Hayes, D., Lawlessová, J. (2018) "The Decline of Local News and Its Effects: New Evidence from Longitudinal Data", *The Journal of Politics*, 80, s. 332 - 336, doi: 10.1086/694105
- Hessová, K., Wallerová, L. (2017) *Local Journalism in a Digital World: Theore and Practice in the Digital Age*. London: Palgrave. ISBN 978-1-137-50477-7
- Hendl, J. (2008) *Kvalitativní výzkum*. Prague: Portál. ISBN 978-80-7367-485-4
- Hessová, K., Wallerová, L. (2020) "Local journalism in Australia: policy debates", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) *The Routledge Companion to Local Media and Journalism*. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4
- Hájek, R., Štefaniková, S., Láb, F., Němcová Tejkalová, A. (2015). "Czech Journalists' Refreshed Sense of Ethics in the Midst of Media Ownership Turmoil", *Media and Communication*, 3(4), s. 52 - 61. ISSN 2183-2439. Dostupné na: <https://www.cogitatiopress.com/mediaandcommunication/article/view/348/348>
- Chalaby, J. K. (1996). "Journalism as an Anglo-American invention: a comparison of the development of French and Anglo-American journalism, 1830s-1920s", *European Journal of Communication*, 11(3), s. 303-326
- Jebri, N. (2013) *Is Watchdog Journalism Satisfactory Journalism? A Cross-national Study of Public Satisfaction with Political coverage*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism.
- Kužilek, O. (2006) *Závěrečná zpráva průzkumu radničních periodik v rámci projektu Radniční listy bez cenzury*. Prague: Oživení. Dostupné na: <https://www.oziveni.cz/wp-content/uploads/2013/10/Shrnuti-pruzkumu-radnicnich-periodik.pdf>. (Navštíveno 15. května 2023)
- Kvalikom. (2021) *Radniční listy roku 2021*. Dostupné na: https://www.cercany.cz/assets/File.ashx?id_org=1966&id_dokumenty=55752 (Navštíveno 16. července 2023).
- Kvalikom. (2023) *Radniční listy roku 2023*. Dostupné na: <https://www.kvalikom.cz/files/radnicni-listy-roku-2023-prezentace.pdf>. (Navštíveno 16. července 2023).

Leeová, A. (2020) "The what, where, and why of local news in the United States", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) *The Routledge Companion to Local Media and Journalism*. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4

Lynch, S., Peer, L. (2002) *Analyzing newspaper content a how-to guide*. Illinois: Readership Institute

MAM. (2005) "Večerník Praha se přejmenuje na Šíp a bude vycházet celostátně", *Marketing & Media*, Dostupné na: <https://mam.cz/zpravy/2005-10/vecernik-praha-se-prejmenuje-na-sip-a-bude-vychazet-celostatne/>. (Navštíveno 11. července 2023).

MAM. (2006) "Roman Gallo nastoupí v říjnu do VLP", *Marketing & Media*, Dostupné na: <https://mam.cz/zpravy/2006-09/roman-gallo-nastoupi-v-rijnu-do-vlp/>. (Navštíveno 11. července 2023).

MAM. (2006) "Se změnami přichází Gallo", *Marketing & Media*, Dostupné na: <https://mam.cz/zpravy/2006-09/vlp-se-zmenami-prichazi-gallo/>. (Navštíveno 11. července 2023).

MAM. (2015) "Penta získala s VLP i firmu Newslab", *Marketing & Media*, Dostupné na: <https://mam.cz/zpravy/2015-08/penta-ziskala-s-vlp-i-firmu-newslab/>. (Navštíveno: 11. července 2023).

Macků, P. (2007) "Achillova pata regionální žurnalistiky", in Waschková Císařová, L. (ed.) *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9

Malecký, R. (2015) "Penta má svůj „atomový kufřík“. Podívejte se, jaký byznys si chce pomocí médií ochránit", *Hlídací pes*, Dostupné na: <https://hlidacipes.org/penta-a-jeji-byznys-po-zdravotnictvi-sazkach-a-real-estate-prichazeji-media/>. (Navštíveno 11. července 2023).

Media Trust. (2010) *Meeting the news needs of local communities*. London: Goldsmiths, University of London

MAS Posázaví. (2023) *Zpravodaje*. Dostupné na: <https://leader.posazavi.com/cz/Publications.aspx?CategoryID=6>. (Navštíveno 22. července 2023).

MediaGuru. (2023) Aktualizovaná mapa vlastníků českých médií 2023. Dostupné na: <https://www.mediaguru.cz/clanky/2023/03/aktualizovana-mapa-vlastniku-ceskych-medii-2023/>. (Navštíveno 11. června 2023).

MEDIAN, STEM/MARK. (2023) *MEDIA PROJEKT*. Praha: Unie vydavatelů, ASMEA

Media Trust. (2010) *Meeting the news needs of local communities*. London: Goldsmiths, University of London

Metyková, M., Waschková Císařová, L. (2009). "Changing journalistic practices in Eastern Europe: The cases of the Czech Republic, Hungary and Slovakia", *Journalism*, 10(5), s. 719

- 736. ISSN 1464-8849. Dostupné na:

<https://journals.sagepub.com/doi/10.1177/1464884909106541>

Miessler, J. (2020) "Čtyři teorie tisku versus tři modely mediálních systémů." *JJM259: Mediální systémy a jejich komparace*. Dostupné na:

<https://is.cuni.cz/studium/predmety/index.php?id=b0b756cf9fabeb46b5ee4d3e66e2086f&tid=&do=predmet&kod=JJM259&skr=2020&fak=11230>

Mikulka, M. (2015) "Spolumajitel Penty Dospiva: Chceme mediální štít proti iracionálním útokům", *Hospodářské noviny*, 24. dubna, dostupné na: <https://archiv.hn.cz/c1-63893810-spolumajitel-penty-dospiva-chceme-medialni-stit-proti-iracionalnim-utokum>. (Navštíveno 11. června 2023).

Ministerstvo kultury České republiky (2023) *Databáze periodického tisku pro veřejnost*.

Dostupné na: <https://www.mkcr.cz/databaze-periodickeho-tisku-pro-verejnost-cs-978?paging.pageNo=1#sez>

Murschetz, P. (2020) "State Aid for Independent News Journalism in the Public Interest? A Critical Debate of Government Funding Models and Principles, the Market Failure Paradigm, and Policy Efficacy", *Digital Journalism* 8(6), s. 720 - 739. doi: 10.1080/21670811.2020.1732227.

Nielsen, R., Linnebank, G. (2011) *Public Support for the Media: A Six-Country Overview of Direct and Indirect Subsidies*. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism

Nygren, G. (2020) "De-professionalization and fragmentation: challenges for local journalism in Sweden", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) *The Routledge Companion to Local Media and Journalism*. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4

Obec Čerčany. (2023) *Pravidla pro vydávání Čerčanského zpravodaje*. Dostupné na: https://www.cercany.cz/assets/File.ashx?id_org=1966&id_dokumenty=56618. (Navštíveno 23. července 2023).

Orság, P. (2007) "Investigativní žurnalistika a možnosti jejího uplatnění", in Waschková Císařová, L. (ed.) *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9

Osvaldová, B. (2007) "Regionální noviny v České republice z hlediska mediálního zařazení a etiky", in Waschková Císařová, L. (ed.) *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9

Pei. (2009) "Deník Šíp končí, od března bude vycházet jen jednou týdně", *iDnes.cz*, Dostupné na: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/denik-sip-konci-od-brezna-bude-vychazet-jen-jednou-tydne.A090211_172709_media_pei. (Navštíveno 11. července 2023).

Peterson, T., Siebert, F. S. & Schramm, W. L. (1956) *Four theories of the press: the authoritarian, libertarian, social responsibility, and soviet communist concepts of what the press should be and do*, Urbana: University of Illinois Press.

Pew Research Center. (2019) For Local News, Americans Embrace Digital but Still Want Strong Community Connection. Dostupné na: <https://www.pewresearch.org/journalism/2019/03/26/for-local-news-americans-embrace-digital-but-still-want-strong-community-connection/> (Navštíveno 16. května 2023).

Pew Research Center. (2021) Newspapers Fact Sheet. Washington: Pew Research Center.
Peterson, T., Siebert, F. S. & Schramm, W. L. (1956) Four theories of the press: the authoritarian, libertarian, social responsibility, and soviet communist concepts of what the press should be and do, Urbana: University of Illinois Press.

Riffe, D. et al. (2019) *Analyzing Media Messages: Using Quantitative Content Analysis in Research*. New York: Taylor & Francis Group. ISBN 9780429875175

Štětka, V. (2023) Digital news report, Czech Republic. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism. Dostupné na: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/czech-republic>. (Navštíveno 11. června 2023).

Sedláková, A. (2014) Výzkum médií. Praha: Grada Publishing. ISBN 978-80-247-3568-9

Simonsová M. et al. (2020) "The emerging deficit: changing local journalism and its impact on communities in Australia", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) *The Routledge Companion to Local Media and Journalism*. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4

Štětka, V. (2023) Digital news report, Czech Republic. Oxford: Reuters Institute for the Study of Journalism. Dostupné na: <https://reutersinstitute.politics.ox.ac.uk/digital-news-report/2023/czech-republic>. (Navštíveno 11. června 2023).

Tocqueville, A. (2002) *Democracy in America*. Přeložili a editovali Mansfield, H., Winthropová, D.. Chicago: University of Chicago Press. ISBN 978-0226805368

Trampota, T., Vojtěchovská, M. (2010) *Metody výzkumu médií*. Praha: Portál. ISBN 978-80-7367-683-4

Trunkátová, Š., Svobodová, L. (2020) Zpráva o stavu krajských médií v období před krajskými volbami 2020 a návrhy na zlepšení pro nově zvolené krajské zastupitele. Praha: Oživení. Dostupné na: <https://www.oziveni.cz/2020/10/analyza-2020-radnicni-zpravodaje-stale-slouzi-politikum-misto-obcanu/>. (Navštíveno 15. května 2023)

Tušer, A. (2007) "Stredoeurópsky romer slovenských regionálnych médií", in Waschková Císařová, L. (ed.) *Regionální média v evropském kontextu*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9

Unie vydavatelů, ASMEA. (2023) Media Projekt. Praha: Median, STEM/MARK

vImmedia.cz. (2023) "O nás". Dostupné na: <https://www.vlmedia.cz/o-nas> [https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-\\$firma?nazev=VLTAVA+LABE+MEDIA](https://or.justice.cz/ias/ui/rejstrik-$firma?nazev=VLTAVA+LABE+MEDIA). (Navštíveno 22. července 2023).

Vojtěchovská, M. (2022) Přehled českého mediálního trhu v roce 2021. Praha: MediaGuru

Vojtěchovská, M. (2023) Přehled českého mediálního trhu v roce 2023. Praha: MediaGuru

Volek, J. (2007) "Regionální žurnalisté v posttransformační etapě: Vybrané socioprofesionální charakteristiky", in Waschková Císařová, L. (ed.) Regionální média v evropském kontextu. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9

Walkerdineová, V., Studdert, D. (2016) *Connected Communities Concepts and meanings of community in the social sciences*. Londýn: UK Research and Innovation

Waschková Císařová, L. (2013) *Český lokální a regionální tisk mezi lety 1989 a 2009*. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-6478-2

Waschková Císařová, L. (2020) "Local media owners as saviours in the Czech Republic: they save money, not journalism", in Gulyas, A., Baines, D. (ed.) *The Routledge Companion to Local Media and Journalism*. London: Routledge. ISBN 978-0-8153-7536-4

Waschková Císařová, L. (2007) "Vybrané aspekty strukturální transformace českých lokálních a regionálních médií", in Waschková Císařová, L. (ed.) Regionální média v evropském kontextu. Brno: Masarykova univerzita. ISBN 978-80-210-4473-9

Zákony pro lidi. (2023) *Zákon č. 46/2000 Sb. Zákon o právech a povinnostech při vydávání periodického tisku a o změně některých dalších zákonů*. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-46#>. (Navštíveno 11. června 2023).

Zákony pro lidi. (2023) *Zákon č. 128/2000 Sb.*. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-128> (Navštíveno 28. června 2023)

Zákony pro lidi. (2023) *Zákon č. 106/1999 Sb.*. Dostupné na: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1999-106> (Navštíveno 28. června 2023)

Teze Diplomové práce

Institut komunikačních studií a žurnalistiky FSV UK Teze MAGISTERSKÉ diplomové práce									
TUTO ČÁST VYPLŇUJE STUDENT/KA:									
Příjmení a jméno diplomantky/diplomanta: Vojtěch Dvořáček	Razítko podatelny: <table border="1" style="margin: 10px auto;"><tr><td colspan="2" style="text-align: center;">Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd</td></tr><tr><td>Došlo dne:</td><td style="text-align: center;">31-03-2022 -1-</td></tr><tr><td>Čj:</td><td style="text-align: center;">99 Příloh:</td></tr><tr><td>Přiděleno:</td><td></td></tr></table>	Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd		Došlo dne:	31-03-2022 -1-	Čj:	99 Příloh:	Přiděleno:	
Univerzita Karlova Fakulta sociálních věd									
Došlo dne:		31-03-2022 -1-							
Čj:		99 Příloh:							
Přiděleno:									
Imatrikulační ročník diplomantky/diplomanta: 2020/2021									
Fakultní e-mail diplomantky/diplomanta: 13047605@fsv.cuni.cz									
Studijní program/forma studia: Žurnalistika – navazující magisterské/prezenční									
Název práce v češtině: Kritická žurnalistika v radničních zpravodajích a regionálních mutacích Deníků – případová studie dvou médií na Benešovsku									
Název práce v angličtině: Critical journalism in council newspapers and regional mutations of Denik – a case study of two media at the Benesov district									
Předpokládaný termín dokončení (semestr, akademický rok – vzor: ZS 2022/2023) (diplomovou práci je možné obhajovat nejdříve šest měsíců od schválení tezí) ZS 2022/2023									
Charakteristika tématu a jeho dosavadní zpracování (max. 1800 znaků): <p>Tato práce se zaměřuje na žurnalistiku na úrovni měst a obcí, regionální zpravodajství na krajské úrovni (například krajská vydání MF Dnes) proto není zahrnuto. Předmětem této případové studie je mutace Deníku pro Benešovsko (Benešovský deník) a radniční noviny Čerčanský zpravodaj z téhož regionu. Tato dvě média reprezentují regionální mutace Deníku a radniční zpravodaje, které tvoří páteř české lokální žurnalistiky – souhrnná čtenost tištěné verze Deníků je řadí na 3. místo mezi celostátními deníky po deníku Blesk a MF Dnes (podle MediaGuru k 01/2021); radniční zpravodaje v Česku vydává většina obcí nad 500 obyvatel. Nezávislých lokálních médií v České republice v posledních letech rapidně ubývá. Pro místa, kde již nezávislá lokální média neexistují, vznikl populární pojem „zpravodajské pouště“. Ve městech, obcích a okresech, jež se v těchto „pouštích“ nacházejí, poskytují zpravodajství regionální mutace Deníků, radniční zpravodaje (někdy také věstníky, noviny nebo zprávy), případně pak hyperlokální zpravodajské weby.</p> <p>Ačkoliv v akademické literatuře jsou jisté zmínky o regionálním tisku na Benešovsku, neexistuje žádná akademická publikace, která by na místní média nahlížela prizmatem kontrolní funkce žurnalistiky. V českém prostředí jsou v problematice lokálních médií nejvýraznějšími autorkami Mgr. Lenka Waschková Císařová, Ph.D. z Masarykovy univerzity v Brně a doc. PhDr. Barbara Köpplová, CSc., která se kromě vlastních prací o historii žurnalistiky jako vedoucí podílela na desítkách studentských prací zaměřených na regionální média.</p>									
Předpokládaný cíl práce, případně formulace problému, výzkumné otázky nebo hypotézy (max. 1800 znaků): <p>Cílem práce je popsat, do jaké míry naplňují vybraná média na Benešovsku svoji „kritickou“ funkci, která je stěžejní pro fungování lokálních demokracií (viz Základní literatura). Sestavení co nejkomplexnějšího obrazu kritické žurnalistiky na lokální úrovni se tato práce pokusí dosáhnout skrze obsahovou analýzu vybraných médií a rozhovory s jak jejich tvůrci, tak i jejich příjemci, v kombinaci s již ustanovenou teorií.</p> <p>Předpokladem této práce je, že ani jedno výše zmíněné (mutace Deníku a radniční zpravodaje) není spolehlivým a soustavným zdrojem kritické žurnalistiky, která je na lokální úrovni stejně zásadní, jako na úrovni celostátní a mezinárodní.</p> <p>Termín kritická žurnalistika je v této práci vymezen následovně: kritická žurnalistika je novinářská praxe, jejímž produktem je v případě tištěných novin jakýkoli jejich psaný obsah tvořený za účelem dohledu na správu věcí veřejných a dohledu na ty, kteří věci veřejné spravují. Označení „kritická žurnalistika“ je v této práci ekvivalentem ustáleného anglického pojmu „watchdog journalism“. Jako „kritické“ budou v této práci označeny texty, z nichž lze obsahovou analýzou či další rešerší usoudit, že vznikly ve veřejném zájmu a přesahují rámec</p>									

<p>pouhého zpravodajství (např. konfrontačně vedený rozhovor).</p> <p>VO1: Jaký je stav kritické žurnalistiky ve vybraných médiích na Benešovsku? VO2: Proč obyvatelé Benešovska vybraná média konzumují? VO3: Hrají v očích čtenářů vybraná média roli v otázkách místní politiky a samosprávy? VO4: Jak vnímají sami tvůrci vybraných médií kritickou roli žurnalistiky?</p> <p>Předpokládaná struktura práce (rozdělení do jednotlivých kapitol a podkapitol se stručnou charakteristikou jejich obsahu):</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Úvod 2. Kritická žurnalistika na lokální úrovni (teoretické pozadí lokální kritické a investigativní žurnalistiky; koncept „hlídacího psa“ v malém versus celostátním a mezinárodním měřítku) 3. Deníky vydavatelství Vltava Labe Press a radniční zpravodaje u nás 4. Vybraný lokální tisk na Benešovsku (Benešovský deník a Čerčanský zpravodaj) 5. Metodika práce 6. Dotazníky (závěry dotazníkového šetření mezi čtenáři vybraných médií) 7. Rozhovory s tvůrci lokálních médií (závěry z rozhovorů s novináři a tvůrci vybraných médií) 8. Shrnutí 9. Závěr 10. Seznam analyzovaných médií 11. Použitá literatura 12. Seznam příloh
<p>Vymezení podkladového materiálu (např. titul periodika a analyzované období):</p> <p>Benešovský deník (červenec 2022–září 2022 / vydání každý 3. den) Čerčanský zpravodaj (září/říjen 2021 – volby do zastupitelstev obcí 2022; pravděpodobně 6 vydání)</p>
<p>Metody (techniky) zpracování materiálu:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1) Strukturované rozhovory s otevřenými otázkami tvůrci vybraných médií 2) Polouzavřené dotazníky mezi čtenáři vybraných médií 3) Obsahová analýza místních periodik v období blížících se voleb do místních zastupitelstev
<p>Základní literatura (nejméně 5 nejdůležitějších titulů k tématu a metodě jeho zpracování; u všech titulů je nutné uvést stručnou anotaci na 2–5 řádků):</p> <ul style="list-style-type: none"> • GULYAS, Agnes a David BAINES. <i>The Routledge companion to local media and journalism</i>. London: Routledge, 2020. ISBN 978-0-8153-7536-4. Tato rozsáhlá publikace je rozdělena do sedmi částí, z nichž se každá zabývá jedním aspektem lokální žurnalistiky. Obsahuje příspěvky zahraničních vědeckých pracovníků a zaujímá komparativní globální postoj k problematice lokálních médií ve 21. století. Přesahuje do historie, byznysu, politiky i etiky. • Hayes, Danny and Jennifer L. Lawless. "The Decline of Local News and Its Effects: New Evidence from Longitudinal Data." <i>The Journal of Politics</i> 80 (2018): 332 - 336. Studie dvojice amerických autorů porovnává pokrytí politického zpravodajství lokálními médii v letech 2010 a 2014. Závěry obsahové analýzy propojují s daty o občanské angažovanosti a politické participaci a dochází k závěru, že úpadek v kvalitě a kvantitě lokálního politického zpravodajství má za následek úpadek v občanské angažovanosti. • HENDL, Jan. <i>Kvalitativní výzkum, základní metody a aplikace</i>. Praha: Portál, 2005 Kniha docenta Hendla pro potřeby této diplomové práce slouží jako teoretická i praktická příručka výzkumných metod; např. strukturované rozhovory s otevřenými otázkami, nebo metody vyhodnocování dat a kódování. • LYNCH, Stacy a PEER, Limor. <i>Analyzing newspaper content a how-to guide</i>. Readership institute, Northwestern University, 2002 Článek dvojice amerických autorů obsahuje praktické informace o obsahové analýze novinových článků. Kolik novinových článků pro analýzu vybrat? Na co se zaměřit a jak kódovat? Text poskytuje referenční rámce pro obsahovou analýzu fotografií, zpravodajských i publicistických textů, a také obsahuje konkrétní příklady obsahové analýzy amerických novin,

kteřé pro potřeby této diplomové práce poslouží spíše jako inspirace než vzor.

- **METYSKOVÁ, Monika, WASCHKOVÁ ČÍSAŘOVÁ, Lenka.** „*Closed doors, empty desks: The declining material conditions of the Czech local print newsroom*“ *Journal of Applied Journalism & Media Studies*, Volume 9, Number 1, 1 March 2020, pp. 21-38(18)

Publikace se zaměřuje na lokální tištěná média v České republice, konkrétně vydavatelství Vltava Labe Press v několika fázích jeho transformace během a po prodej společnosti slovenské investiční skupině Penta. Zahrnuje rozhovory s novináři a zachycuje restrukturalizaci místních novin.

- **SEDLÁKOVÁ, Renata.** *Výzkum médií. Nejužívanější metody a techniky.* 2014, Praha: Grada Publishing, 2014

Kniha se zabývá metodologií mediálních studií v České republice. diskutuje základní metodologické koncepty a poskytuje vodítka pro rozvíjení dovedností získávat, analyzovat, interpretovat i prezentovat empirické poznatky. Ukazuje klíčová pravidla vědecké práce a objasňuje postupy generování a ověřování vědeckých poznatků v oblasti mediálních, kulturních a částečně i komunikačních studií. Společně s knihou docenta Hendla je hlavní zdroj inspirace a korekce výzkumné práce.

- **WASCHKOVÁ ČÍSAŘOVÁ, Lenka.** *Voice of the locality: local media and local audience.* Brno: Masaryk University, 2017, 319 stran. ISBN 978-80-210-8747-7

Tato publikace analyzuje lokální publika a popisuje jejich vztah s lokálními médii. Mezinárodní kolektiv devatenácti autorů v ní mapuje specifika fungování lokálních médií a obecněji lokální komunikace v různých (především evropských) státech.

- **WASCHKOVÁ ČÍSAŘOVÁ, Lenka.** *Regionální média v evropském kontextu. 1. vyd.* Brno: Masarykova univerzita, 2007. 130 s. Média, kultura a komunikace, svazek 8. ISBN 978-80-210-4473-9.

Publikace je rozdělena do tří tematických bloků: Regionální média v evropském kontextu, Česká regionální média a Praktické problémy české regionální žurnalistiky. První blok obsahuje příspěvky zahraničních autorů, které reflektují problematiku regionálních médií buď v rámci Evropské unie, nebo v konkrétní zemi. Druhá část představuje teoretické a výzkumné pohledy českých vědců na vývoj i současný stav české regionální žurnalistiky – analyzuje např. možnosti uplatnění investigativní žurnalistiky v tuzemském regionálním zpravodajství. Závěrečný blok přináší postřehy samotných novinářů z praxe.

Diplomové a disertační práce k tématu (seznam bakalářských, magisterských a doktorských prací, které byly k tématu obhájeny na UK, případně dalších oborově blízkých fakultách či vysokých školách za posledních pět let)

JEBAVÁ, Anna. *Analýza proměny obsahu radničních periodik po komunálních volbách 2018.* Praha, 2020. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Lebedová, Veronika.

KUBIŠTOVÁ, Dominika. *Nastolování agendy ve vybraných lokálních médiích vlastněných městy (tzv. radničních listech) v Pardubickém kraji v roce 2020.* Praha, 2021. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Jirků, Jan.

NĚMCOVÁ, Alžběta. *Hyperlokální média v České republice.* Praha, 2020. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra žurnalistiky. Vedoucí práce Jirků, Jan.

PÍSAČKOVÁ, Kateřina. *Tisk sloužící veřejnosti? Radniční periodika Hlavního města Prahy – přehledová studie.* 2017. Diplomová práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Hájek, Roman.

VOJÁKOVÁ VÍTKOVÁ, Martina. *Podíl lokálního tisku na budování a podpoře sounáležitosti s územním celkem.* 2018. Bakalářská práce. Univerzita Karlova, Fakulta sociálních věd, Katedra mediálních studií. Vedoucí práce Štoll, Martin.

Datum / Podpis studenta/ky

30.3.2022

TUTO ČÁST VYPLŇUJE PEDAGOG/PEDAGOŽKA:	
Doporučení k tématu, struktuře a technice zpracování materiálu: <i>2HEMÍ - 2KRAJIT</i> <i>NAŠEV</i>	
Případné doporučení dalších titulů literatury předepsané ke zpracování tématu:	
Potvrzuji, že výše uvedené teze jsem s jejich autorem/kou konzultoval(a) a že téma odpovídá mému oborovému zaměření a oblasti odborné práce, kterou na FSV UK vykonávám.	
Souhlasím s tím, že budu vedoucí(m) této práce.	
<i>D. VALDOVA</i>	<i>30.3.2012</i>
Příjmení a jméno pedagožky/pedagoga	Datum / Podpis pedagožky/pedagoga

TEZE JE NUTNO ODEVZDAT VYTIŠTĚNÉ, PODEPSANÉ A VE DVOU VYHOTOVENÍCH DO TERMÍNU UVEDENÉHO VE VYHLÁŠCE ŘEDITELE INSTITUTU, A TO PROSTŘEDNICTVÍM PODATELNY FSV UK. PŘIJATÉ TEZE JE NUTNÉ SI VYZVEDNOUT V SEKRETARIÁTU PŘÍSLUŠNÉ KATEDRY A NECHAT VEVÁZAT DO VÝTISKU DIPLOMOVÉ PRÁCE.

TEZE NA IKSŽ SCHVALUJE GARANT PŘÍSLUŠNÉHO STUDIJNÍHO PROGRAMU.

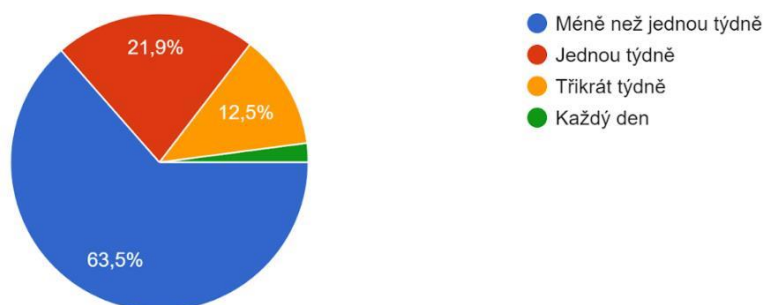
Seznam příloh

Příloha č.1 - Dotazník mezi čtenáři Benešovského deníku

(grafy)

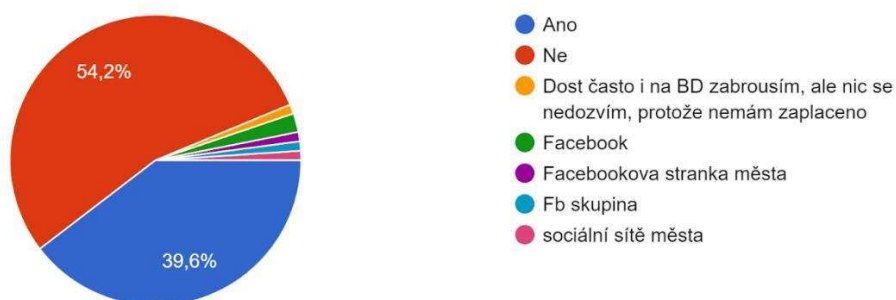
Jak často čtete Benešovský deník? (nezáleží na tom zda na webu nebo v tisku.)

96 odpovědí

Pokud se v Benešově nebo okolí stane nějaká významná nepolitická událost (např. požár nebo otevření nového pivovaru), bude Benešovský deník nebo jeho web místem, kam půjdete pro informace?

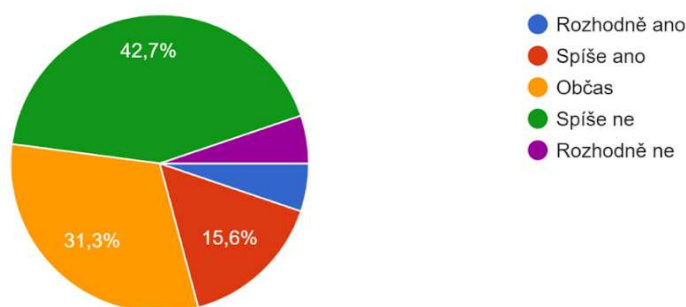
96 odpovědí

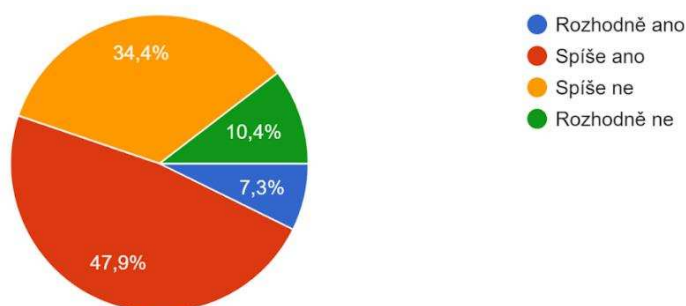
Pokud v Benešově nebo okolí probíhá nějaká významná politická událost (např. volby, místní referendum nebo návštěva prezidenta), bude Benešovo jeho web místem, kam půjdete pro informace?
96 odpovědí

Máte pocit, že Vám zprávy s politickým přesahem nebo zprávy týkající se veřejné správy (např. veřejných zakázek nebo novinek z radnice), pomáhají...u, respektive obsahují texty dostatečný kontext?
96 odpovědí

Pokrývá podle Vás Benešovský deník svým zpravodajstvím dostatečně dění ve Vašem městě nebo obci na Benešovsku?
96 odpovědí

Co na Benešovském deníku oceňujete a jaké jsou naopak podle Vás jeho nedostatky? (nepovinná otázka)

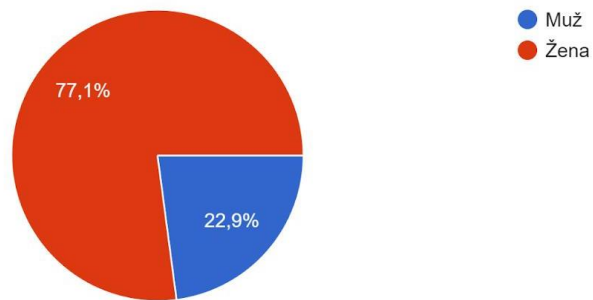
24 odpovědí

- Možnost sdílet do něj i dění u nás ve skautingu :)
- Vadí mi, že na webu je čím dál víc reklam. Přibývá placených článků, a to i témata, která jsou dost důležitá a měla by být přístupná zdarma - např. dopravní informace, co je kde uzavřené. Takže ho postupně na webu přestávám číst a tištěný si určitě kupovat nehodlám, to si ty informace radši dohledám jinde.
- moc reklam na webu - měli by je omezit na únosné množství vzhledem k minimu zajímavých článků.
- Vadí mi online formát, že je zpoplatněny. Přečtete per řádku článku, a dál nemůžete, protože to chce členství.
- Placené články na webu
- Málo informací z Benešovska
- Nedostatek je určitě placení web stránek, kvůli tomu jsem ho skoro úplně přestala číst
- K ocenění u tohoto deníku není co a nedostatku hodně hlavně pan Kellner
- Mnoho článků je placených, čili si je bez zaplacení poplatku nemohu ani přečíst - velký nedostatek. BD není podle mě periodikum, které by se mělo z tak významné části platit
- Nevím
- Informační hodnota článků je na nízké úrovni.
- Vždy záleží na úhlu pohledu, co člověk to názor. Víc by se měl zajímat o radnici a dění kolem, o lidi co zde žijí a jaký mají potřeby.
- oceňuji různorodost zpráv a článků, více článků o zajímavých lidech
- Čtu výjimečně
- Nečtu ho
- Poměrně vhodně rozložení globálních a místních témat. Existence aktuálních rychlých zpráv a témat. Nedostatkem je přílišná snaha o nekonfliktnost a z toho vyplývající povrchnost a někdy až lehká bulvárnost.
- Nic.
- Placené články nenávidím
- Katastrofální kvalita redaktorů. Samá reklama. Absolutně zbytečné médium.
- Musí se platit, nechodí automaticky do schránky oproti nemocničním novinám...
- Nedostatek -placeny
- Neprofesionalni pristup sefredaktora, okrajove a zkreslene informace.
- Obtěžuje mě množství reklam zařazovaných do článku a fotogalerií. Jinak oceňuji aktuální informace o běžném dění ve městě.
- Nevím

pokračování na další straně

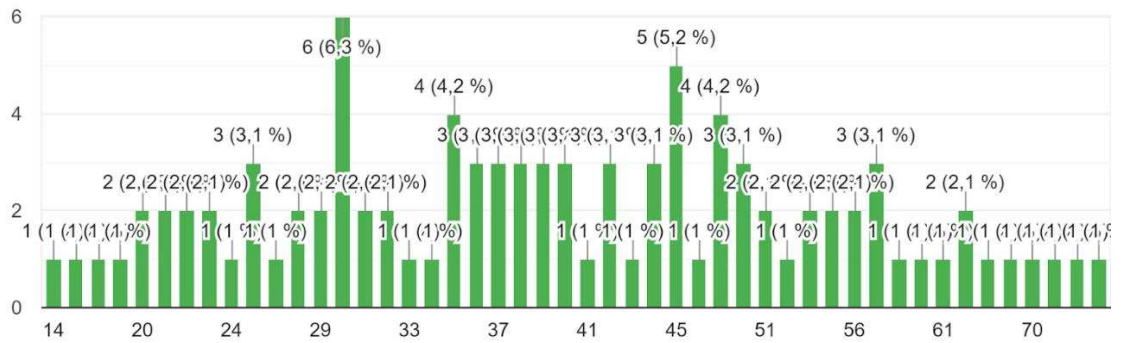
Jaké je Vaše pohlaví?

96 odpovědí

Kolik je Vám let?

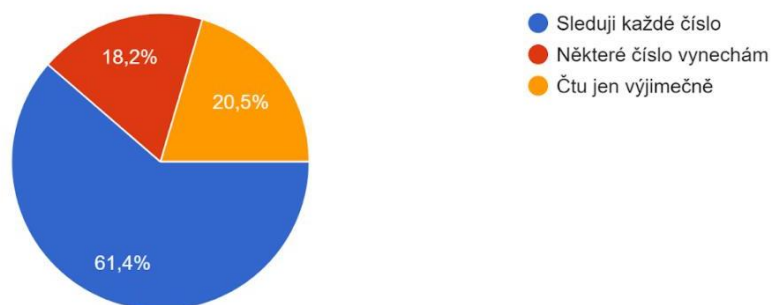
96 odpovědí

Příloha č. 2 - Dotazník mezi čtenáři Čerčanského zpravodaje

Jak často čtete Čerčanský zpravodaj?

44 odpovědí

Jaká témata Vás v Čerčanském zpravodaji zajímají nejvíce? (pokud čtete vše, uveďte tak)

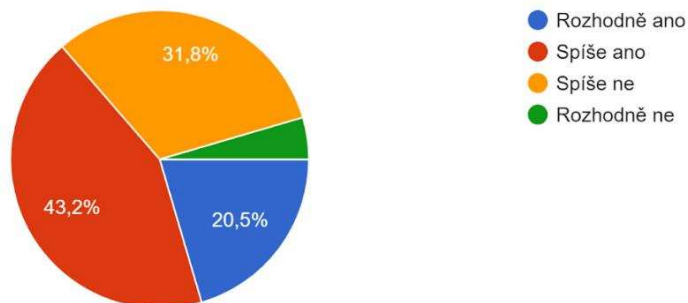
44 odpovědí

- Vše
- Vse
- kulturní akce v obci
- Zprávy ze školy
- Zprávy z obecního úřadu
- Novinky v obci - co se planuje
- Zprávy ze ZŠ, novinky z obce
- Kulturní info
- Čtu vše
- Informace z jednání zastupitelstva, zaměry a plány obce
- Čtu téměř vše
- Škola, sport.
- Slovo starosty obce
- Zprávy z obce (stavby, rekonstrukce, územní plánování a pod.)
- Rozvoj obce
- Vše....

- Plánování nové výstavby /centra města, kulturní akce (proběhlé i plánované) historie Čerčan, výsledky cercanských sportovních oddílů, zprávy z hospicu (takže vlastně čtu skoro vše :-)
- Články o místních celebritách, Pilát, Drábek
- Co je v planu měnit, budovat v obci
- Zprávy z obce, Praktické, ze škol, kulturní kalendář, program kina
- Sport, ZŠ, nové změny v obci
- Čtu vše
- Kulturní
- Všechno
- Novinky v obci, plany obce
- Zejména informace starosty, rozvoj obce a zprávy o kulturních a společenských akcích v obci
- xxx
- Místní akce, zajímavosti z historie obce
- dění v obci
- Školka, co plánujeme
- Skolka, skola
- Rozvoj obce, zprávy ze ZŠ
- Posázaví
- Místní rozvoj, kultura
- Vicemene vse, prakticke info, pripravovane akce, nabídka aktivit, život v obci
- Akce, které se v obci dějí.
- kino
- Aktuality z obce,povídání z MŠ a ZŠ,program kina, svoz odpadů
- Novinky
- Aktuální informace z OÚ
- Čtu celý Zpravodaj

Pokud se v Čerčanech stane nějaká významná nepolitická událost (např. povodně nebo otevření čerčanského pivovaru), budete se zájmem očekávat příští číslo Zpravodaje?

44 odpovědí

Když se v Čerčanech konají volby nebo místní referendum, očekáváte, že se ve Zpravodaji dočtete něco, co Vám pomůže se v nich rozhodnout? (můžete odpovědět jednoslovně i odpověď rozvést)

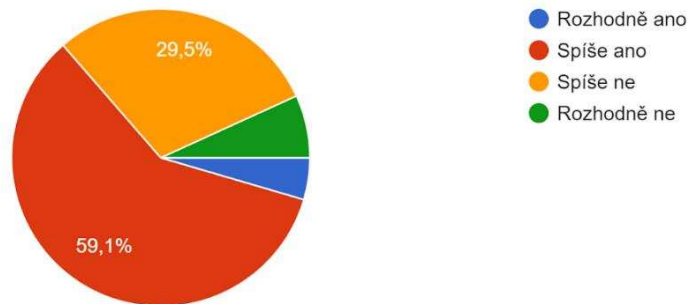
44 odpovědí

- Ano
- Ne
- Spíše ne, pouze jména kandidátů, případně stručné informace o nich.
- Ano, očekávám
- Spíše ano.
- Spíše ano.
- Zalezi na obsahu, ale ctu to. Dala by se zvolit i lepsi forma, která by poskytla vice informaci pro rozhodovani
- Nebydlím v místě
- Částečně. Spíše sledeji, jak se jednotlivé osobnosti profilují v průběhu volebního období, informace čerpám i ze zpravodaje.
- Někdy mi pomůže ve výběru.
- Dočtu...,ale mám svůj názor...
- ano, očekávám kandidátky a volební program
- Nezajímám se o komunální politiku

- Určitě
- Ano - jména stran, přehled kandidátů
- Ano ale fakticky se tak moc neděje
- Něco se dočtete, závěr si udelam sama
- Určitě ano
- Ano i ne
- ne
- Ano. Stalo se tak i o těchto volbách

Když vedení obce rozhoduje o významnějších investicích či jiných změnách v Čerčanech, máte pocit, že jste o nich díky Zpravodaji dobře informovaný/á?

44 odpovědí

Vyberte z nabízených možností ten nejpřesnější popis Čerčanského zpravodaje. Pokud ani jediný nevyhovuje, přidejte prosím popis vlastními slovy.

44 odpovědí

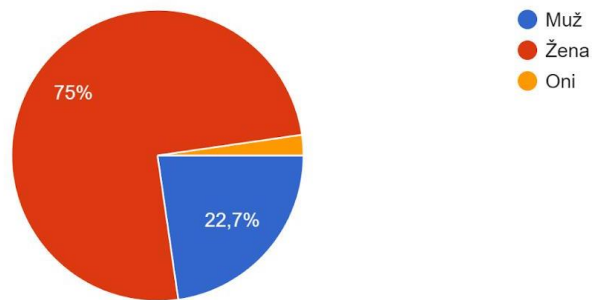

Co na Čerčanském zpravodaji oceňujete a jaké jsou naopak podle Vás jeho nedostatky? (nepovinná otázka) 17 odpovědí

- Je dobře, že takové periodikum v Čerčanech vychází - poskytuje přehled o kulturním dění v obci, je prostorem pro informování a sdílení a podporuje komunitní život obce. Ale jde o radniční zpravodaj, neposkytuje kritický pohled na správu obce, pouze pokud takové texty zašlou do redakce sami občané.
- Oceňuji, že ho pokaždé najdu ve schránce
- Některé novinky nejsou novinkami, velká prodleva mezi uzaverkou a tiskem resp. distribucí
- Když jsem měla menší děti, ráda jsem si přečetla články ze školy/školky. Občas byly zajímavé pamětnické články. Pokud by zpravodaj nevycházel, nijak by mi to nevadilo, informace bych si našla jiným způsobem.
- Dříve byl zpravodaj černobílý za 5 Kč na nádraží, křídový papír a barevný tisk je zbytečný. Peníze by našly v obci jiné využití.
- Nepíší vše ,co by nás zajímalo....
- Vždy to samé, opakující se obsah, zprávy ze ZUŠ, když tam nemám dítě je nezajímavé. Co napsat např o životě zeleznicaru
- Oceňuji, že vůbec je
- Oceňuji, že vůbec existuje. Občas se dozvím něco nové, ale popravdě se dozvím asi více od lidí a sousedů. Chybí mi informace o důležitých investicích, výstavbách (co se staví u tesca, říká se ubytovna, i byty, chtěla bych více info, co se staví nad hospicem apod). Ocenila bych více info o kultuře, akcích pro děti (třeba stezka pro děti) v čerčanech i okolí bez toho,aby to někdo dal jako inzerát.
- Oceňuji praktické informace a zajímavosti hlavně z kultury. Chybí mi info o sportovních akcích dopředu. Očekával bych více praktických informací z lokální politiky - významné otázky řešené na radě a zastupitelstvu.
- Dostupnost plus
- Možnost reakce obyvatelů je fajn.
- + Ze vychází 😊 - mohlo by tam být i víc informací - např. nabídka volnocasových aktivit pro děti i dospělé
- Oceňuji, že mohu přispívat za NZO s zveřejňovat akce.
- Mam ráda aktuální fotky z proběhlých akcí
- Pravidelnost, doručení do schránky, ale neškodila by e-verze emailem 😊

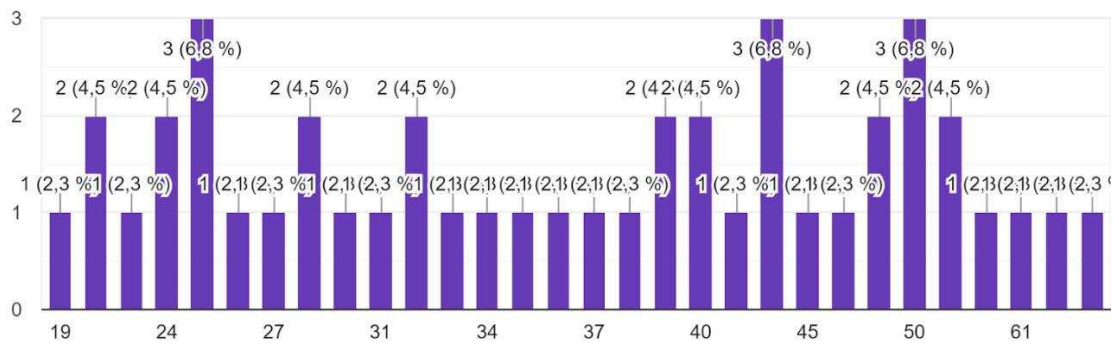
Jaké je Vaše pohlaví?

44 odpovědí

Kolik je Vám let?

44 odpovědí

Příloha č. 3. - Doslovný přepis rozhovoru s šéfredaktorem Benešovského deníku

Tazatel (T): Vojtěch Dvořáček

Respondent (R): Zdeněk Kellner, 60 let, šéfredaktor

T: Já bych začal obecněji, popsal byste mi stručně váš běžný pracovní den?

R: No, tak běžnej pracovní den začíná sice už někdy jak se probudím, v 6 hodin, tak začnu přemejšlet, ale to samozřejmě není žádná oficiální pracovní doba. V podstatě ten ostřej režim začíná v 9 hodin, kdy máme konferenční hovor s ostatníma kolegama, s našima šéfama, šéfem středočeských deníků a s šéfem webů. No a bejvá to zpravidla 20 minut, půl hodiny, někdy i hodinu se radíme co a jak se bude psát, rozdělujou se úkoly a samozřejmě redaktoři dávají do placu svoje, svoje náměty, který si chtěj zpracovat. No a pak v podstatě po tom konferenčním hovoru, po tý poradě, začíná už normální den, kdy začneme pracovat a buď jedeme na výjezd, někam nabírat materiál, fotit a dělat videa, teď se dělaj i videa, a nebo jenom píšeme doma u počítače. V podstatě záleží to, co vlastně jsme si naplánovali třeba den předtím, že jo, protože to není vo tom že, že to co, vo čem se bavíme, tak že by bylo tak jakože to musíme teď napsat. To už je v podstatě daný. Si píšeme i týdenní plány a pak i denní plány a na tý konferenci potvrzujeme v podstatě o čem to bude a jestli to bude v podstatě zajímavý pro čtenáře, takže, takže tak.

T: Takže normálně pracujete třeba do čtyř, do 5 odpoledne, pokud se samozřejmě neděje v Benešově nějaká večerní akce nebo něco podobného, na co vy byste musel jít.

R: Hm, když není nějaká mimořádk, to bylo třeba naposledy ten požár toho obchodáku, tak to v podstatě ten pracovní den končí ve 4 v 5 hodin.

T: A Benešovský deník má nyní jednu redaktorku?

R: No, [zasmání se], Benešovskej deník má v podstatě dva redaktory. Jedním jsem já a druhým je kolegyně, která má na starosti kulturu a spolky. Takže všechno, co se týká těch spolků – ženský, co cvičej, hasiči, myslivci a tak dále tak to je její parketa, o to, o to já se už vůbec nestarám. A současně se taky nestarám o třeba například o vděčný témata kriminality jako o černou kroniku, tu zpracovávaj kolegové editoři. Jo, takže to už nám tak jakoby odebrali, tudletu agendu a my už děláme v podstatě to ryzí zpravodaství.

T: A kde sídlí vaši editoři?

R: Ty seděj taky doma, v Kutný Hoře, v Praze, já ani nevím, kde sedí vlastně. Většinou jsou z Kutný Hory, takže v Kutný Hoře no. Buďto doma nebo jsou v práci, ale maj možnost pracovat z domova. A narozdíl od nás jako v Benešově tam mají tu redakci pořád, to v tý Kutný Hoře třeba redakce zůstala.

T: Ano, k tomu se ještě dostanu. Takže vy editorům pošlete svoji práci a oni ji potom buď připraví pro print, nebo vydají vydají na webu?

R: Ano, nebo na web, na Facebook.

T: A jak velký je podíl věcí, které jsou publikovány na webu oproti printu. Jak je to rozdělené?

R: To, to nedokážu říct, protože někdy, když je opravdu takový nosný téma, tak se to dostane, dostane na web, teda do printu, ale jinak všechny ty materiály obecně jdou na web. Do printu se dostane máloco, nevím, jestli je to správný slovo, máloco, ale teď vlastně došlo k nějakému sloučení kvůli úsporám, kde vlastně už není Benešovskej deník jako Benešovskej deník, ale jsme v podstatě pět deníků pohromadě, pod tou jednou hlavičkou. Takže těch zpráv pro ten print je najednou pětkrát jakoby víc. Takže z těch pěti okresů si vybíraj ti editoři kterej tam zrovna daj, kterej může zaujmout ty čtenáře. I jinde, ne jenom v samotnym okrese, kde vzniknul.

T: Toto už se stalo, pokud se nepletu, před nějakou dobou, toto prvotní sloučení. Takže tohle je druhotné slučování? Řekněme, že kdybych si před pěti lety koupil Benešovský deník, tak první tři čtyři strany by byly z Benešova a zbytek by byl centrální ze Středočeského kraje. Ale nyní je těch pět okresů už sloučených.

R: Ano, včetně Prahy. Ještě do toho zasahujou i pražský materiály, takže je to taková všehochuť, nebo jak bych to nazval. Není to vyloženě okresní deník.

T: Těch okresů je tedy kolik?

R: Deset v kraji a jsme rozdělený na východ a západ, takže my jsme jakoby ta východní část, a tam je pět okresů a pak je ta západní část.

T: A víte je z hlavy? Jen abych měl pořádek.

R: Benešov, Kutná Hora, Kolín, Nymburk a Mladá Boleslav.

T: Plus ta Praha se do toho míchá.

R: Já myslím, že tu Prahu používají i na tom západě, to je takový centrum. V Praze pracuje hodně lidí i z těch okresů, takže z toho důvodu je ta Praha taková univerzální a schůdná pro všechny čtenáře.

T: Mám ještě jednu doplňující otázku k černé kronice. To se dělá taky centrálně? Takže to znamená, že přijede někdo z Kutné Hory do Benešova, aby zde pokryl...

R: [smích] Nepřijede, ne nepřijede.,

T: Tak zavolá na policii.

R: Ano, ano, ano, to se všechno dělá telefonicky v podstatě z redakce. Nebo z toho místa, kde ten editor, tak ty to dělaj tam vodsud'. A v případě, že je to úplně čerstvý a je ta možnost, tak vyšlou toho redaktora, aby to šel třeba nafotit a sehnal nějaký doplňující informace z místa události.

T: Nyní vás poprosím o zodpovězení pár základních otázek o vás. Jméno vím, Zdeněk Kellner, věk?

R: 60 let.

T: A šéfredaktorem jste jak dlouho?

R: No, [váhání], asi 2003.

T: Asi to můžeme spojit se stručnou historií. Dříve to byly Benešovské listy, pokud se nepletu.

R: Začalo se jako Listy Benešovska.

T: A to bylo ve kterém roce?

R: To, bylo v roce 1997. Ta jihočeská divize těch dnešních deníků zakládala, nebo se rozšiřovala a pohltila část Středních Čech, ne celý ještě, takže my jsme v tom 97 roce patřili jakoby pod ty Jižní čechy, pod tu jihočeskou divizi, takže já jsem jezdil na porady do České Budějovic. Až teprv pozdějš vznikla ta středočeská divize, když se podařilo vlastně nějaká ta fúze další uskutečnit i z těch i z té druhý strany toho kraje, takže ta samostatná středočeská divize od té doby už porady když jsou, tak jsou v Praze a máme centrum v Praze. A s jižními čechama sice spolupracujeme, ale už tam nejsou naši šéfové.

T: To znamená, že když vznikly Listy Benešovska v roce 1997, tak už tehdy byly součástí Deníků?

R: No, těch Listů. Vono se to jmenovalo, [váhání], Deníky Bohemia, vydavatelství Vltava Labe Press.

T: A pak to sloučili, Bohemia, Moravia, že ano?

R: No, no. Zemský noviny taky do toho spadly, byly tu zemědělský noviny, já tu historii dopodrobna neznám, ale vím vo ní.

T: To si popřípadě někde dohledám. A vy stojíte v čele od začátku?

R: Stojím v čele, no, byl jsem jmenovanej šéfredaktorem, tak jsem dělal šéfredaktora, no. Mělo to zpočátku třeba deset zaměstnanců, šest bylo redaktorů a pak tam byla v podstatě, ne hospodářka, paní, co měla na starosti chodí ty redakce po ty administrativní stránce, pak tam byli dva inzertní poradci a jeden distributor. Ten měl na starosti práci se čtenáři. V podstatě vyřizoval předplatný, vodhlášky, atd. Deset lidí tam bývalo, teď jsme tam dva lidi.

T: Máte dojem, že se vám zvýšil objem práce za tu dobu, jak se redukuje?

R: No, někdy v té minulosti mi to připadalo, ale teď si nemyslím, že by nějak extrémně narost. Spíš se zaměřujeme na to, abysme ty kauzy daleko víc rozpracovali, spíš než abysme šli po jedné zprávě za druhou. Ale že by ta otázka zněla, jestli mám víc práce nebo jestli mám pocit, že mám víc práce, nemyslím si. Je to jiná praxe.

T: Víte, jak to myslím. Předtím vás tam bylo deset, teď jste dva, tak logicky se ...

R: No jasně no, ale ten den pro toho redaktora má pořád jenom 24 hodin, víc těch hodin mít nebude nikdy, takže stihnu jenom to, co stihnu. Při těch šesti redaktorech se samozřejmě dodávalo víc materiálu a z většího území jsme byli to podchytit, kdežto když je jeden, tak se rozhodně zmenší výběr. Takže se hledaj jenom vopravdu top zprávy, v uvozovkách okresní top zprávy, ne tak jako to bylo v počátcích, kdy jsme měli heslo, že jsme v každé vesnici. Dneska už to neplatí, protože tam ani nejsou předplatitelé, takže by nebylo komu psát, když si to vezmete kolem a kolem. Je to jiný všechno.

T: A máte představu, kdo jsou přesně čtenáři Benešovského deníku? Nějaké demografické údaje?

R: To nemám, to nikdy přese mě nešlo. To měli na starosti ti distributoři a nám od nich chodívali kdysi dávno, vopravdu dávno, tabulky, kde jsme viděli počet předplatitelů, počet prodaných, volných výtisků. To už dneska nedostáváme, takže já nemám představu, kolik předplatitelů nám zůstalo a kolik lidí si koupí ty noviny na stánku. Každopádně co dostáváme

zprávy od svých šéfů, tak ten print se upozaďuje, kdežto web, elektronický média jdou dopředu a čte je daleko víc lidí než ten papír.

T: Jelikož se Deníku jako celku podle čísel nedaří vůbec špatně, jsou mezi top příčkami, snad hned po Blesku...

R: To je totiž daný různou metodikou, jak se to počítá, protože třeba Mladá fronta prodává jedny v podstatě noviny v celý Republice, kdežto deníky byly originální v každém okrese. Ale přitom ta metodika jedna počítala ty deníky jako jeden titul, kdežto třeba ta Fronta používala jinou metodiku a neuznávala to, že je to jeden titul. Takže ty deníky v těch jejich statistikách vůbec nefigurovaly.

T: Jistě, rozumím.

T: Nyní se přesunu do druhé části, která se týká kritické žurnalistiky. Co se vám vybaví, když se řekne "kritická žurnalistika"? Jak tento termín chápete, jelikož to není zavedený termín s jasnou definicí.

R: To nevím teda, jak bych se k tomu vyjádřil. [zasmání] Tenhle termín jako jsem teda ještě neslyšel, když se přiznám, takže nevím, co si pod tím mám představit. Jestli je to nějaká investigace nebo něco takovýho. Kritický samozřejmě vím, co znamená, slovo, ale žurnalistika? Můžou to bejt kritici v kultuře nebo to můžou bejt nějaký psavci, co někoho kritizují, nevím.

T: Dobře. Tak jinak. Jak vy rozumíte roli Benešovského deníku, kterou hraje v regionu Benešovska? Co podle vám čtenářům dává?

R: No, já to vemu trošku zeširoka. Kdysi, jak jsem už říkal, ten deník se prezentoval tak, že je v každý vesnici, v každý dědině, a přinášel v podstatě takovou informovanost do těch míst, i právě z těch míst, který by se v celostátních médiích v životě nevyskytly, vůbec by se tam neobjevili. Že někdo třeba já nevímco pořádá medový hody v nějaký vesnici dejme tomu, to by se v celostátním deníku asi nikde neprojevílo a v tom Deníku, tak jsme o tom psali vo takovejch v uvozovkách hloupostech nebo jednoduchejch věcech. Taky jsme přinášeli, a v tom byla velká síla pro ty obyvatele na tom venkově, výsledky fotbalovejch soutěží až u tý úplně nejnižší soutěže, u tý čtvrtý třídy. A to v podstatě teď, když se všechny ty téma všema téma opatřeníma zbouralo a toleto už lidi nedostávali, tak poměrně často si na to lidi stěžujou, že to není a kritizují to. Takže ten Deník určitě svoji úlohu má, ale postupně se ta úloha nějakým způsobem vyvinula, možná řek bych, teď budu asi kritickej vůči svým zaměstnavatelům možná... možná v neprospěch těch čtenářů, ale prostě ta doba je taková, že se prostě upřednostňuje víc ty elektronický média než ty papírový a ten předplatitelskej

kmen, kterej byl už vod začátku v podstatě převzatej z těch Zemskejch novin a Zemědělskejch novin, tak byl jakoby starší, bylo to ze starších lidí složeno a ty měli tu klasiku, že si ráno došli do schránky, vyzvedli si noviny a k snídani si je přečetli. A to dneska je už zapomenutej koloběh, kterej se už asi nikdy nevrátí, takže čtenáři, ty starý předplatitelé, jako že hraj na tu novou dobu a nelíbí se jim to v podstatě, tenhle tenovej způsob tý informovanosti.

T: Myslíte, že pokud by Benešovský deník ony výsledky čtvrté fotbalové ligy dával na internet, tak by si to lidé nepřečetli? Nebo na to nejsou prostředky?

R: No, já abych se přiznal, tak sport jde úplně mimo mě, protože my, jak vám říkám, jsme dva redaktori a my nemáme ani svýho sportáka vlastního Benešovskýho a ten sport i benešovský se dělá někde v Příbrami nebo na Kladně, jo, takže určitá část těch čtenářů je přizpůsobilá a má doma internet, ale většina z nich chce pořád ten print.

T: Vy tedy neděláte sport ani kulturu, vy děláte vyjížďky do vedlejších vesnic a když se něco děje, tak to pokryjete.

R: Většinou města, ne vesnice, většinou města. Většinou Benešov, protože to je největší město, Vlašim no a pak Votice, to jsou tři obce s rozšířenou působností, takže tam se dějou ty věci, ty nejdůležitější.

T: Když jste našel ty investigace, tak předpokládám, že ve vašem pracovním čase se nenachází prostor na to se věnovat něčemu tři dny a ničemu jinému.

R: Ano, to je pravda, to je pravda.

T: Nicméně, máte prostor u některých věcí jít více do hloubky, nad rámec základního popisu toho, co se stalo?

R: To si myslím, že prostor tady je. Když by se vyskytla nějaká ta kauza, kde by člověk potřeboval vystopovat to, původ tý věci, tak si myslím, že by se ten čas našel, ale samozřejmě by to nebyly takový kauzy, který člověk vidí v Reportérech na Český televizi, to jsou hodně složitý věci. Vyžadujou hodně času a hlavně hodně lidí, že jo, ten redaktor to nemůže všechno zvládnout, všechno pokrejt. Takže to jsou v uvozovkách taky kauzy, ale samozřejmě spíš toho okresního formátu než něco celostátního.

T: Tak to je vlastně princip regionálních médií, neboť kauzy v okrese jsou pro ty lidi důležité, ne-li důležitější než ty celostátní.

R: Pokud se něco najde, no, tak v rámci možností.

T: Máte podle vašich představ dostatek prostoru na to se věnovat takovým kauzám? Mohlo by to být lepší nebo by to mohlo být horší?

R: No tak já myslím, že prostoru je dost, jako. Samozřejmě vedle těch věcí, který si člověk sám najde nebo vymyslí, který chce psát, tak ještě dostáváme úkoly, který plníme v rámci Středních čech třeba nebo nějaký téma, který se pokryje jako celorepublikově, tak my tam dodáváme ty svoje materiály za ten okres, aby se to jaksi doplnilo, tu věc, jak to vypadá v našich podmínkách, takže tak.

T: Jak se vlastně stalo, že nemáte redakci? Jsou ve hře úspory?

R: No, to se stalo jednoduchým způsobem. Přišel covid, všechno bylo zavřený, nesměli jsme se stýkat, takže se zavřela redakce, byla nám nařízena práce z domova. A zjistilo se, že to z domova jde, tak v rámci úspor se zrušily redakce některý, některých okresů teda. Některý se nezrušily, ty fungují dál, ale to jsou výjimky.

T: Jak si vlastně vysvětľujete, že je potřeba až tolik šetřit? Je na tom Deník až tolik "blbě", že musí zavírat redakce?

R: To nedokážu... to není otázka pro mě. To nevím, jestli je na tom Deník dobře nebo blbě. Ale samozřejmě práci máme, plat nám chodí, takže samozřejmě na tom není až tak blbě, že by se dostal do takový situace, že by nebyl schopnej plnit svý závazky vůči zaměstnancům, takže ... Proč se šetří, no tak to je evidentní, šetří každěj. Nikdo nedá peníze, když nemusí.

T: Jak si myslíte, že to bude fungovat dál? Chystá se třetí fáze slučování?

R: K těmhle informacím já se nedostanu. Tohle se v podstatě vo tom, že když se něco připraví, tak se nám to v podstatě oznámí, jak to bude fungovat dál a udělej se opatření, aby to fungovalo, ale jaká je strategie šéfů, vydavatelství, to fakt nevím.

T: Ještě se krátce vrátím k nějakým kauzám, pokud je kauza správně označení. Když se v Benešově něco stane, například když se u nádraží postavilo patrové parkoviště a řekněme že by po roce začaly praskat stěny. Občany Benešova by asi zajímalo, jak je možné, že do toho město investovalo X desítek milionů a teď tady praskají stěny. Je toto něco, po čem byste měl kapacitu jít? Zjišťovat informace od stavitelské firmy, ptát se na radnici a tak dále?

R: No tak samozřejmě, že bych měl kapacitu na takovýhle jednoduchý věci. Ale určitě bych nejel za dodavatelem, nevím, z Moravy, těžko bych honil nějakýho jejich šéfa, aby mi odpověděl, abych si ho třeba natočil na video. To by asi museli udělat kolegové, který jsou na tom místě, nebo by se to muselo obejít bez toho. Ale takhle normálně pracujeme. Máme telefonický vyjádření, že jo, nebo mailový, z nějakých případů, kde jsme položili ty otázky a ty

lidi nebo ty firmy, kterejch se to týká, tak vodpovídaj, když neodpovídaj, tak to je jejich problém. Ale v podstatě i neodpověď, že se s náma nebudou bavit, tak i to je svým způsobem forma odpovědi, takže i ten se dá použít a ty čtenáři chtěj vidět, že jsme oslovili druhou stranu mince nebo druhou stranu toho případu. Bez toho by to redaktoři ani nepustili. Kdyby to tam nebylo tak jakože, u takovejch kauzálních věcech jenom jeden názor vyjádřenej a druhej ne.

T: Stočím to teď trochu k politice. Míváte před komunálními volbami ambice dělat něco navíc, například uspořádat předvolební debatu?

R: To jsme taky měli, předvolební debatu, taky jsme měli. To jsme organizovali v tý Benice, ten hotel. Tam jsme měli předvolební debatu, byli tam pozvaný lidi i politici. Já jsem to moderoval, možná je to někde na webu. Kdo přišel, tak ten se toho zúčastnil. No tak ale to bylo ještě v dobách, kdy jsem seděli ještě v redakci, a tam jsme byli snad ještě čtyři redaktoři. Teď v poslední době jsem se zúčastnil taky nějakých diskusí. Ale to bylo v rámci celého Středočeskýho deníku, kde jsme měli vlastně diskusi taky kvůli volbám, ale to byly krajský volby, takže v rámci toho kraje. Když jsou komunální volby, tak kvůli těm ne, ale kvůli krajskejm volbám jsme měli takovouhle diskusi.

T: Takže v Benice jste měli diskusi ke komunálním volbám, které se konaly dva či rok a půl nazpět?

R: To už bude podle mě dýl. To už bude asi před těma, kdy byly volby, 2020?

T: Myslím, že 2021. Nejsem si jist.

R: Asi předtím těma dvěma volebníma vobdobíma to vodhaduju. Nevím, dneska jsem třeba konkrétně hledal v Právu, kde jsem komunikoval a použil jsem je, ochránce přírody z Vlašimi a zjistil jsem, že se to stalo už v roce 2020. Takže ten čas utíká úplně strašně. Zdálo se mi, že to nebylo tak dávno a vlastně to bylo už před třema rokama.

T: To máte pravdu. [smích]. Ještě mám poslední věc k tomu slučování. Ptal jsem se vás, jestli máte více práce. Odpověděl jste, že spíše ne. Kde se tedy projevila ta úsporná opatření, kromě toho že nemáte redakci a že do Deníku nedáváte fotbal? Chápu, že je to spíše zástupný příklad pro další věci podobného rázu. Vaše heslo "Jsme v každé vesnici" už neplatí. Projevilo se to tedy ještě v nějaké oblasti?

R: No, nevím jako teď, co vám na tohleto mám říct. Nemám pocit, že by se to projevilo někde. Jako v tom fotbale, vopravdu je to hodně konkrétní případ nebo příklad toho, že jsme vyklidili ty pozice, jak jsme o tom před chvílí mluvili, a ty lidi to hodně těžce nesou, ty fotbaloví fanoušci. Dostali to pěkně na papíře a mohli si to celej tejden další obracet sem a tam a koukat se a

srovnávat, to se na počítači nebo chytrým telefonu samozřejmě dá dělat, ale nevím, jestli se to takhle dá dohledat. Na těch fotbalových serverech se to asi dá dohledat všechno až do té nejnižší soutěže, ale je to poměrně složitý, naklikat si to tam. Takže ty lidi tohleto fakt jako ztrátu tohoto luxusu nesou docela těžce, ty lidi z toho venkova, hodně jim to vadí a já s nima celkem soucítím, ale nic dělat nemůžu.

T: Už zde mám asi poslední věc. Mě by zajímalo, jaké máte vztahy na radnici, když tam pokrýváte nějaké věci? Po té době, co tam působíte jako hlavní mediální figura v Benešově, tam musíte znát každého?

R: To jo, tak znám tam spoustu lidí, ale to nic nemění na tom, že pokud se vyskytne nějaký případ, teď to řeknu možná trochu hloupě, ale kdyby se třeba starosta napil piva a boural v autě, tak samozřejmě musí počítat s tím, že o něm budu psát, že se napil a že boural v autě. To se prostě nedá umlčet. S tím já nemám problém. Známe se s těma lidma, ale pokud k té události dojde, tak popsat jí je moje práce a nedělám si z toho velkou hlavu, že se s tadytěma lidma znám. Je to prostě jejich úděl, když nějakou tu kauzu oni vymyslejí, tak to tak je, no. S tím já fakt nemám problém. I přes to, že se s nima znám, tak samozřejmě kdyby byla takováhle kauza, tak je jasný, že by byl na titulní straně.

T: Všichni tedy ví, kam profesně patří - vy jste novinář, oni politici.

R: Nikdy se nestalo, ještě, že by třeba, na žádný radnici, že by jako za mnou přišli nebo zatelefonovali a řekli, že tohleto ne, tuhleto kauzu ne, to tam nedávej, nikdy. Nikdy se mi to zatím nestalo. Možná že všechno je jednou poprvé a budu na to muset reagovat. Ale jsem novinář od roku 1997 a nikdy se mi to nestalo.

T: Že by vám zavolal politik a řekl, že...

R: To tam nedávej, protože to by mě třeba poškodilo, to nikdy.

T: Já nemám takové zkušenosti, ale překvapuje mě to. Čekal bych, že to alespoň někdo zkusí.

R: Říkám, ony tady asi nebyly ani žádné kauzy. Možná jedna z těch nepříjemných kauz byla třeba když se objevilo na cedulích Benešova Podvolovo, možná to pamatujete. To bylo nějak před volbama a Podvola byl místostarosta, tuším, Tomáš Podvola, a nějaká klika, která ho asi nenávidí z nějakýho důvodu, přes noc přelepila příjezdový cedule Benešov a bylo tam napsáno Podvolovo. Tak mluvilo se o tom a nebyl důvod o tom nemluvit. Neřikal mi nikdy, to tam nepiš, je mi to nepříjemný. Je to taky o osobnosti, jak se cítí, jako jestli si, jestli je taková tou svojí věcí jistá a takovýhle věci ani neprožívá.

T: Už tady mám poslední otázku. Týká se Čerčan. Zajímá mě, jestli jste psali o referendu, co se konalo zhruba před rokem?

R: Jo, jo, to bylo vo tom, jak se to jmenovalo, Nový, ... No, psal jsem vo tom několikrát. Dokonce jsem se sešel i s panem starostou, ještě když nebyl pan starosta, vod tý doby jsem se s ním teda nesešel, ani jako s novým starostou, ale v tý době, kdy to vrcholilo, ten boj... Bezděkov?

T: Barochov

R: Nový Barochov, ano, tak se tomu tam říká. Psal jsem vo tom, no. Mluvil jsem o tom s panem starostou Richterem a samozřejmě, že jo, to mířilo na něj všechny ty výtky těch oponentů, takže celkem... Pro mě to bylo jednoduchý, já jsem se nestavěl ani na jednu stranu a hlavně obě ty strany o tom chtěly mluvit, nikdo nechtěl jako dělat mrtvýho brouka, takže jako pro mě furt práce novinářská byla celkem snadná.

T: Já vám mockrát děkuji za rozhovor.

Příloha č. 4 - Doslovný přepis rozhovoru s šéfredaktorkou Čerčanského zpravodaje

Tazatel (T): Vojtěch Dvořáček

Respondentka (R): Lenka Štollová, šéfredaktorka

R: No teda zrovna, jenom pro informaci, teďka budu dělat poslední číslo, že předávám štafetu.

T: Tak ještě že jsem vás ještě stihnul. Jak dlouho už svou práci děláte?

R: Od roku 2017 a začínala jsem vlastně taky tady tímhle číslem.

T: To předpokládám není práce na plný úvazek, že?

R: To je taková brigáda, no.

T: A kolik vám to zabere času?

R: Zabere mi to, [váhání], jak já to většinou dělám... To je těžký říct, já to většinou dělám po chvilkách, jo, tak dělala jsem to i během své rodičovský, takže po večerech klidně a tak. Jako vždycky 15. v měsíci je uzávěrka a to další číslo vyjde na začátku toho dalšího měsíce. Tak jako plus mínus musí to vyjít na ten víkend, takže ne vždycky to vyjde jako na prvního, takže od toho patnáctýho na tom pracuji intenzivně, ale už třeba předtím si dělám rozhovor a takový ty věci, co se daj dělat dopředu.

T: Jaké je vaše profesní pozadí?

R: Já jsem vystudovala učitelství pro střední školy a mám češtinu a výtvarku. Takže vlastně se to i na to docela hodí. Jo, dělám si i tu grafickou úpravu, jo, jako v InDesignu to mám vysázený, takže takový propojení vlastně obou oborů.

T: Jste na to sama?

R: Tak je rada Zpravodaje, která má pět členů, a jedním z členů je kronikář pan Bláha, který někdy dodává takový ty historický texty. A potom místostarostka nebo i býval teda i pan Jarolínek místostarosta, tak ty dodávají ty zprávy z obce.

T: Ale třeba takové zprávy, jako například že místo MK burgeru bude květinářství či "zprávičky ze školičky", to hádám děláte vy?

R: No, tak to mi dodávaj, ty školy, školky. To já jenom upomínám. Takže jako to mi dodaj, ty texty.

T: Kolik textů na jedno číslo padne od vás?

R: Jako autorský?

T: Ano.

R: Tak ten rozhovor a potom některý třeba jako, ten pokaždý, rozhovor, pak dělám kulturní kalendář, teďka třeba jsem začala, to je tak dvě čísla dozadu, tak jsem tam začala dávat takovou historii vytaženou z nějakých historických Zpravodajů, jakože co máme archiv od roku dva šest. Takže když bylo březnový číslo, tak třeba co bylo v březnu roku 2006. Tehdy byly takový hrozný povodně, takže jakoby tam já dávám, i když je to vlastně už výtah něčeho hotového. Takže takhle. Ale pak třeba, nevím, jsem dělala, pak jsem třeba dělala dva ročníky jsem měla fotosoutěž, takže tam jsem taky vždycky dávala něco k tomu. A teďka pracuju na novým webu a jako vizuálu Čerčan, takže taky tam třeba dám nějakou zprávičku, jako v jaký to je fázi.

T: Pokud se nepletu, tak Čerčanský zpravodaj svůj web nemá. Je web Čerčan a Zpravodaj vychází tištěně?

R: Nemá, vychází tištěně, ale na webovkách Čerčan je potom v pdfku.

T: Pokud se v Čerčanech stane něco mimořádného, když například v Benešově vyhořela Billa, tak kdyby tady začalo hořet Tesco, tak vy byste udělala tu tzv. novinářskou práci, že byste tam přijela a začala ono místo fotit, začala hovořit s hasiči atd?

R: No tak asi kdyby se to tady stalo, tak to asi jo. Ještě by záleželo, jestli zrovna v ten čas bych byla k dispozici, no. Ale jinak jo, třeba jsem byla, když bylo otevření nové tělocvičny, tak jsem tam byla na to jako pozvána, na to otevření, takže jsem tam byla, fotila jsem si to. Pak jsem ještě dělala rozhovor i s ředitelem a se starostou, jako k tomu. No a teď přemejšším, jestli ještě něco bylo takového významného.

T: Vydávala jste nějaká speciální čísla Zpravodaje?

R: Ne, ne, to ne.

T: Žádných jsem si právě nevšiml. V pravidlech či stanovách Zpravodaje se psalo, že je možno při mimořádné události speciální číslo vydat.

R: Spíš jsme to jako posouvali s ohledem k volbám, tak se to číslo posunulo tak, aby to vyšlo, jo, před volbama [zasmání], aby si lidi mohli prohlídnout ty kandidátky a nebo aby prostě to číslo zase vyšlo, aby tam právě ty strany jednotlivý, ty kandidáti, mohli vložit. Minulej rok, jestli se nepletu, minulej rok byly? Ne, předminulej?

T: Předminulý.

R: Předminulej, jo, takže jsme to museli posouvat, že by, že když by byla uzávěrka 15. července, tak by nám ty strany nedodaly ty svoje podklady.

T: Když jste se dotkla těch voleb... byly tam čtyři strany, kde byly čtyři kandidátky s profily, pan starosta měl trochu jiný úvodník. Znamenalo to něco pro vás?

R: No tak jako dávala jsem si pozor na to, abych třeba nedělala rozhovor s někým, kdo kandiduje. Jo, protože tam třeba takový nějaký tlaky jako byly, s někým dělat rozhovor, a já jsem říkala, že ne, že až po těch volbách.

T: Že nějaká ze stran se na vás obrátila s žádostí o rozhovor?

R: No, jakože by bylo fajn udělat rozhovor jako s někým, a jsem věděla, že jako bude na nějaký kandidátce, tak jsem říkala, že jako ne. Tohleto nějak to, si nějak pohlídat. Předem bylo domluvený, že každá strana dostane svůj prostor, což je prostě jedna A4, na nějakej ten plakát.

T: Říkala jste, že rozhovory s lidmi s kandidátky dělat nechcete. Kdybyste udělala rozhovor s kandidátem každé strany, to by šlo? Nebo je to už nad rámec toho Čerčanského zpravodaje? Hypoteticky to myslím.

R: Tak asi by to šlo, kdybysme se... to už bych asi řešila s tou radou Zpravodaje a museli bysme tomu dát nějakej rámec, aby měli nějakej prostor. Já jsem teda uvažovala nad tím, teďka před těmadle posledními volbama, dát nějaký otázky, jako každému v tý straně. A nějak se to jako zavrhlo, už nevím.

T: Na redakční radě?

R: (Přikyvuje).

T: Ta rada se schází párkrát do roka, že?

R: Jednou za dva měsíce.

T: A to se sejdete fyzicky? Či nějak komunikujete jinak?

R: To se sejdeme fyzicky, vždycky tak nějak krátce po tý uzávěrce, když už mám ten materiál, tak vlastně to pošlu všem těm členům k nahlídnutí. Už to mám třeba i nějak rozpracovaný v tom InDesignu. Takže takovej koncept bez fotek, není to srovnaný a jsou tam třeba všechny už ty texty. A pak se sejdeme a bavíme se nad tím, no. Ale pak ještě jsou takový, a tam už v podstatě řešíme věci, který nejsou kontroverzní, bych řekla. Ale když se mi dostane nějaký názor, názor od občanů, kontroverzní, tak to posílám hned, jak to dostanu, protože potřebuju...

T: A řešíte, jestli to tam publikovat?

R. Protože potřebuju, že nevím, co třeba tomu člověku mám odpovědět. No a nebo když je to takový nejasný.

T: Hádám, že to pro vás třeba kolem referenda bylo divoké.

R: No to bylo, no. [povzdech] Kvůli tomu vlastně vznikly i pravidla. Protože předtím žádný nebyly.

T: Pravidla na publikování?

R: No, ty pravidla, co jsou teďka na webu, tak vznikly vlastně kvůli tomu, no. To jsem tam vlastně byla ještě docela krátce a první článek byl o tom, že bude referendum a že bude petice, ne, že bude petice, tím to začalo. Jako Čerčany v obraze vznikly a poslaly mi informaci, že bude petice.

T: A to bylo 2019 nebo 2020, později?

R: Nevím, já už si to léto takhle nepamatuju. Tak já jsem jako říkala proč ne, dáme to do Zpravodaje. To je nějaká informace, týká se to že jo obecnýho dění, neměla jsem proti tomu výhrady, ale pak jako v té redakční radě proti tomu výhrady jako měl, protože ta petice nebyla ještě oznámená, jako to se musí nějak oznamovat na obecním úřadě, ta petice, musí to projít nějakým prostě procesem. A takže a potom, potom vlastně pan starosta na to chtěl reagovat, v tom čísle a vyřešil to tak, že si zaplatil inzerci na celou stranu. No tak se mi to moc jako nelíbilo, protože jsem si říkala, že takhle to nejde dělat, no, aby si někdo zaplatil stranu a napsal si tam, co chce. Nebo si může zaplatit tři strany, čtyři strany, nebo nevím, takže na to konto. A v tu chvíli jsem neměla jako nic v ruce, to jako mu to nějak, nevím, jako zakázat, vyloženě, že tohle to byl nějaký jeho názor, takže tenkrát to jako vyšlo a pak teda vyšly pravidla. Takže teďka se to už stát nemůže, no.

T: A jak ta pravidla nyní vypadají?

R: Tak teďka je to, jako věnovala jsem velkou část těch pravidel právě tomu, abych nějak pojednala tadyty vyjádření od zastupitelů, aby každý měl svůj prostor nebo i počet znaků a tak, no.

T: Jaká je zpětná vazba občanů na Zpravodaj, pokud nějakou máte?

R: Tak to moc nemám teda.

T: Ještě prosím zpět k té redakční radě, jak jste spokojená s jejím fungováním?

R: No, jak ty Čerčany jsou malé, tak vlastně správně by v té radě Zpravodaje třeba neměl figurovat místostarosta ani nikdo s žádný strany, což prostě takhle není a už je to takhle tradičně, už i přede mnou prostě tam vždycky byl někdo za tu obec, řekněme no. Takže jako je pak těžký to nějak vyvážit, takže někdy jsem si potom ještě navrhla nějaký členy sama a jako když jsem viděla, že to jde jako na jednu stranu, tak jsem si tam jako třeba někoho navrhla, aby to nějak bylo vyvážený, no.

T: Jak moc silné máte slovo ve Zpravodaji?

R: Tak ono se ještě změnilo to vedení obce, takže je to trošku jiný, no. [smích]

T: Máte tedy větší či menší slovo než jste měla za pana Richtera?

R: [váhání] No, ono je to jiný v tom, že ještě s panem Richterem já jsem se nikdy neznala jako osobně předtím, než byl starosta nebo prostě jsme jakoby dva úplně neznámí lidi, kdežto s tímhle starostou, co je teď, s tím si jako tykáme, když to takhle řeknu a možná že to je jako ke škodě věcem. [smích]

T: To je myslím běžné v regionálních médiích. Nejen v radničních zpravodajích, s tím se na malých obcích potýkají všichni. To je pochopitelné. Máte ještě nějakou jinou kontrolu obsahu, kromě redakční rady? Někoho z ministerstva kultury?

R: [kroutí hlavou]

T: A máte povinnost odevzdávat výtisky Národní knihovně?

R: Jo, to má na starost paní Pařízková z kulturního centra, ta má seznam všech těch knihoven a nevím čeho všeho, archivů, kam to posílá. Myslím, že jich je alespoň deset určitě, docela hodně. Takže to dělá vona.

T: Ale nestává se, že by to někdo na ministerstvu kultury projížděl obsah a pak volal?

R: Jako nikdo mi nevolal, nikdy.

T: Pokud si vybavuji správně, tak v roce 2013 se novelizoval tiskový zákon, upravila se pravidla pro radniční zpravodaje. Víím, že to souviselo s poskytováním objektivního zpravodajství, resp. s vyvážeností. Zajímalo mě, jestli vás tohle nějak ovlivňuje?

R: Já jsem byla na školení jak psát obecní zpravodaj, nějak krátce po tom, co jsem nastoupila. Já jsem nastoupila 2017, takže to už asi bylo v souladu s těma novejsima normama. A i jsem si teda dohledala ještě já nějaký materiály, protože, nevím, jak se to jmenuje, kdy byly právě dobře pojednaný tyhle ty pasáže, který se týkaly politiky, jak to udělat, aby to bylo dobře...

T: Mně to přijde jako zajímavý paradox, neboť Čerčanský zpravodaj vydává obec, takže z logiky věci tam člověk nenajde něco, co by poškodilo její současné vedení. Obec sama, jak říkáte, na to sama dohlíží.

R: No tak třeba ty názory občanů, to tam každéj může napsat, co chce, no.

T: Pokud tedy nějaký občan...

R: No a taky to tak bylo i před těma volbama, jakože docela tam byly takový přestřelky.

T: A to tedy občané něco pošlou, vy to přednesete radě a řeknete, že byste to tam dala, jelikož vám to přijde relevantní?

R: No, to jsem se ani neptala, jako jestli by to tam, jestli s tím souhlasí, spíš jsme jako řešili, jestli je to natolik závažný, to téma, jestli necháme třeba starostu nebo vedení obce reagovat ještě v tom čísle. Ale většinou to bylo takový jako útočný, takže jsme jako nechávali, tu odpověď, což je taky takový sporný. A i některý materiály, co jsem si prostudovávala, tak někde doporučujou tu odpověď dávat až v dalším čísle, což mi bylo i některými občany vytýkáno, že to nedělám, ale já jsem se k tomu rozhodla proto, protože ten Zpravodaj vychází jednou za dva měsíce a přišlo mi to prostě, že by to bylo takový kontraproduktivní, že ty lidi by se v tom ztratili, na co kdo reaguje. Takže z tohohle hlediska. To jsem jako několikrát dostala, takovou jako výtku, že potom vlastně jako pan starosta má poslední slovo a tak, no.

T: Tedy ta redakční rada je pětičlenná, plus vy.

R: Dohromady nás je pět, aby byl právě lichý počet, když se o něčem rozhodujem, tak aby to bylo jednoznačný.

T: A jste tam tedy vy, a...? Pokud můžete říct konkrétní jména?

R: Tak já, místostarosta, to není tajný. Tak já, místostarosta, pan Bláha kronikář, paní Šestáková, ta vlastně dělá korektury, a ještě paní Kunclová.

T: Nějakou politickou afiliaci tam má jen paní místostarostka a ještě někdo?

R: Hmm, ne.

T: Myslíte, že by to mohlo být jinak - bez politických příslušníků, aby rada byla naprosto nestranná?

R: Tak jako říkala jsem tenkrát jako radě, radě obce, nebo, [váhání] že by bylo jako fajn ještě třeba nominovat někoho z té opozice. Nevím, jestli nikdo nechtěl, nebo... Že předtím tam byl ještě pan Urbaník, ale ten vlastně odešel. Jako moh tam zůstat.

T: Jelikož Čerčanský zpravodaj je v obci mezi lidmi žádaný, tak mě napadá - jak moc na něj tlačí z vedení obce? Myšleno co tam obsahově bude, zkrátka jak moc je to pro ně důležité? Jak to vidíte?

R: Tak jako neřekla bych jakože vo to maj až takovej zájem.

T: Bere jen jako povinnost nebo se snaží ještě o něco víc? Jestli má někdo ambice to nějak měnit? Teď nemyslím jen politicky, ale celkově. Jestli třeba politické strany, které zde kandidovaly, měli v programu reformu Čerčanského zpravodaje?

R: Ne, akorát ty noví webovky, což vlastně teďka dělám, ale se Zpravodajem ne.

T: A kdo to po vás převezme?

R: Paní Pohůnková. Tu znáte? Míša Pohůnková se jmenuje.

T: Párkrát jsme se viděli v komisi u voleb. Proč vlastně končíte?

R: Tak půjdu do práce, no a asi bych na to tady neměla tolik času. Ještě jsem na rodičovský, ale ještě i vzhledem k tomu, že nastupuju do jiný práce než před tou rodičovskou, tak, nevím no. [zasmání]

T: Zajímá mě ještě něco, teď přemýšlím. [ticho] Jestli vy chcete třeba... Klidně povídejte.

R: Když jsem nastupovala, tak vlastně po tom mým předchůdci mi zbyla k prostudování nějaká anketa, jako co se lidem líbí, nelíbí, jaký rubriky by tam chtěli, nechtěli, takže z toho trošku jsem mohla vycházet. Nicméně je dobrý, že teďka to třeba uděláte vy, že už zase nějaký čas uplynul a už se to může nějak obměnit, no.

T: Co si myslíte, že lidi zajímá nejvíce? Co by Zpravodaj Čerčanům měl dávat? Co by se tam lidi měli dočíst?

R: No tak určitě základ jsou ty zprávy z obce, co se děje. A myslím si, že, jako je docela těžký něco z té obce vytáhnout, někdy. Záleží, kdo tak vždycky je, za toho místostarostu. Takže, si myslím, že jako se nemusí asi prezentovat vždycky jenom ten výsledek, ale že ty lidi zajímá i ten proces. Jo, že potom vlastně řeknou jako jo, už je to hotový, a nás vlastně do toho nikdo nepřizval. Že si myslím, že se jim to nemusí potom takhle líbit, když se prezentuje až hotová věc, no. A pak asi si myslím, že asi ty rozhovory se líběj lidem, no, jako, nebo alespoň ke to něco, co bych si já přečetla, protože potom ty články z těch škol a tohle, to je pak už pro nějakou skupinu lidí.

T: Třeba kteří tam mají vlastní děti. Tak jo, já vám děkuji za rozhovor.

Příloha č. 5 - Kódování obsahové analýzy Benešovského deníku

1	den vydání	formát	primární subjekt	sekundární subjekt	opoziční hlas	relevance	přiměřená neutralita	Lokálnost (vůči BN)
2	1	tisk	JVI	radnice	ne	3	ano	BN
3	1	tisk	ostatní	x	x	x	ano	jiné
4	1	tisk	ostatní	x	x	x	ano	jiné
5	1	tisk	ostatní	x	x	x	ano	BN
6	1	tisk	ostatní	x	x	x	ano	jiné
7	1	tisk	JVI	radnice	ne	3	ano	BN
8	1	tisk	ostatní	radnice	ne	2	ano	jiné
9	1	tisk	ostatní	x	x	x	x	jiné
10	1	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
11	1	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
12	1	tisk	JVI	x	x	x	ano	jiné
13	1	tisk	radnice	x	ne	2	ano	BN
14	2	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
15	2	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
16	2	tisk	ostatní	JVI	x	3	ano	jiné
17	2	tisk	ostatní	x	x	x	x	jiné
18	2	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
19	2	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
20	2	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
21	2	tisk	ostatní	JVI	x	3	ano	jiné
22	2	tisk	JVI	x	x	2	ano	BN
23	2	tisk	ostatní	radnice	x	3	ano	jiné
24	2	tisk	radnice	x	ne	3	ano	jiné
25	2	tisk	ostatní	x	x	x	x	jiné
26	2	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
27	2	tisk	radnice	x	x	3	ano	jiné
28	2	tisk	radnice	x	x	3	ano	jiné
29	2	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
30	2	tisk	radnice	x	x	3	ano	BN
31	2	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
32	2	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
33	2	tisk	radnice	x	ne	3	ne	jiné
34	2	tisk	radnice	x	ano	3	ano	jiné
35	2	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
36	2	tisk	SF	JVI	ne	2	ano	jiné
37	2	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
38	3	tisk	ostatní	x	x	x	x	jiné
39	3	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
40	3	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
41	3	tisk	ostatní	radnice	ano	2	ano	jiné
42	3	tisk	radnice	SF	ano	3	ano	jiné
43	3	tisk	ostatní	SF	x	3	ano	BN
44	3	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
45	3	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
46	3	tisk	radnice	x	ne	3	ano	jiné
47	3	tisk	ostatní	x	x	2	x	jiné
48	3	tisk	radnice	x	ne	3	ano	BN
49	3	tisk	ostatní	x	x	x	x	jiné
50	3	tisk	radnice	x	x	3	ano	BN

51	3	tisk	ostatní	JVI	x	3	ano	jiné
52	3	tisk	JVI	x	ne	3	ano	jiné
53	3	tisk	radnice	x	ne	3	ano	BN
54	3	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
55	3	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
56	3	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
57	4	tisk	ostatní	x	x	2	x	jiné
58	4	tisk	JVI	x	ne	3	ano	jiné
59	4	tisk	ostatní	x	x	x	x	jiné
60	4	tisk	ostatní	x	x	3	x	jiné
61	4	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
62	4	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
63	4	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
64	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
65	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
66	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
67	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	BN
68	4	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
69	4	tisk	ostatní	x	x	2	ano	jiné
70	4	tisk	JVI	ostatní	x	3	ano	jiné
71	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
72	4	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
73	4	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
74	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
75	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
76	4	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
77	4	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
78	4	tisk	JVI	radnice	ne	3	ano	jiné
79	4	tisk	radnice	ostatní	ne	3	ano	BN
80	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
81	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
82	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
83	4	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
84	5	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
85	5	tisk	JVI	x	x	3	ne	jiné
86	5	tisk	radnice	x	x	3	ano	jiné
87	5	tisk	JVI	x	ne	3	ano	BN
88	5	tisk	JVI	x	x	3	ano	BN
89	5	tisk	radnice	x	x	3	ano	jiné
90	5	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
91	5	tisk	radnice	JVI	ne	3	ano	jiné
92	5	tisk	ostatní	JVI	x	3	ano	jiné
93	5	tisk	ostatní	x	x	3	ano	BN
94	5	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
95	5	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
96	5	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
97	5	tisk	SF	JVI	ne	3	ano	BN
98	5	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
99	5	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
100	5	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné

101	5	tisk	SF	x	x	3	ano	jiné
102	6	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
103	6	tisk	JVI	x	ne	3	ano	jiné
104	6	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
105	6	tisk	radnice	JVI	ne	3	ano	jiné
106	6	tisk	radnice	ostatní	ne	3	ano	jiné
107	6	tisk	radnice	ostatní	ne	3	ano	jiné
108	6	tisk	SF	SF	x	2	ano	jiné
109	6	tisk	radnice	JVI	x	3	ano	jiné
110	6	tisk	JVI	x	x	2	ano	BN
111	6	tisk	JVI	x	x	2	ano	jiné
112	6	tisk	radnice	JVI	ne	3	ano	jiné
113	6	tisk	JVI	x	ne	2	ano	jiné
114	6	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
115	6	tisk	JVI	radnice	ne	3	ano	BN
116	6	tisk	JVI	radnice	ne	3	ano	jiné
117	6	tisk	JVI	x	x	3	ano	jiné
118	6	tisk	ostatní	x	x	3	ano	jiné
119	2	online	JVI	radnice	ne	3	ano	x
120	3	online	radnice	ostatní	ne	3	ano	x
121	3	online	JVI	radnice	ne	2	ano	x
122	3	online	SF	JVI	x	3	ano	x
123	4	online	radnice	x	ne	3	ano	x
124	4	online	ostatní	x	x	3	ano	x
125	4	online	JVI	x	x	3	ano	x
126	4	online	SF	JVI	x	3	ano	x
127	4	online	ostatní	x	x	3	ano	x
128	2	online	radnice	JVI	ne	1	ano	x
129	6	online	SF	ostatní	x	3	ano	x
130	6	online	SF	ostatní	x	3	ano	x
131	6	online	ostatní	x	x	3	ano	x
132	5	online	radnice	JVI	ne	3	ano	x
133	5	online	JVI	x	x	3	ano	x
134	5	online	JVI	radnice	ne	3	ano	x
135	5	online	radnice	x	ne	3	ano	x
136	1	online	JVI	radnice	ne	3	ano	x
137	1	online	JVI	SF	ne	3	ano	x
138	1	online	ostatní	x	x	2	ano	x
139	1	online	radnice	x	ne	1	ano	x
140	1	online	radnice	x	ne	2	ano	x

Příloha č. 6 - Kódování obsahové analýzy Čerčanského zpravodaje

	A	B	C	D
1	číslo	Časovost	Původ	Obraz vedení obce
2	1	současný	starosta	pozitivní
3	1	budoucí	redakční	pozitivní
4	1	minulý	redakční	pozitivní
5	1	minulý	starosta	pozitivní
6	1	budoucí	redakční	neutrální
7	1	budoucí	redakční	pozitivní
8	1	budoucí	redakční	neutrální
9	1	budoucí	redakční	neutrální
10	2	současný	starosta	pozitivní
11	2	minulý	starosta	pozitivní
12	2	současný	redakční	neutrální
13	2	minulý	redakční	neutrální
14	2	současný	zastupitel	neutrální
15	2	minulý	redakční	neutrální
16	2	budoucí	starosta	pozitivní
17	2	budoucí	zastupitel	neutrální
18	3	současný	starosta	neutrální
19	3	minulý	starosta	neutrální
20	3	budoucí	redakční	neutrální
21	3	současný	občan	kritický
22	3	současný	starosta	neutrální
23	3	současný	redakční	pozitivní
24	4	budoucí	starosta	neutrální
25	4	současný	redakční	neutrální
26	4	budoucí	redakční	neutrální
27	4	minulý	redakční	neutrální
28	4	současný	redakční	neutrální
29	4	minulý	starosta	dvojnáčný
30	4	současný	občan	neutrální
31	4	minulý	občan	neutrální
32	4	současný	zastupitel	dvojnáčný
33	4	budoucí	zastupitel	neutrální
34	5	minulý	starosta	pozitivní
35	5	současný	redakční	neutrální
36	5	budoucí	redakční	neutrální
37	5	budoucí	redakční	neutrální
38	5	budoucí	redakční	pozitivní
39	5	minulý	redakční	neutrální
40	5	minulý	zastupitel	kritický
41	5	současný	občan	kritický
42	5	současný	redakční	neutrální
43	5	budoucí	redakční	neutrální
44	6	současný	starosta	neutrální
45	6	minulý	redakční	pozitivní
46	6	minulý	redakční	neutrální
47	6	budoucí	redakční	neutrální
48	6	minulý	redakční	neutrální

Příloha č. 7 - Tabulka výpočtu indexu IRON u Čerčanského zpravodaje

	plocha celkem (pix./10)	POP	disentní pohled	IRON	
červenec/srpen 2022	206 955	36684	15330	41,78933595	
září/říjen 2022	237 615	24582	2368	9,633064844	
listopad/prosinec 2022	268 275	25095	2368	9,436142658	
leden/únor 2023	206 955	51477	0	0	
březen/duben 2023	206 955	21972	1392	6,335335882	
květen/červen 2023	237 615	20269	0	0	
průměr	237615	30013,16667	3576,333333	11,19897989	celkem
				5,080908677	bez volebního č.